

Årsrapport

om norsk bilateral bistand

2010

Foto omslag: Gerd Stensby

Utgitt av Norad på oppdrag fra
Utenriksdepartementet

Norad

Direktoratet for utviklingssamarbeid
Postboks 8034 Dep, NO-0030 OSLO
Besøksadresse:
Ruseløkkveien 26, Oslo, Norway

Tel: +47 22 24 20 30
Fax: +47 22 24 20 31

www.norad.no

Utenriksdepartementet

Postboks 8114 Dep. NO-0032 OSLO
7. Juniplassen/Victoria Terrasse, Oslo, Norway

Tel: +47 22 24 36 00
Faks: 22 24 95 80/81

www.regjeringen.no/ud
www.norway.info
www.landsider.no

ISBN 978-82-7548-595-1

Introduksjon

Årsrapporten gir en kort oversikt over Norges samarbeid med 36 av de 113 landene som mottok bilateral bistand i 2010. Samlet norsk bistand i 2010 var på 27,7 milliarder kroner. Støtten gikk blant annet gjennom nasjonale myndigheter, sivile samfunnsorganisasjoner og multilaterale institusjoner.

Bistanden har gått til både langsiktig samarbeid, humanitær innsats, fredsbyggingstiltak og forsknings- og næringslivssamarbeid. De tre største mottakerne av norsk bistand i 2010 var Brasil, Tanzania og Afghanistan.

Årsrapporten ble fra og med 2009 webbasert og utgis ikke i trykt utgave. Denne PDF-en er en utskriftsvennlig sammenstilling av landssidene på [norad.no](http://norad.no/land), per 24. september 2011:

www.norad.no/land .

Innhold

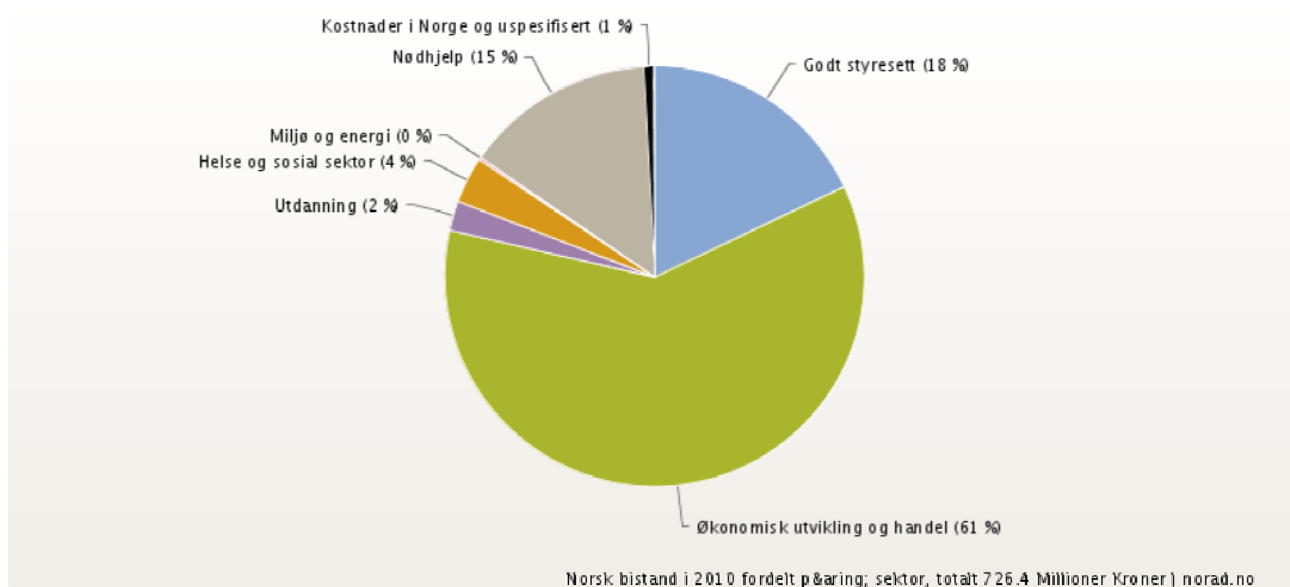
Afghanistan	4
Angola	9
Bangladesh	13
Bosnia-Hercegovina	18
Brasil	21
Burundi	25
Det Palestinske området	28
DR Kongo	33
Eritrea	37
Etiopia	40
Guyana	45
Haiti	49
India	53
Indonesia	57
Kenya	61
Kina	65
Kosovo	69
Liberia	72
Madagaskar	76
Malawi	79
Mosambik	83
Nepal	87
Nicaragua	91
Nigeria	94
Pakistan	98
Serbia	102
Somalia	105
Sri Lanka	109
Sudan	113
Sør-Afrika	118
Tanzania	122
Uganda	127
Vietnam	131
Zambia	135
Zimbabwe	139
Øst-Timor	143

Afghanistan

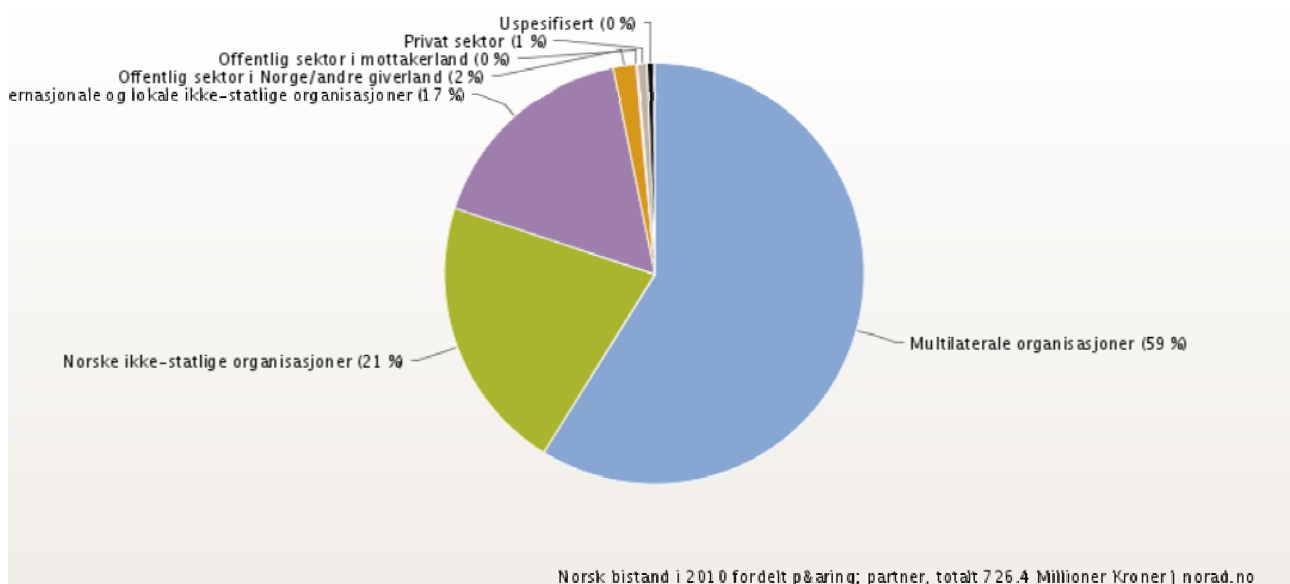
I over 30 år har Norge vært i Afghanistan og landet er i dag en av de største bistandsmottakerne. Sikkerhetsutfordringene er fremdeles enorme.

Total bistand til Afghanistan i 2010: 726,4 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Norge har store sivile og militære engasjementer i Afghanistan. Siden 2008 har Norge støttet utviklingsarbeidet med 750 millioner kroner årlig. Om lag 500 menn og kvinner deltar i den internasjonale stabiliseringsstyrken (ISAF). Den norske ambassaden i Kabul er én av Norges største ambassader.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

For Norge er det viktig å støtte oppunder afghansk eierskap og prioriteringer som afghanske myndigheter og det internasjonale giversamfunnet ble enige om på Kabul-konferansen juli 2010.

Afghanistans betydning i norsk utenrikspolitikk fører til hyppige og høytstående besøk til landet, både fra militær og politisk side.

Vanskelig humanitær innsats

Det blir stadig farligere for hjelpearbeidere i Afghanistan. FN og internasjonale hjelpearbeidere er stadig mer utsatt for direkte angrep, og de siste årene har det blitt stadig vanskeligere å drive humanitært hjelpearbeid i landet. En FN-rapport fra 2010 viser at sikkerhetssituasjonen i Afghanistan har forverret seg i løpet av NATOs tiårige tilstedeværelse – samtidig som behovene fremdeles er enorme i enkelte deler av landet.

Hovedlinjene i den norske humanitære innsatsen

- Beskyttelse av sivile – styrke respekten for internasjonal humanitær rett og beskytte sårbare grupper
- Flyktninger og internt fordrevne
- Humanitær nedrustning – minerydding og offerstøtte
- Humanitær helseinnsats – støtte Røde Kors bevegelsens sykehus og opplæring av frivillige førstehjelpere

Innretningen på den norske humanitære bistanden er lagt i tråd med føringene for regjeringens Afghanistan-politikk og [St.meld. nr. 40 \(2008-2009\) Norsk humanitær politikk](#).

FNs humanitære handlingsplan for Afghanistan er styrende for Norges innsats, både når det gjelder hvilke områder som støttes og hvilke kanaler som brukes. Norge er en stor bidragsyter til FNs nødhjelpsfond for Afghanistan, et fond som skal svare raskt på nye og forsterkede humanitære kriser.

Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) er en sentral partner i flere av prosjektene Norge støtter. Med støtte fra den øvrige Røde Kors-bevegelsen er ICRC en av de viktigste aktørene i arbeidet med å styrke beskyttelsen av sivile og respekten for internasjonal humanitærrett. I tillegg jobber Norge blant annet sammen med Flyktningshjelpen, UNHCR, Afghan Landmine Survivors Organization, Afghanistan Independent Human Right Commission, UN OCHA og the Halo Trust.

I 2010 ble 28 hjelpearbeidere drept i Afghanistan. Det er en økning på 42 prosent sammenliknet med 2009. Rekordhøye 2 777 sivile afghanere ble drept i 2010, ifølge Afghan Rights Monitor.

Støtte til hjemvendte flyktninger

Nærmere 30 år med væpnet konflikt har drevet mange millioner av afghanere på flukt. Siden 2002 har omtrent fem millioner returnert. Norge støtter FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Flyktningshjelpen sine programmer for å bistå afghanere som frivillig vil returnere til Afghanistan og har gjort det lenge. For 2011 forventer UNHCR å assistere rundt 165.000 afghanere i å returnere. Assistansen består i penger og livsoppholdsmiddel (ikke-mat), vann og sanitær utstyr, og husly til de mest utsatte og sårbare gruppene. I tillegg jobber UNHCR direkte opp mot afghanske myndigheter for å

styrke deres kapasiteten til å reintegrere flere afghanske flyktninger tilbake til hjemstedene.

Styrking av politiet

Siden 2002 har det internasjonale samfunnet bidratt med 1,5 milliarder dollar til de afghanske politistyrkene gjennom et fond styrt av FNs utviklingsprogram. Pengene fra fondet går hovedsakelig til å lønne afghanske politifolk, og fondet er bare ett av flere programmer rettet mot det afghanske politiet. Norge har planlagt å gi rundt 60 millioner kroner årlig til fondet for perioden 2010-2014.

Styrking av politiet har vært et viktig satsningsområde i påvente av en nedtrapping av den militære tilstedeværelsen i Afghanistan. Planen er å øke antallet afghanske politifolk fra 82 000 for to år siden til 134 000 innen oktober 2011.

Norske polititjenestemenn

Det norske politibidraget fokuserer på fem ting:

- Menneskerettigheter
- Narkotikabekjempelse
- Kvinneprosjekter
- Politiets grunnutdanning
- Lederopplæring

Norge har over 20 tjenestemenn i Afghanistan, med tjenestested Kabul og Meymaneh. De fleste norske polititjenestemennene i Afghanistan jobber i multilaterale organisasjoner.

Politiopplæring

Det er etablert et bilateralt kvinneprosjekt med hovedfokus rettet mot kvinners rolle i det afghanske politisystemet. Å være kvinnelig politi i Afghanistan er ett av verdens farligste yrker. I Kabul lærer norske politifolk afghanske politikvinner selvforsvar.

Opplegget er en del av politisamarbeidet mellom Norge og Afghanistan. Over 200 afghanske politikvinner har lært frigjøringsteknikker, bruk av pepperspray, batongbruk og skyting i løpet av de siste fire årene. De norske instruktørenes rolle er ikke lenger å holde selve kurset, men å veilede de afghanske politifolkene som står for selve undervisningen.

Ren energi

Innsatsen innen landsbyggdutvikling er bred, særlig i Faryab. Innsatsen er viktig for å skape synlige resultater der folk bor, og på en måte som øker befolkningens tillit til egne myndigheter. I tillegg pågår arbeidet for å styrke arbeidet i energisektoren, blant annet ved å lede arbeidet med å utvikle en nasjonal energipolitikk.

Ny skolesatsing i Faryab

Ved å bidra med 225 millioner kroner gjennom det nasjonale programmet Equip II vil Norge bidra til et betydelig løft i skolesektoren. Innsatsen vil komme hele Afghanistan til gode, men også bidra til nærmere 50 nye skoler i Faryab hvor Norge har den sterkeste militære deltakelsen. Mer enn 40 prosent av elevene i Faryab er jenter.

Dette innebærer en total norsk støtte til det nasjonale utdanningsprogrammet på nærmere 300 millioner kroner, i tidsrommet 2006-2012.

Det er fortsatt fem millioner jenter og gutter uten skoletilbud i landet.

Menneskerettigheter

Det har tatt år med utallige møter, dokumentgjennomganger, midlertidige stopp og stadig nye praktiske utfordringer. Men 29. september 2010 ble den norskstøttede "Human Rights Support Unit" i justisministeriet offisielt åpnet av justisminister Ghaleb. Målet er kompetanseheving innenfor menneskerettigheter, ikke minst når det gjelder utforming av nye lover.

Enheten har stor betydning for afghanske myndigheters evne til å implementere Afghanistans menneskerettighetsforpliktelser.

Opprettelsen blir sett på som et viktig skritt i riktig retning, men politisk vilje fra justisministeriet er avgjørende for at prosjektet kan lykkes på lang sikt.

Fakta om Afghanistan

Anslått folketall (2010) 31 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2008) 405 USD

Økonomisk vekst, BNP (2008) 3,4 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	33 %
Industri	22 %
Tjenester	45 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,8 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 204 USD

Bistand, andel av BNI (2008) 45,7 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år () Ikke tilgjengelig

Barnedødelighet per 1000 (2009) 199

Endring 2000-2009 -23

Mødredødelighet per 1000 fødsler () Ikke tilgjengelig

Hiv-smittede, 15-49 år () Ikke tilgjengelig

Tilgang til rent drikkevann (2008) 48 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum () Ikke tilgjengelig

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,35

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen () Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år () Ikke tilgjengelig

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 67 %

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 49 %

Høyere (tertiær) 24 %

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2009) 28 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 0,2 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 1,4

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

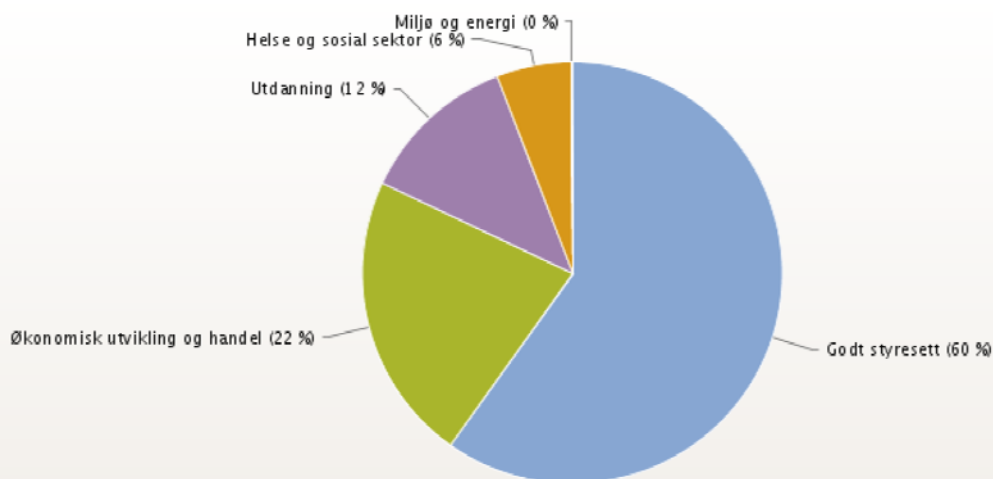
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Angola

Angola er ett av sju pilotland hvor Norge satser spesielt på likestilling. I tillegg har norsk petroleumssatsing gitt gode resultater.

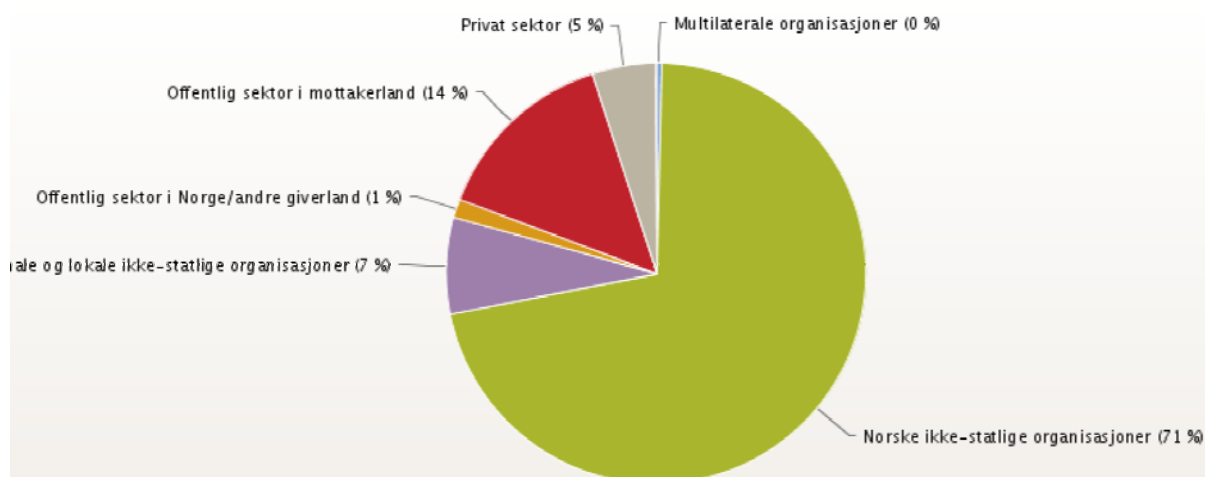
Total bistand til Angola i 2010: 79,9 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 79.9 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 79.9 Millioner Kroner | norad.no

Etter selvstendigheten i 1975 var landet i borgerkrig nesten sammenhengende fram til 2002. Fordeling av naturressurser var en viktig årsak til krigen og bidro til at den ble så langvarig. Da freden kom ventet et gigantisk oppbyggingsarbeid. Angola er et ”annerledes” land for Norge i Afrika. Bistandsavhengigheten er svært lav – under 0,3 prosent av inntektssiden i statsbudsjettet kan relateres til offentlig bistand. Men landet har fortsatt et enormt behov for faglig bistand, noe regjeringen stadig gir uttrykk for.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Utfordringen for Angola er å sikre en effektiv og bærekraftig utnyttelse av naturressursene slik at dette skjer på en måte som gjør at landet har kontroll med ressursene og at inntektene kommer landets befolkning til gode.

2010 ble følgende fire hovedsatsingsområder prioritert:

- Fremme norsk næringsliv i Angola
- Godt styresett og kamp mot korrupsjon
- Olje og ren energi
- Klima og bærekraftig utvikling.

I tillegg vektla ambassaden disse innsatsområdene: Kvinner og likestilling, menneskerettigheter samt styrking av den politiske dialogen.

Norges utviklingshjelp har gradvis blitt redusert overfor Angola. I de nærmeste år vil den gjenværende bistand være konsentrert omkring faglige rådgivingstjenester innen naturressursforvaltning (olje, ren energi, miljø og fisk) samt støtte til det sivile samfunn.

Norsk Folkehjelp og Kirkens Nødhjelp er til stede i Angola og har omfattende samarbeid med sivilt samfunn i Angola.

Petroleum

På petroleumssiden startet samarbeidet mellom Norge og Angola i 1987. Totale kostnader for disse årene ligger på 135 millioner kroner. Mye av pengene går til å betale norske institusjoner for deres tjenester – Angola betaler mye av egne utgifter. Den norske støtten har bidratt til blant annet dette:

- Utarbeidelse av ny petroleumslav som trådte i kraft i 2004. I ettertid er det utarbeidet en rekke forskrifter til loven, deriblant forskrifter knyttet til miljø og sikkerhet.
- Myndighetenes andel av inntekter fra petroleumsvirksomheten har steget. Overføring av kompetanse fra Norge har hatt stor effekt.
- Det er større åpenhet om statens inntekter fra olje, blant annet ligger statsbudsjettet ute på internett.
- Basert på erfaringene fra Statens Pensjonsfond i Norge er tilsvarende fond under etablering i Angola.
- Gjennom flere år er det uteksaminert cirka 45 undervannsteknikere per år. Det rapporteres at alle disse har fått arbeid innenfor sektoren.
- Samarbeidet anses for å være vellykket og relevant.

Likestilling

Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet er fornyet fram til 2013. Strategien spisser innsatsen mot sju pilotland. Fem er afrikanske. Pilotlandene er **Angola**, Etiopia, Malawi, Mosambik, Uganda, Nepal og Nicaragua.

Disse temaene er sentrale for satsingen på likestilling:

- Kvinners makt og deltakelse i samfunnet.
- Retten til kontroll over egen kropp og seksualitet.
- Retten til et liv uten vold.

Regjeringen vil også koble kvinner og likestilling til andre satsinger. Det gjelder alt fra klima og miljø til fred og forsoning.

Minerydding

Siden 1995 har Norge bidratt med over 200 millioner kroner til minerydding i Angola. I 2009 ble 2 884 965 m2 ryddet for norske penger, langt mer enn det som var planlagt.

Den store økningen i ryddet land skyldes det nye systemet for klarering som nå er adoptert av alle partnere og myndigheter i Angola. Systemet ble presentert av Norsk Folkehjelp på et landsdekkende seminar der både myndigheter, mineryddingsaksjoner og private mineryddeselskaper deltok.

Myndighetene dekket selv utgiftene til seminaret, en klar indikasjon på den verdien de tillegger Norsk Folkehjelps bidrag.

Norsk næringsliv

Blant norskregistrerte selskaper som er engasjert i Angola er: Statoil, DNV, Norsk Hydro, Aker Solutions, FMC Technologies, Yara, Anoma Angola SA, Seabird Exploration PGS Angola, Marine Subsea AS, Rain Power, Hugin Explorer Luanda, Bourbon, Areva, Appiah Endresen & Co, Vetcogray (metalúrgica), Farstad Shipping/Kuona & Farstad Lda, CECON og Oddfjell Drilling.

Fakta om Angola

Anslått folketall (2010) 19 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 4443 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 2,3 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	10,2 %
Industri	59 %
Tjenester	30,8 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 4,2 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 12,9 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 0,35 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år () Ikke tilgjengelig

Barnedødelighet per 1000 (2009) 161

Endring 2000-2009 -51

Mødredødelighet per 1000 fødsler () Ikke tilgjengelig

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 2 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 50 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2005) 86,5 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,4

Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.

Utdanning

Barn i skolen () Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år (2009) 30 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2008)

Barneskole (primær) 81

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) Ikke tilgjengelig

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 38,6 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 8,3 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 1,9

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

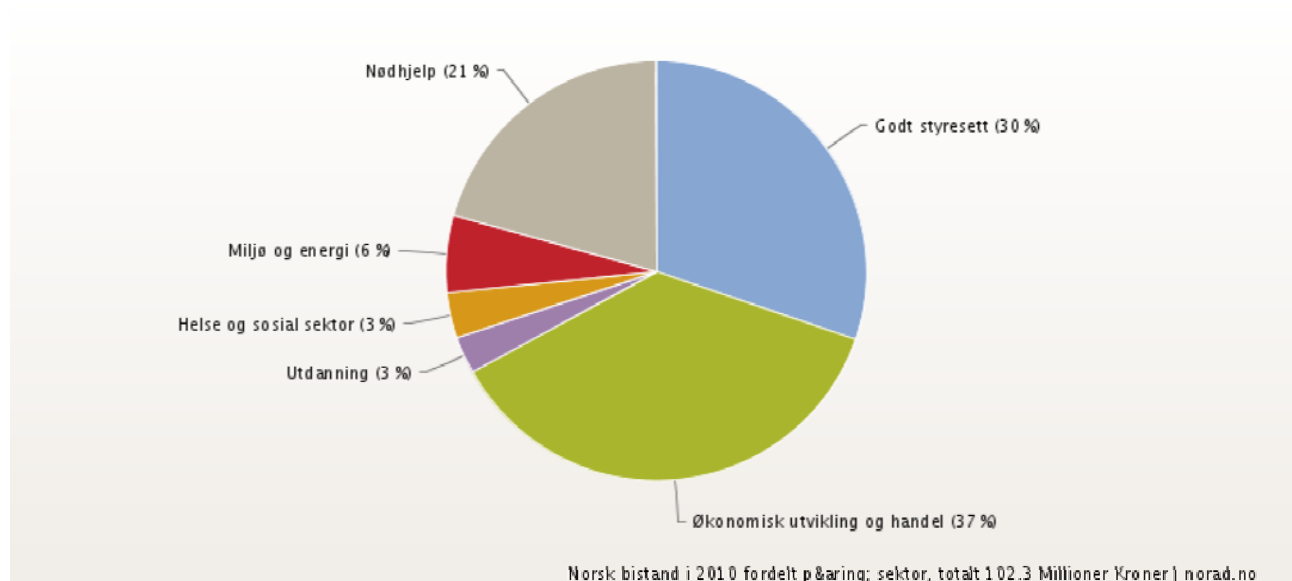
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Bangladesh

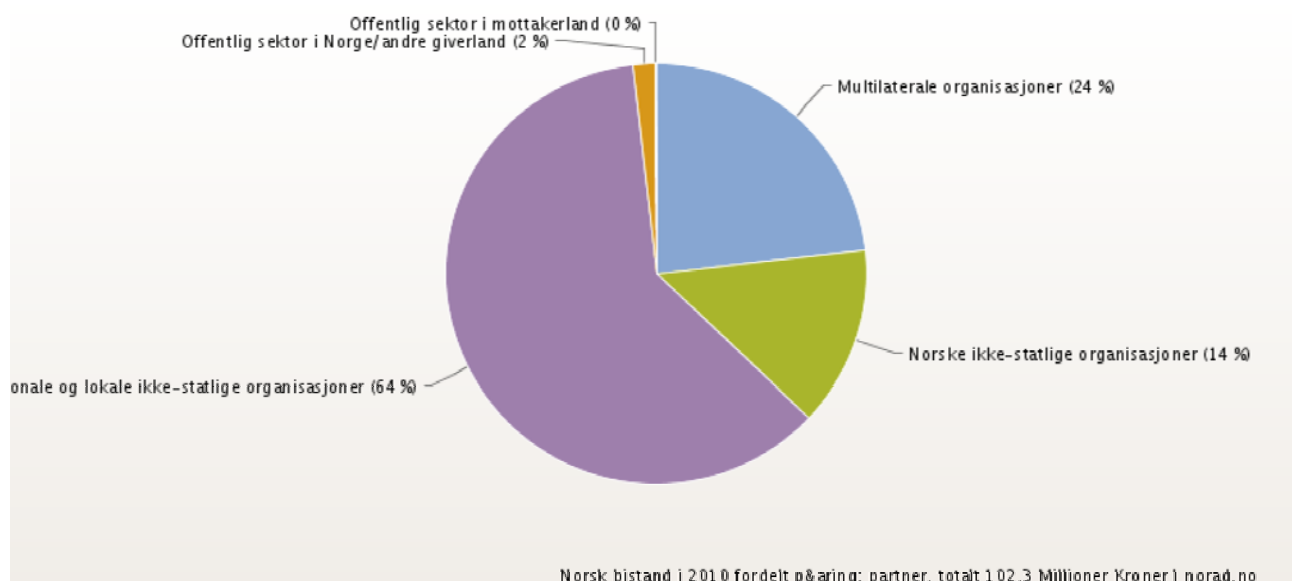
Norge satser stort på forebygging av skader etter naturkatastrofer. En ny avtale gir historisk dreining på arbeidet med å sikre de aller fattigste som rammes. 2010 ble også et dramatisk år for mikrofinansinstitusjonen Grameen Bank.

Total bistand til Bangladesh i 2010: 102,3 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

I løpet av de siste 40 årene har innbyggertallet doblet seg to ganger og i dag bor det over 157 millioner mennesker i Bangladesh. Landet er blant de fem, seks største mottakere av bilateral bistand gjennom tidene.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Kort tid etter selvstendigheten i 1971 opprettet Norge og Bangladesh diplomatiske forbindelser. Nå er bistandsavhengigheten redusert og samarbeidet lagt om. Målet er mindre fokus på tradisjonell prosjektbistand og større fokus på bilaterale interesser. Ifølge utenriksdepartementet er dette en naturlig konsekvens av at Norge og Bangladesh har mange felles referansepunkter langt utover bistandssamarbeidet.

Dette er fokus i dag:

- Næringslivssamarbeid
- Institusjonssamarbeid
- Klima
- Forebygging av naturkatastrofer
- Godt styresett
- Kvinner og homofiles rettigheter

I dag utgjør internasjonal bistand om lag to prosent av brutto nasjonalprodukt. En årlig økonomisk vekst på fem, seks prosent de siste 20-årene har skapt utvikling - men fattigdom er fremdeles et stort problem.

Forebygging av katastrofer

Innen 2030 vil en større del av befolkningen i utviklingslandene bo i byer enn på landsbygda, ifølge FNs program for menneskelig bosetning (UN Habitat). Klimaendringene påvirker de globale urbaniseringstrendene. Landområder og dyrkbar mark endrer kvalitet, menneskenes livsvilkår endres, og nytt levebrød søkes i urbane strøk. Det er også tilfellet i Bangladesh.

Hovedstaden Dhaka, ligger nær kysten og er veldig sårbar for klimaendringer i form av ekstremvær og økt havnivå. Beregninger fra Verdensbanken viser at fattigdommen på landsbygda synker raskere enn i byene, og urban fattigdom blir et økende problem. God byplanlegging gir nødvendig åpning for å ta hensyn til behovet for klimatilpasning. Det norske bidraget til klimatilpasningsarbeidet er derfor en integrert del av øvrig norsk bistand og utviklingspolitikk. Likevel ønsker regjeringen å synliggjøre vektleggingen av klimatilpasning ved å ha en særskilt styrking av bistanden til sektorer som er spesielt utsatt, først og fremst matsikkerhet og forebygging av naturkatastrofer.

Bangladesh er veldig utsatt for naturkatastrofer. Norge inngikk derfor en avtale om støtte til myndighetenes omfattende program for katastrofehandtering - Comprehensive Disaster Management Program. Gjennom fem år vil Norge bidra med 100 millioner kroner.

Målet er å bidra til å redusere fattigdom ved å redusere virkningene av naturkatastrofer og andre menneskeskapte problemer. Utenriksdepartementet kaller satsingen et paradigmeskifte for katastrofehandtering i Bangladesh. Det betyr at innsatsen går fra rehabilitering etter en katastrofe til å satse mer på å minimere skader, sårbarhet og risiko.

Avtalen er i tråd med Stortingsmelding nummer ni: "Norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer".

Bjerknes Senter for klimaforskning i Bergen og Bangladesh Centre for Advanced Studies har også inngått en avtale med fokus på kapasitetsbygging og tilpasning til klimaendringer.

Grameen Bank

2010 ble et dramatisk år for fattigmannsbanken Grameen Bank og Mohammad Yunus som kalles for mikrokredittens far. Ifølge en dokumentar fra NRK Brennpunkt tappet fredsprisvinner Muhammad Yunus Grameen Bank for 608 millioner kroner på midten av 1990-tallet. Pengene var gitt som bistand av Norad og ble overført fra Grameen Bank til selskapet Grameen Kalyan, som Yunus opprettet, hevdet dokumentaren. Norad fikk også hard kritikk for å ikke ha offentliggjort dokumentene om pengetransaksjonene.

På bakgrunn av det som kom fram ba miljø- og utviklingsminister Erik Solheim om en redegjørelse i saken.

– Ifølge rapporten er det ingen indikasjoner på at norske penger er brukt på formål de ikke var tiltenkt eller at Grameen Bank har opptrudd korrumpert eller har underslått midler. Saken ble avsluttet gjennom den avtalen om tilbakeføring som ble inngått i mai 1998 under daværende regjering, uttalte Erik Solheim i en pressemelding etter at Norad hadde gjennomgått saken.

I Bangladesh har media vært knallharde mot tidligere fredsprisvinner Mohammad Yunus og pressedekningen har etterlatt et inntrykk av at det har foregått en omfattende svindel. Han har i ettertid valgt å gå fra sin stilling.

Homofiles rettigheter

I Bangladesh støtter Landsforeningen for lesbiske og homofile driften av "The Gender and Sexuality Resource center" en nyetablert koalisjon av organisasjoner for lesbiske, transkjønnede og homofile, som holder til i hovedstaden Dhaka. Det er et lite senter som gir lesbiske, homofile, bifile og transseksuelle et sted å møtes, finne sosial støtte og økt kunnskap om egne rettigheter. Koalisjonen arrangerer blant annet workshops, filmfestival og markeringer rundt International Day of Homophobia og Menneskerettighetsdagen.

Sex mellom menn er straffbart i følge § 377 i straffeloven fra 1860 og kan gi inntil ti års fengsel.

Utdanning

Bangladesh har vært arena for en av de mest omfattende satsingen på utdanning i verden. Den offentlige grunnskolen omfatter 16 millioner barn. Norge bevilget 58,6 millioner kroner programmet som fokuserer på grunnutdanning.

Dette er noen av resultatene:

- 90 % av alle barn begynner på den 5-årige grunnskolen, hvorav like mange jenter som gutter.
- Så langt har 79 000 fullført utdanningen.
- Av måltall på 186 000 har 137 000 skoleadministratorer fått opplæring.
- 30 000 nye klasserom er bygget.
- 12 500 arsenikkfrie brønner er bygget.
- 14 000 toaletter er bygd.
- I 2009 ble det for første gang innført avgangseksamen for alle 5. klassinger i landet.
- Av 1,8 millioner som tok eksamen bestod 89 % i alle fag.

Som følge av omleggingen av det bilaterale samarbeidet deltar ikke Norge lenger i utdanningsprogrammet etter sommeren 2010.

Fakta om Bangladesh

Anslått folketall (2010) 162,2 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 609 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 5,1 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	18,7 %
Industri	28,7 %
Tjenester	52,6 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,1 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 7,6 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 1,3 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2007) 43,2 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 52

Endring 2000-2009 -38

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2008) 3,5

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,1 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 80 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 70,8 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,52

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 89,6 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 44,1 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 104,3

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 112,3

Høyere (tertiær) 56,1

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 18,6 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 2,2 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,4

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

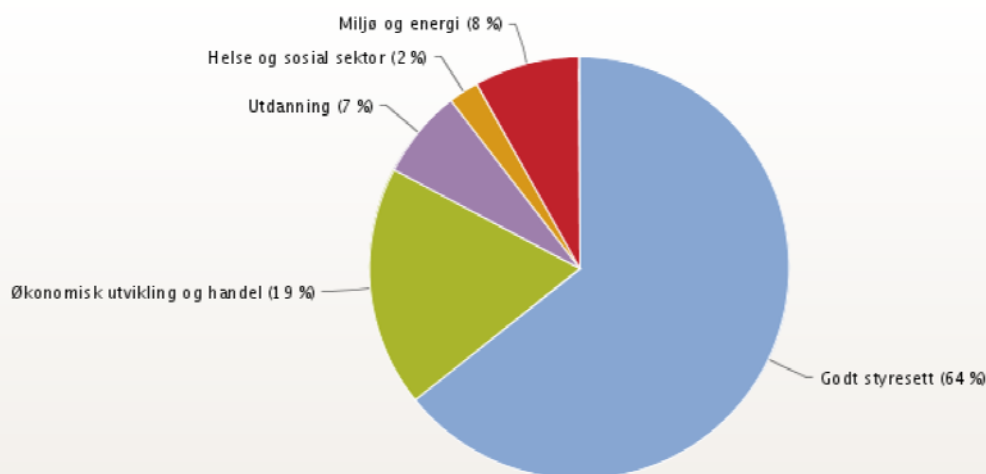
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Bosnia-Hercegovina

Bosnia - Hercegovina er blant Balkan-landene som har mottatt mest bistand fra Norge det siste tiåret.

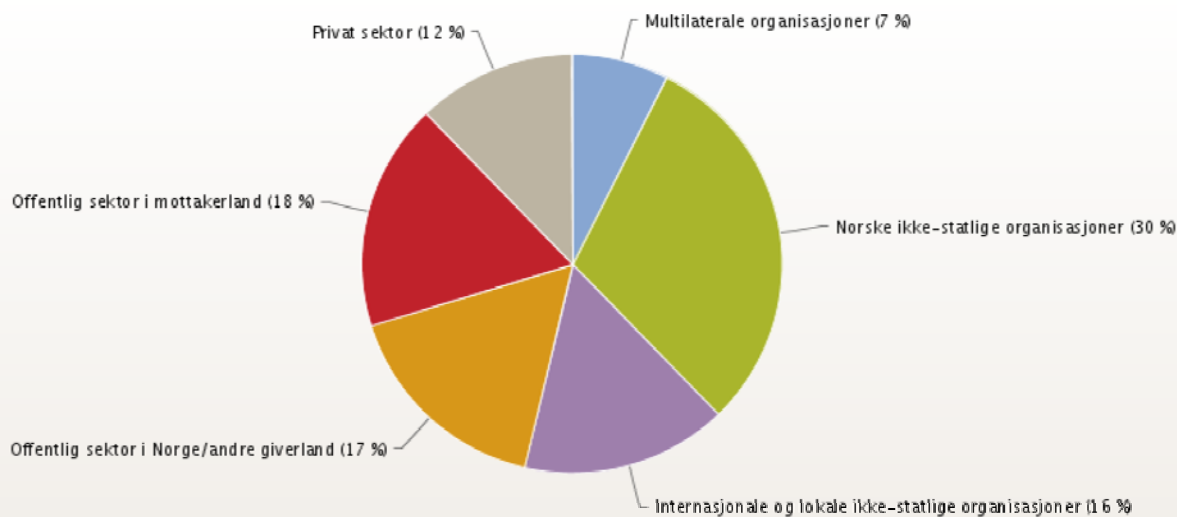
Total bistand til Bosnia-Hercegovina i 2010: 110,4 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 110.4 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 110.4 Millioner Kroner | norad.no

Bosnia-Hercegovina preges fremdeles av krigen på 90-tallet. De tre folkegruppene, bosniakker, bosniske serbere og bosniske kroater fremstår som grunnleggende uenige om hva slags stat de ønsker, samtidig som de etniske skillelinjene har blitt forsterket de siste årene.

Den økonomiske situasjonen er vanskelig, med lav økonomisk vekst, underskudd på handelsbalansen og høy arbeidsledighet. Korrupsjon, en stor uoffisiell økonomi, politisering av privatiseringsprosessen, en industriell struktur basert på utdatert tungindustri, et overdimensjonert offentlig byråkrati og mangel på politisk vilje til reformer er noen av årsakene som har bidratt til å sinke den økonomiske veksten i landet.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norge har gitt over tre milliarder norske kroner de siste 18 årene. Den omfattende innsatsen ble evaluert i 2010. Konklusjoner:

- Støtten har vært godt forankret i langsiktige prosesser og resultater er oppnådd selv med begrensede ressurser.
- Bilaterale prosjekter har ikke fått de resultatene som var ønsket. Det gjelder satsing i privat sektor, offentlig forvaltning og demokratisering.

Sårbare stater på Balkan regnes som en trussel mot et forent, stabilt og demokratisk Europa. Norge fortsetter derfor innsatsen med dette fokuset:

- Godt styresett og institusjonsutvikling
- Fred og forsoning mellom landene i regionen
- Sikre minoriteters rettigheter
- Utvikling av bærekraftig energisektor

Forsoning

I Bosnia-Hercegovina er nærmere 20 millioner kroner allerede brukt på konkrete forsoningstiltak. Blant annet for å dokumentere krigsforbrytelser. Lignende dokumentasjonsarbeid er også støttet regionalt.

Nansen Dialognettverk (NDN) har siden 1995 har arbeidet med å forbedre dialogen i etnisk delte samfunn. I Makedonia og Bosnia-Hercegovina har NDN arbeidet med å innføre integrerte undervisningsmodeller i multi-etniske og flerspråklige lokalsamfunn. Modellen har fungert godt så langt, og med god støtte fra myndighetene vil modellen overføres til flere kommuner i fremtiden.

Et forsoningstiltak som i særlig grad er rettet mot barn og unger er Norges Fotballforbunds prosjekt Open Fun Football Schools som drives i Serbia, Makedonia og Bosnia-Hercegovina. Prosjektet engasjerer tusenvis av barn, unge, foreldre og voksne instruktører av begge kjønn, og fra ulike etniske grupper til fotballturneringer hvor leken og gleden er satt i sentrum. Arrangementene skaper unike multietniske møteplasser og muligheter for positive felles opplevelser for barn og unge med ulik bakgrunn.

Godt styresett

Det er jobbet spesielt med godt styresett. Fokus har spesielt vært på justissektoren på statsnivå, der det gjennom støtte til HJPC (domstol- og påtaleforvaltningen) og statsdomstolen er gitt støtte til hele rettskeden.

Fakta om Bosnia-Hercegovina

Anslått folketall (2010) 3,8 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 4492 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 0,8 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	8 %
Industri	28,1 %
Tjenester	63,9 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,5 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 110 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 2,4 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 11,8 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 14

Endring 2000-2009 -3

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 0,03

Hiv-smittede, 15-49 år () Ikke tilgjengelig

Tilgang til rent drikkevann (2008) 99 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2008) Ikke tilgjengelig

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2007) 0,71

Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 87,1 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 2,2 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 102,2

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 102,1

Høyere (tertiær) 130,6

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 19 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 0,8 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,2

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Brasil

Brasil seiler opp som den største mottakeren av norsk bistand. Det er storsatsing på skog som er årsaken – og utbetalingene er resultatbasert. Landet er også blitt en viktig partner for norsk næringsliv og norske investeringer

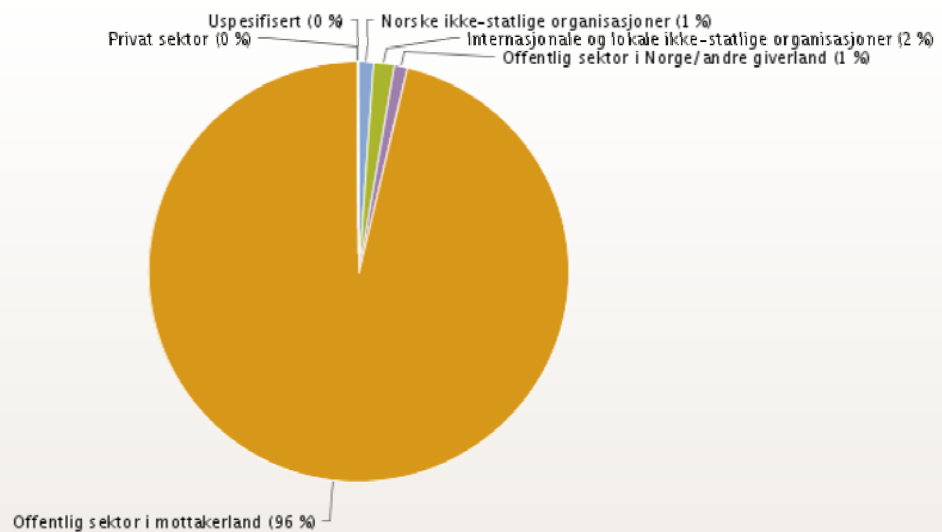
Total bistand til Brasil i 2010: 1.483,5 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på; sektor, totalt 1 483.5 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på; partner, totalt 1 483.5 Millioner Kroner | norad.no

Brasil er verdens 8. største økonomi og i vekst. Mye taler for at Brasil vil være den femte største økonomien i verden innen 2015, og landet er fremdeles et av de mest attraktive landene for internasjonale investeringer i tillegg til Kina.

Vil redde regnskokene

Gjennom Amazonasfondet finansierer Norge aktiviteter som støtter opp under de brasilianske myndighetenes innsats mot avskoging i verdens største regnskogsområde. Norge har lovet å støtte Amazonasfondet med omkring en milliard dollar fram til 2015, dersom Brasil lykkes i å redusere avskogingen.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Avtalen om støtte Amazonasfondet ble undertegnet i 2009 og gjelder fram til 2015. Norge bestemmer hvor mye midler som skal tildeles hvert år, basert på oppnådde resultater. For 2009 ble det satt av 700 millioner kroner og for 2010 ble det satt av 850 millioner kroner. Norge tok i desember 2010 i bruk en gjeldsbrevordning, slik at mesteparten av disse midlene nå er overført til en konto i Norge, i påvente av at de skal bli brukt i Brasil. Per januar 2011 er til sammen 293 millioner kroner blitt utbetalt.

Det har gått senere enn forventet med å få etablert nye prosjekter, men nå er til sammen 13 prosjekter til en samlet verdi av rundt 700 millioner kroner godkjent. Avskogingsresultatene for 2009 ble de laveste siden målingene tok til, 7464 km². Foreløpige tall tyder på at 2011 vil bli ett rekordår. Tyskland har også kommet til som giver, slik at Norge ikke lenger er alene om å støtte fondet.

De to prosjektene som Norge finansierer gjennom UNDP har resultert i planer for bærekraftig bruk av skogen i delstatene Acre, Pará og Mato Grosso. Disse planene utgjør en viktig plattform for Brasils videre arbeid, inkludert utforming av tiltak under Amazonasfondet. Gjennomføringen har vært langt langsommere enn forventet, noe som trolig skyldes treghet i byråkratiet.

Egen strategi for samarbeidet

Tidlig 2011 lanserte regjeringen en egen Brasil-strategi. Landet er den viktigste samarbeidspartneren for Norge i Latin-Amerika.

Strategien skal:

- Styrke, utdype og videreutvikle kontakten innen blant annet næringsliv, klima og miljø, urfolk og menneskerettigheter, kultur og kunnskapssamarbeid.

- Norge og Brasil jobber tett sammen om miljø og klima. Brasil er et av de landene i verden som gjør mest for å motvirke klimaendringene. Jeg ser fram til å ta regnskogsamarbeidet et skritt videre, uttalte miljø- og utviklingsminister Erik Solheim.

Urfolk

I urfolksprogrammet er det blitt en justering i porteføljen. Målet er færre – og tyngre aktører.

Viktig handelspartner

Mer enn 100 norske bedrifter er representert i Brasil i første rekke innen skipsfart, olje og gass - og energisektoren, i tillegg til papir, aluminium og gjødsel-industrien. Framtidsutsiktene innen olje og gass gir store muligheter for både norske investeringer og norsk-brasiliansk samarbeid. Det er også gjensidig interesse mellom Brasil og Norge for økt samarbeid innen fiskerisektoren, både når det gjelder forvaltning og akvakultur.

Dialog

Det er liten tradisjon for samarbeid mellom arbeidstaker- og arbeidsgiver- organisasjoner i Brasil. I

oktober 2009 ble det avholdt en stor konferanse i Brasilia med formål å drøfte hvordan erfaringer fra den norske samarbeidsmodellen i arbeidslivet kan brukes i Brasil. En brasiliansk delegasjon besøkte Norge i mai 2010.

Gjennom UNDP har Norge også støttet et treparts-prosjekt der Brasil bistår Angola og Guinea Bissau med opplæring i offentlig administrasjon.

Fakta om Brasil

Anslått folketall (2010) 195 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 10710 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 7,5 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	6,1 %
Industri	25,4 %
Tjenester	68,5 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,6 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 1,7 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 0,02 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2007) 7,1 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 21

Endring 2000-2009 -13

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 0,8

Hiv-smittede, 15-49 år () Ikke tilgjengelig

Tilgang til rent drikkevann (2008) 97 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 28 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,7

Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2008) 95,1 %

Analfabeter, 15+ år (2008) 10 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2008)

Barneskole (primær) 92,7

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 110,6

Høyere (tertiær) 129,1

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 8,8 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold () Ikke tilgjengelig

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,7

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

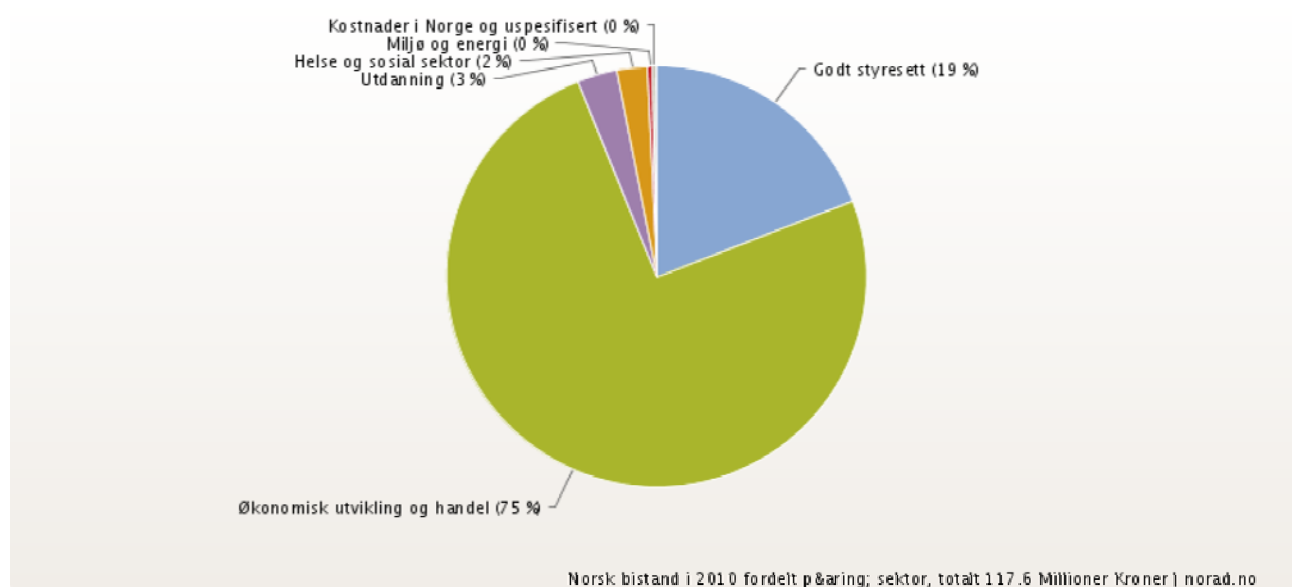
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Burundi

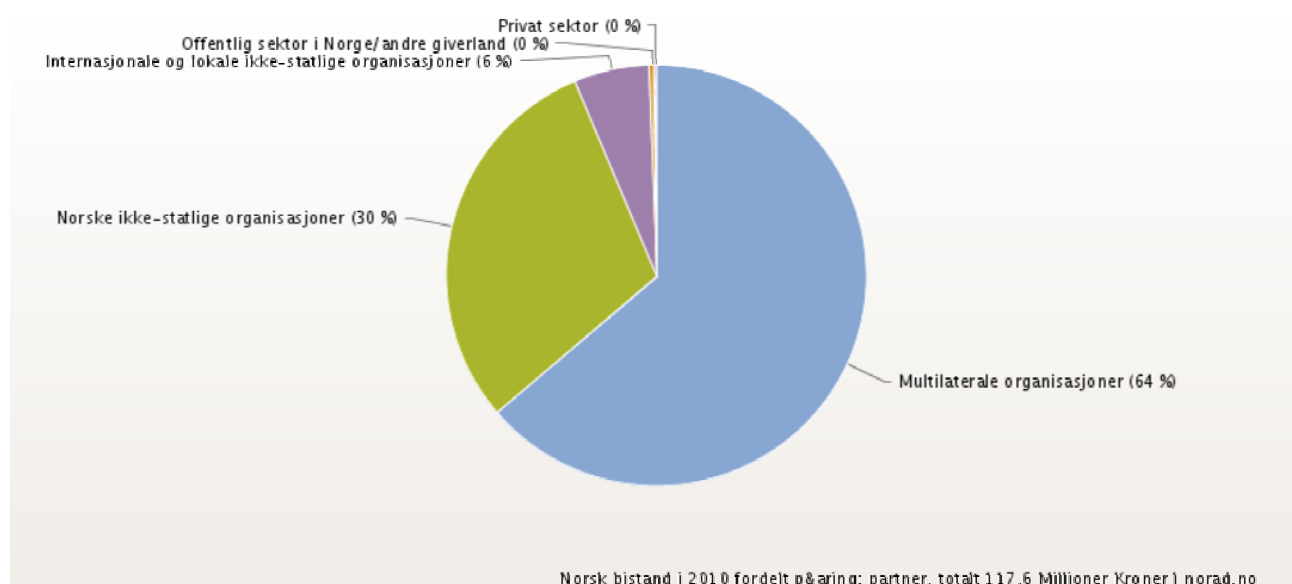
Burundi er et av verdens fattigste land og balanserer på knivseggen av en skjør fred. Norge satser på fredsbygging for å hindre at konflikten blusser opp.

Total bistand til Burundi i 2010: 117,6 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Borgerkrigen har kostet Burundi dyrt og i årene etterpå har det vært mye politisk og sosial uro. Landet er svært avhengig av økonomisk bistand fra utlandet.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norsk fokus:

- Fred og forsoning
- Finne varige løsninger for tidligere flyktninger og internt fordrevne
- Statsbygging og demokratiutvikling

Jordbruket står for omlag halvparten av landets brutto nasjonalprodukt, men mye av jorda er utarmet. Kaffe utgjør 3/4 av all eksport til utlandet, og landets økonomi er derfor svært avhengig av kaffeprisene på verdensmarkedet.

Burundi sliter også med at landskapet er vanskelig framkommelig, at infrastrukturen er dårlig utbygd og at varene må fraktes over lange avstander. Det er langt fra jordbruksområdene til havner langs Tanganyikasjøen. Landets økonomi er i stor grad basert på naturalhusholdning og landbruk som dyrking av kaffe, sukker, bananer og bomull.

Burundi er i økende grad preget av den store befolkningstettheten og omfattende avskoging. Hver kvinne får fortsatt i gjennomsnitt syv barn. Når det i tillegg er hjemkommet om lag 500.000 burundiske flyktninger fra Tanzania de siste par årene, blir det enda flere som skal dele.

Etter nærmere 13 år med væpnet konflikt har Burundi siden august 2005 hatt en demokratisk valgt regjering. Dette er den lengste perioden med demokratisk styre i landets historie. De mange interne konfliktene har påvirket utviklingen i landet i negativ retning. I tillegg til konflikt, er kampen mot fattigdom et av de største hindrene for å sikre varig fred og utvikling i landet.

Norges engasjement i Burundi har økt som et forsøk på å bidra til å sikre fred, stabilitet og utvikling både i Burundi og dermed også i hele regionen. Det norske engasjementet har skapt stort handlingsrom og Norges stemme blir hørt hos myndighetene, multilaterale organisasjoner og blant andre bilaterale givere.

Støtten kanaliseres i hovedsak som budsjettstøtte gjennom Verdensbanken og gjennom norske organisasjoner.

Budsjettstøtte og styresett

Norge har siden 2007 bidratt med budsjettstøtte til Burundi. Målet for den norske budsjettstøtten er å bidra til å sikre fredsprosessen i landet gjennom å bidra til økonomisk og sosial utvikling ved at støtten kanaliseres via myndighetene.

Budsjettstøtten er viktig for statsbyggingen og for å sikre at landet ikke faller tilbake i åpen konflikt. I tillegg bidrar norske myndigheter med støtte til fredsbygging, til flyktninger, internt fordrevne og hjemvendte flyktninger, tiltak for kvinner utsatt for seksuell vold og andre svake grupper, gjennom norske og internasjonale frivillige organisasjoner.

Fred og forsoning

FNs fredsbyggingskommisjon (PBC) trådte i kraft i juni 2006. Burundi ba raskt om å bli satt på PBCs agenda, og Norges FN-ambassadør ledet arbeidet med Burundi frem til Sverige overtok sommeren 2008. Som fortsatt medlem av PBCs Burundi-format, vil Norge opprettholde en aktiv rolle i Burundi også fremover. Norge er en av de største givene til fredsbyggingsfondet. Norge gir også betydelige bidrag til demobilisering og reintegrering.

Fakta om Burundi

Anslått folketall (2010)	8,5 millioner
Økonomi	
BNP per innbygger (2010)	189 USD
Økonomisk vekst, BNP (2010)	3,9 %
Økonomisk struktur, andel av BNP (2005)	Jordbruk 34,8 % Industri 20 % Tjenester 45,1 %
Forsvarsutgifter, andel av BNP (2008)	3,8 %
Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006)	Ja
Bistandsnivå per innbygger (2009)	66 USD
Bistand, andel av BNI (2009)	41,2 %
Helse	
Underernæring, barn under 5 år (2008)	Ikke tilgjengelig
Barnedødelighet per 1000 (2009)	166
Endring 2000-2009	-12
Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2005)	6,2
Hiv-smittede, 15-49 år (2009)	3,3 %
Tilgang til rent drikkevann (2008)	72 %
Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2005)	64,3 %
Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010)	0,28
<i>Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.</i>	
Utdanning	
Barn i skolen (2009)	99,1 %
Analfabeter, 15+ år (2009)	33,4 %
Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)	
Barneskole (primær)	96,7
Ungdomsskole og videregående skole (sekundær)	72,2
Høyere (tertiær)	Ikke tilgjengelig
Kvinner	
Andel kvinner i parlamentet (2010)	32,1 %
Kvinner lønn som andel av menns lønn i formell sektor ()	Ikke tilgjengelig
Miljø	
Vernet areal for biologisk mangfold (2008)	5,6 %
Korrupsjon	
Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010)	1,8
<i>Skala fra null til ti, null er mest korrupt.</i>	

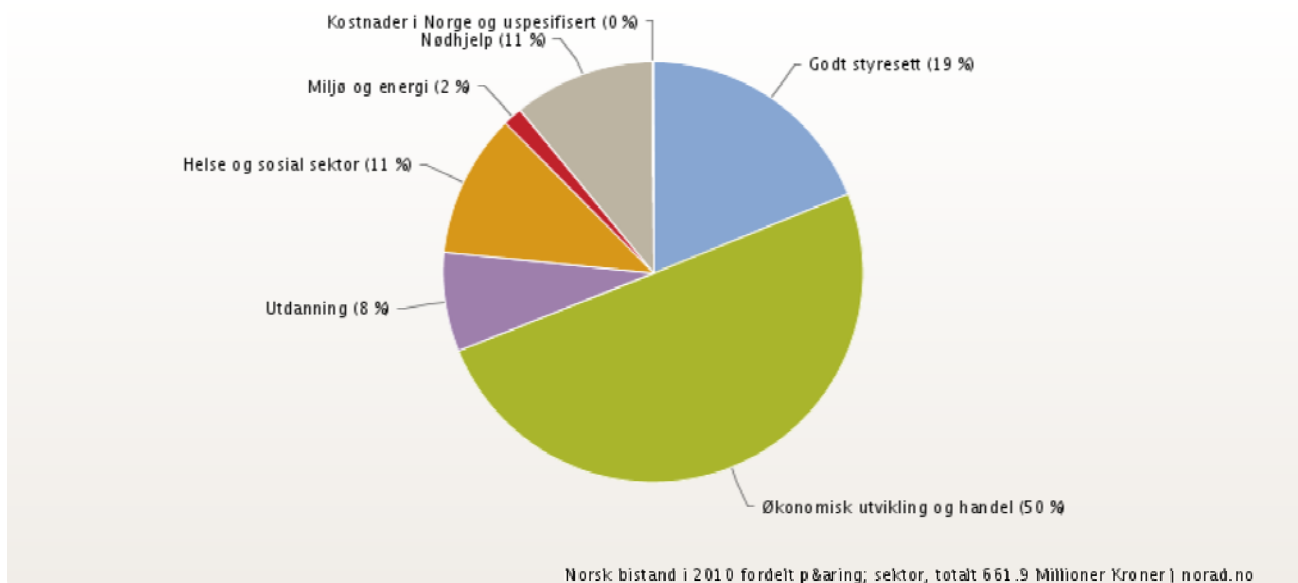
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Det palestinske området

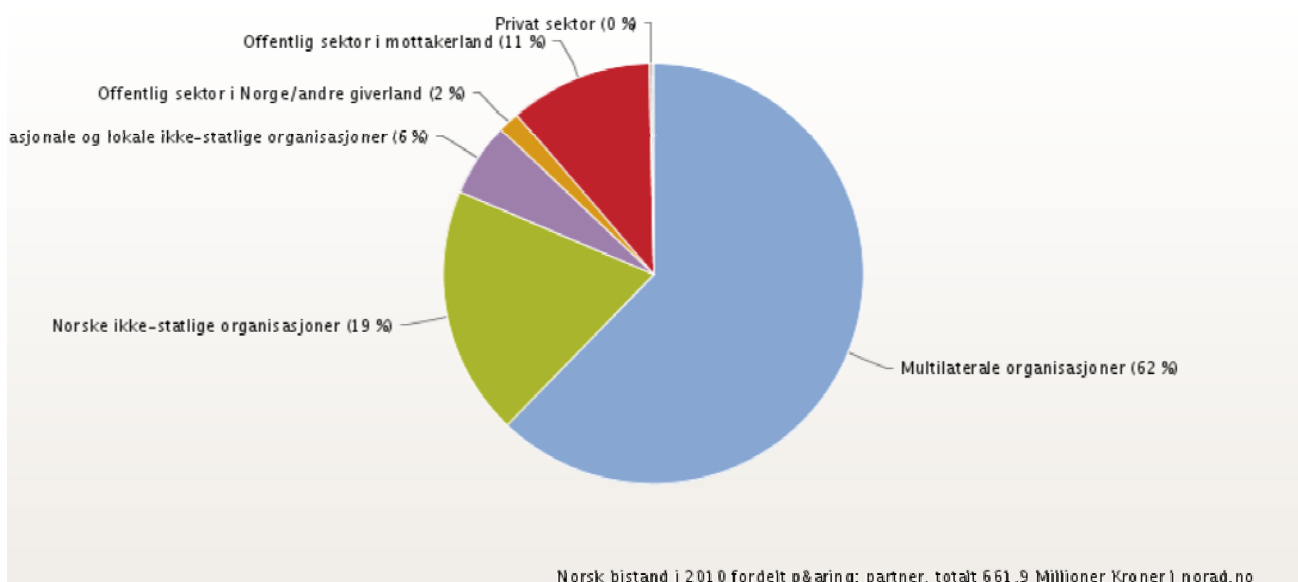
Omveltningene i den arabiske verden kan også gi en ny vår mellom palestinere og israelere. 2011 er på mange måter et skjebnear for De palestinske områdene.

Total bistand til Det palestinske området i 2010: 661,9 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Historisk og politisk er bakgrunnen for norsk bistand til De palestinske områdene ønsket om å bidra til en palestinsk statsdannelse – altså en tostatsløsning mellom Israel og palestinerne.

Derfor er institusjonsbygging på palestinsk side et prioritert område. "Den arabiske våren" har forandret hele Midt-Østen. Spenningen er stor i forhold til hvilke konsekvenser det vil få for forholdet mellom Israel og Palestina. Sommeren 2011 skal forhandlinger om en tostatsløsning avsluttes, men det er høyst usikkert hva resultatet blir.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Høsten 2011 går fristen ut for å enes om en fredsløsning og etableringen av en palestinsk stat, slik president Obama, statsminister Netanyahu og president Abbas ble enige om i september 2010, da de ga seg selv ett år til å forhandle. I september er det også ett år siden Obama fra FNs talerstol sa at hans mål var at neste års generalforsamling kunne ønske en ny stat velkommen. Han siktet til Palestina og ikke til Sør-Sudan.

Dette sier utenriksminister Jonas Gahr Støre om Norges holdning i konflikten: " Fra norsk side holder vi fast ved vår kontaktpolitikk. Norske utsendinger møter alle representative grupperinger i regionen, inklusive Hamas. Vårt budskap til dem er like klart som utenriksminister Frydenlunds budskap til PLO på 70-tallet: Aerkjenn Israel. Og budskapet til palestinere og israelere samlet: Gå til forhandlingsbordet! (www.regjeringen.no, våren 2011)

Representasjonskontoret til Norge har jobbet hardt for å gjøre Norge til en viktig internasjonal aktør i forbindelse med gjenopptakelsen av forhandlingene mellom Israel og PLO, samt gjennomføring og internasjonal forankring av statsbyggingsprosjektet. Verdensbanken utga i 2010 en rapport som understreket av de palestinske selvstyremyndighetene vil være klare for å etablere en stat i nær framtid. Men det synes fremdeles å være langt igjen til ett endelig gjennombrudd.

Norge leder giverlandsforumet for Det palestinske området (AHLC), og deltar med leder og personell i den internasjonale observatørgruppen (TIPH) i Hebron. Norge er blant de få vestlige land som er i dialog – på embetsnivå – med alle sentrale parter i regionen. Norge støtter også flere dialog- og menneskerettighetsprosjekter i regi av internasjonale og lokale frivillige organisasjoner.

Problematiske Øst-Jerusalem

Gjennom Flyktningshjelpen støtter Norge arbeidet for å sikre palestinsk eiendomsrett i Øst-Jerusalem. Palestinere som kastes ut av sitt eget hjem får blant annet støtte til juridisk bistand.

Budsjettstøtte

Budsjettstøtten var på 233 millioner norske kroner. Den ble gitt gjennom Verdensbankens. Fokus har vært undervisning og energi.

I tillegg gis det støtte til norske organisasjoner som Røde Kors, Flyktningshjelpen, Norwac, Norsk Folkehjelp og Kirkens Nødhjelp. På palestinsk side samarbeider Norge med en rekke rettighetsbaserte organisasjoner innenfor områder som menneskerettigheter, demokratifremme, kvinners rettigheter, juridiske rettigheter, barns rettigheter og anti-korrupsjon.

I 2010 støttet Norge følgende palestinske organisasjoner (beløp i hele tusen kroner):

- Palestinian Central Bureau for Statistics (10.500)
- Women´s Legal Aid Center (2.000)
- Palestinian Independent Commission for Citizens Rights (2.000)

- Aman Coalition (2.500)
- Tamer Institute for Community Education (1.700)
- Sabreen (4.000)
- Palestinian Council on Foreign Relations (900)
- Madar Palestinian Center for Israel Studies (2.000)
- Association of Women Committees for Social Work, Palestine (1.750)
- Musawa-Palestinian Center for the Independence of the Judiciary and the Legal Profession (800)
- Juzoor Foundation for Health and Social Development (700)
- Hebron Rehabilitation Committee (900)
- Welfare Association (1.612)
- Yabous Cultural Center (3.000)
- Al-Mezan Centre for Human Rights (1.000)
- Palestinian Centre for Human Rights (600)
- Al-Dameer Association for Human Rights (300)
- Notre Dame of Jerusalem Center (400)

Gaza etter krigen

Folket i Gaza er ikke så isolert som tidligere, etter at israelske myndigheter lettet på blokaden og tillater innførsel av forbruksvarer. Det betyr at det har vært mulig å få inn materialer til gjenoppbygging av blant annet skoler. I løpet av krigen ble seks skoler og utdanningsdepartementet i Gaza, alle tidligere finansiert av norske bistandsmidler, skadet av bombeangrep. Skadene beløp seg til omlag 300 000 dollar.

Norge har også engasjert seg tungt i FNs organisasjon for palestinske flyktninger, UNRWA, sin virksomhet og er med det en viktig finansiell bidragsyter til den humanitære hjelpen i området. I tillegg støtter Norge menneskerettighetsundervisning i skolene og er med på å lønne ansatte i helse og undervisningssektoren. Alt dette er tiltak som er med på å holde økonomien i Gaza flytende.

Norge jobber også aktivt med utbedring av vannsektoren i Gaza.

Kultur for å bygge identitet

Den norske satsingen på kultur i Det palestinske området er et bidrag for å styrke den palestinske kulturelle identitet. For å sikre oppbyggingen av den palestinske institusjonelle kapasiteten, både på myndighetsnivå og institusjonsnivå, er det viktig å bygge på den institusjonelle kompetansen Norge har. Ett eksempel på dette er samarbeidet med det palestinske kulturdepartementet om Det palestinske kulturfondet. 65 kulturinstitusjoner har mottatt støtte. Gaza og Ramallah har vært de to største mottakerne og Jerusalem tredje største mottake. Prosjektene dekker hele kultursektoren, med teater, musikk/sang og bildende kunst som de tre største feltene.

En ekstern evaluering konkluderer med at fondet har vært et viktig bidrag til utviklingen av den palestinske kulturen, gjennom et vidt spekter av kulturtiltak med en bred geografisk spredning

Norge vil fortsette å benytte UNESCOs ekspertise i gjennomføringen av kulturprosjekter. Det var stor

anerkjennelse i at Cultural Landscape ble tildelt "The Melina Mercouri International Prize" for vern og forvaltning av kulturlandskap på Vestbredden. Prosjektet er et samarbeid mellom UNESCO sitt kontor i Ramallah, lokale myndigheter og Norge.

Viktige elementer i prosjektet er bærekraftig bruk, utvikling av landsbyen, infrastruktur, samt etablering av en øko-museum i Battir. Battir Cultural Landscape er et godt eksempel på hvordan kultur, arkitektur og natur er knyttet sammen som et levende naturlig monument samtidig som det representerte Midtøsten eldgamle tradisjoner.

Annet:

- Representasjonskontoret har skåret ned på antall prosjekter fra i overkant av 170 til 100 avtaler.
- Arbeidet mot korrupsjon fortsetter å være et viktig arbeidsområde for Representasjonskontoret. Budsjetstøtten har ført til et bedre sentralt økonomisystem og det har gjort mulighetene for korrupsjon og økonomiske misligheter langt mindre.

Fakta om Det palestinske området

Anslått folketall (2010) 4,2 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2005) 1223 USD

Økonomisk vekst, BNP ( ) Ikke tilgjengelig

Økonomisk struktur, andel av BNP ( )

Jordbruk	Ikke tilgjengelig
Industri	Ikke tilgjengelig
Tjenester	Ikke tilgjengelig

Forsvarsutgifter, andel av BNP ( ) Ikke tilgjengelig

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) ( ) Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 748 USD

Bistand, andel av BNI (2005) 25,3 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2008) 11,8 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 30

Endring 2000-2009 0

Mødredødelighet per 1000 fødsler ( ) Ikke tilgjengelig

Hiv-smittede, 15-49 år ( ) Ikke tilgjengelig

Tilgang til rent drikkevann (2008) 91 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum ( ) Ikke tilgjengelig

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,645

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 77,5 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 5,4 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 99,6

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 106,9

Høyere (tertiær) 131,5

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet ( ) Ikke tilgjengelig

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor (2007) 52,9 %

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold ( ) Ikke tilgjengelig

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International ( ) Ikke tilgjengelig

Skala fra null til ti, null er mest korrumpert.

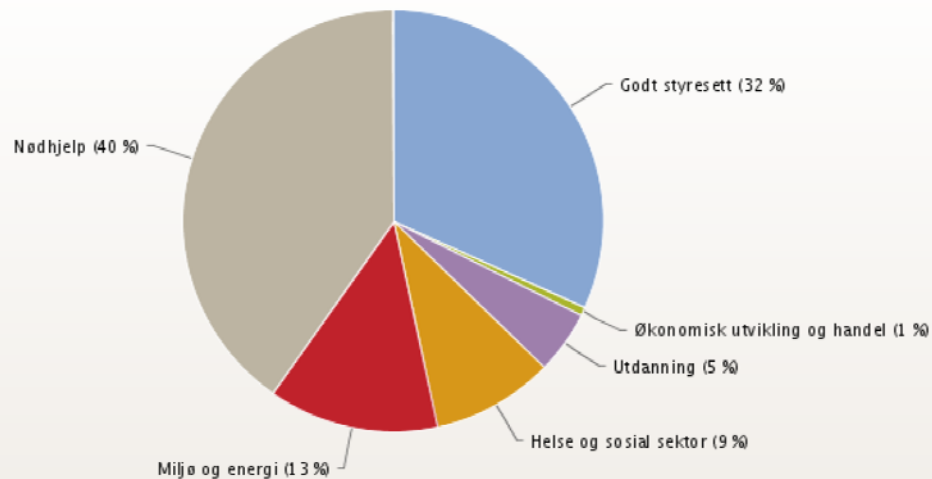
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

DR Kongo

Norge satser tungt på å redde skogene i DR Kongo. I tillegg bygges det sykehus for kvinner som er utsatt for brutale voldtekter.

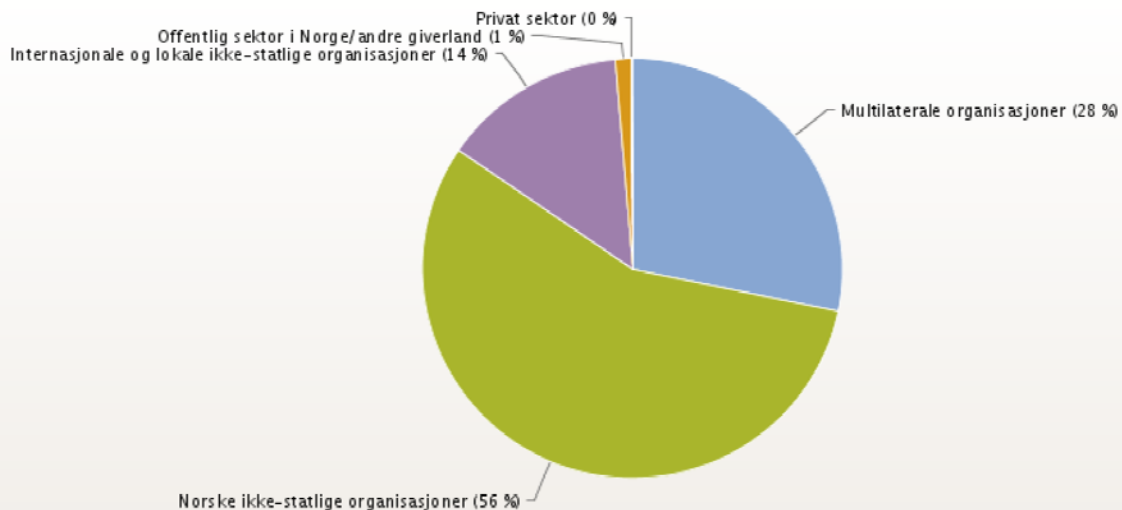
Total bistand til DR Kongo i 2010: 171,1 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 171.1 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 171.1 Millioner Kroner | norad.no

DR Kongo har i mange år vært preget av vanstyre, konflikter mellom regjeringsstyrker og en rekke andre væpnede grupper, særdeles grove brudd på menneskerettighetene og en prekær humanitær situasjon. Det har vært en uoversiktlig situasjon på grunn mange aktører, skiftende agenda og allianser. Av naboland som har vært spesielt innblandet i konfliktene er Uganda og Rwanda de viktigste. Det er forventet at konflikten vil bli langvarig. Spesielt uroen øst i landet og tilstedeværelsen av utenlandske væpnede grupper setter fredsprosessen på en hard prøve.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norge bidrar med store midler i humanitær og overgangsbistand til Kongo. Pengene kanaliseres hovedsakelig via FN-organisasjonene, Verdensbanken og norske frivillige organisasjoner. Flyktninghjelpen, Kirkens Nødhjelp, Christian Relief Network (CRN) og Pinsevennes Ytremisjon arbeider i Kongo sammen med lokale partnere.

Redder skogene

Regjeringens klima- og skogprosjekt ble lansert av statsminister Jens Stoltenberg under klimatoppmøtet på Bali i desember 2007. Et av de sentrale målene til prosjektet er å bidra til å inkludere reduksjon av klimagassutslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland (REDD+) i en ny global klimaavtale. Et annet mål er å bidra til å redusere klimagassutslippene fra skogsektoren i utviklingsland så raskt som mulig, allerede før en ny klimaavtale er på plass.

Klima- og skogsatsningen har som et tredje mål å bevare naturskog på grunn av evnen til å lagre karbon, og for å bevare mangfoldet av arter og genressurser, økosystemtjenester og livsgrunnlaget til mennesker som lever i og av skogene. En overordnet målsetning for satsningen, i tillegg til klimamålene, er å bidra til fattigdomsreduksjon og bærekraftig utvikling i utviklingsland.

Norge har satt av over 500 millioner kroner for å redde regnskogene i Kongobassenget. REDD+ sin støtte går gjennom Afrikabanken og Congo Basin Forest Fund. En evaluering som ble gjort i 2010 konkluderer med at det er mulig å redusere avskogingen, men at det vil bli vanskelig. Prosjektet er i en tidlig fase og det vil trolig trengs mellom tre til fem år før man kan se noen mer konkrete resultater.

Norge støtter også FNs program for reduserte utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland. DR Kongo er et av ni pilotland i dette programmet.

DR Kongo ledet gruppen av afrikanske land som blant annet jobbet for å få på plass en avtale om skogbevaring under klimatoppmøtet i Cancún.

Voldtekt som våpen

På et lavasvart jorde i utkanten av byen Goma i øst-Kongo var det for fire år siden et stort telt. I dette teltet lå voldtatte kvinner på rekke og rad. Mange hadde store smerter. Nå bygges et nytt norskfinansiert sykehus med 300 senger akkurat her.

Både Hillary Clinton og Jonas Gahr Støre besøkte området for to år siden, i en tid da det var mye medieoppmerksomhet rundt landets mange voldtekts ofre. Begge lovet økt hjelp til kvinnene. Norge har innfridd løftet med å bevilge 50 millioner kroner over en treårsperiode, i tillegg til å støtte en rekke andre prosjekter.

Det norskstøttede Kyesheru-sykehuset i Goma vil, når det står ferdig neste år, bli det ledende sykehuset i den hardt belastede i provinsen i nord-Kivu. Det nye sykehuset bygges av organisasjonen Hope In Action, sammen med Christian Relief Network (CRN).

I 2010 initierte Norge støtte også til stabiliseringsprogrammet STÅREC for å bidra med tiltak rettet mot seksuell vold i øst-Kongo.

Humanitær hjelp

Det norske engasjementet i DR Kongo har økt på det humanitære området. Men mangel på fungerende styresett og mye korrupsjon gjør det vanskelig å arbeide i landet. DR Kongo er den største mottakeren av midler (15.78 %) fra FNs nødhjelpsfond (CERF) der Norge bidrar med 17 % av de totale midlene. I tillegg til å støtte den FN-koordinerte nødhjelpsinnsetsen, støtter Norge frivillige organisasjoner som jobber med internt fordrevne, seksualisert vold og reintegrering av barnesoldater. Blant annet har over tusen tidligere barnesoldater, blant disse en fjerdedel jenter, fått hjelp til rehabilitering gjennom utdanning og sysselsettingstiltak.

Fakta om DR Kongo

Anslått folketall (2010) 67,8 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010)	194 USD
Økonomisk vekst, BNP (2010)	7,2 %
Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)	Jordbruk 42,9 % Industri 24 % Tjenester 33 %
Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009)	1,1 %
Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006)	Ja
Bistandsnivå per innbygger (2009)	35,6 USD
Bistand, andel av BNI (2009)	23,9 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2007)	45,8 %
Barnedødelighet per 1000 (2009)	199
Endring 2000-2009	0
Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007)	5,5
Hiv-smittede, 15-49 år ()	Ikke tilgjengelig
Tilgang til rent drikkevann (2008)	46 %
Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2005)	76,4 %
Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010)	0,24

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen ()	Ikke tilgjengelig
Analfabeter, 15+ år (2009)	33 %
Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2008)	
Barneskole (primær)	83,4
Ungdomsskole og videregående skole (sekundær)	55,2
Høyere (tertiær)	35,3

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010)	8,4 %
Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor ()	Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008)	12,2 %
--	--------

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010)	2
--	---

Skala fra null til ti, null er mest korrumpert.

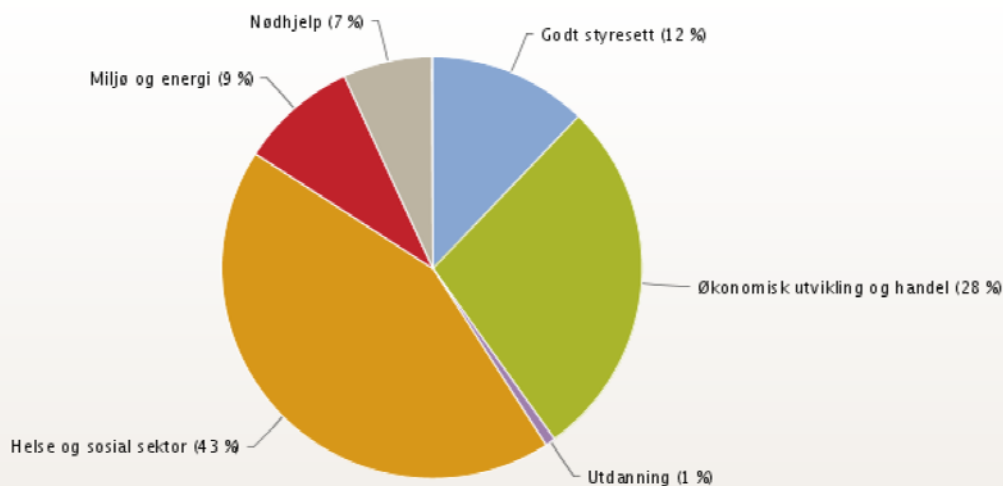
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Eritrea

Fredsbygging og dialog er Norges svar på den utfordrende situasjonen i Eritrea.

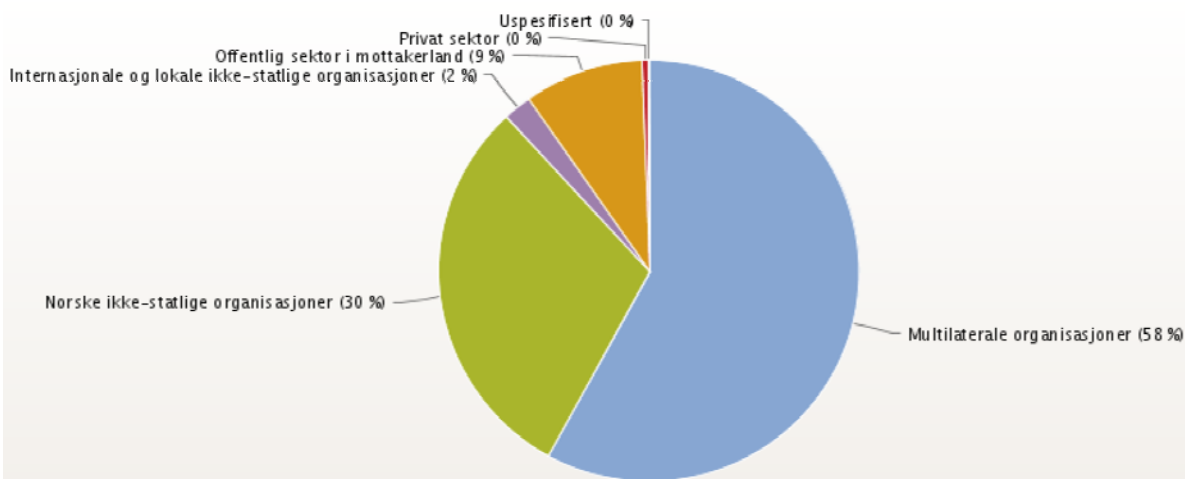
Total bistand til Eritrea i 2010: 58,2 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 58.2 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 58.2 Millioner Kroner | norad.no

Eritrea er en ettpartistat og landet beskyldes for grove menneskerettighetsbrudd. Flere tusen skal sitte fengslet uten dom, for sine meninger. Arbeidsforholdene for internasjonale aktører er svært vanskelige. Per i dag er det bare fire internasjonale hjelpeorganisasjoner i landet. En av dem er Kirkens Nødhjelp. FN og internasjonale hjelpeorganisasjoner har strenge restriksjoner for drivstoff og hindres ofte fra å forlate hovedstaden Asmara.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

I «Flyktningregnskapet 2009» beskriver Flyktninghjelpen situasjonen for humanitære aktører på denne måten: «Myndighetene har gjort arbeidsforholdene så uholdbare at de aller fleste FN-organisasjoner og frivillige organisasjoner har valgt å forlate landet eller redusere aktiviteten til et minimum. Dette er en alvorlig humanitær trussel i et land hvor store deler av befolkningen er avhengig av matvarehjelp».

Situasjonen har ikke blitt bedre og bistandsforvaltningen er meget ressurskrevende. En endring i samarbeidet kan tvinge seg fram.

FN vedtok sanksjoner mot Eritrea 23. desember 2009. Norske sanksjoner trådte i kraft våren 2010. Vedtaket innebærer forbud på eksport av våpen til Eritrea, og forbud mot enhver type militær hjelp til landet.

Matsikkerhet

Bortimot 80 % av befolkningen er sysselsatt i landbruket. Det gjør landet ekstra utsatt når langvarige tørkeperioder kommer. Norge har forsterket innsatsen til matvaresikkerhet og naturressursforvaltning. Den humanitære situasjonen beskrives som alvorlig og det jobbes med å finne løsninger for forebygging av humanitære kriser.

Forsoning

Krig og konflikt er fortsatt den største trusselen mot vekst og fattigdomsbekjempelse i Afrika. Støtten til konflikthåndtering og fredsbygging har derfor høy prioritet. Norge har i denne sammenheng et aktivt engasjement i Eritrea. Dialogprosessen har dog fått kritikk hjemme i Norge for å gi få resultater.

Færre omskjæres

Kvinnens stilling er svak i de fleste afrikanske land, og norsk støtte til kvinner og likestilling har høy prioritet. Bekjempelse av kjønnslemlestelse er prioritert og Norge gir støtte til landspesifikke tiltak i åtte land; Egypt, Etiopia, *Eritrea*, Kenya, Mali, Somalia, Sudan og Tanzania.

I tillegg til dette støttes arbeidet mot kjønnslemlestelse gjennom multilaterale tiltak, blant annet via UNFPA og UNICEFs felles program som har en målsetting om å bekjempe kjønnslemlestelse i 17 land i Afrika. Innsatsen har gitt dokumentert virkning og antall kvinner som omskjæres i Eritrea går ned.

Norge støtter også et prosjekt som gir fistula-rammede kvinner mulighet for operasjon.

Kultur og leseglede

Den eritreiske "The Book Fair," arrangeres av Eritrea Publishers Association ble arranger for tiende året på rad. Den norske ambassaden har støttet bokmessen for de siste tre årene.

"The Book Fair" har blitt en viktig kulturinstitusjon i Eritrea med spesielt fokus på barn og unge. Over 65 000 mennesker var innom, ifølge arrangøren. Bokmessen er viktig forum for å dyrke frem leseglede og kultur.

Fakta om Eritrea

Anslått folketall (2010)	5,2 millioner
Økonomi	
BNP per innbygger (2010)	405,2
Økonomisk vekst, BNP (2010)	2,2 %
Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)	Jordbruk 14,4 Industri 22,2 Tjenester 63,4
Forsvarsutgifter, andel av BNP ()	Ikke tilgjengelig
Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006)	Ja
Bistandsnivå per innbygger (2009)	28,5 USD
Bistand, andel av BNI (2009)	7,8 %
Helse	
Underernæring, barn under 5 år ()	Ikke tilgjengelig
Barnedødelighet per 1000 (2009)	55
Endring 2000-2009	-33
Mødredødelighet per 1000 fødsler ()	Ikke tilgjengelig
Hiv-smittede, 15-49 år (2009)	0,8 %
Tilgang til rent drikkevann (2006)	61 %
Mennesker i urbane strøk som lever i slum ()	
Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå)	Ikke tilgjengelig
<i>Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.</i>	
Utdanning	
Barn i skolen (2009)	36,9 %
Analfabeter, 15+ år ()	33,4 %
Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)	
Barneskole (primær)	83
Ungdomsskole og videregående skole (sekundær)	71
Høyere (tertiær)	31,8
Kvinner	
Andel kvinner i parlamentet (2010)	22 %
Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor ()	
Miljø	
Vernet areal for biologisk mangfold ()	
Korrupsjon	
Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010)	2,6
<i>Skala fra null til ti, null er mest korrupt.</i>	

Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

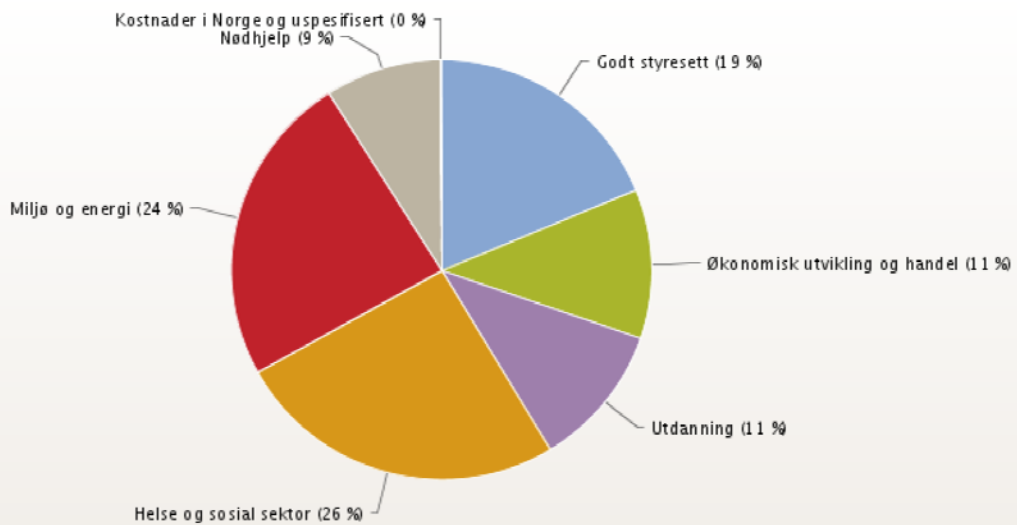

Etiopia

Det er enorme sikkerhetspolitiske utfordringer på Afrikas Horn. Etiopia har interesser i alle konfliktområdene. Norge har stor egeninteresse av å bidra til stabilitet i regionen og styrking av utviklingssamarbeidet har stått sentralt i 2010.

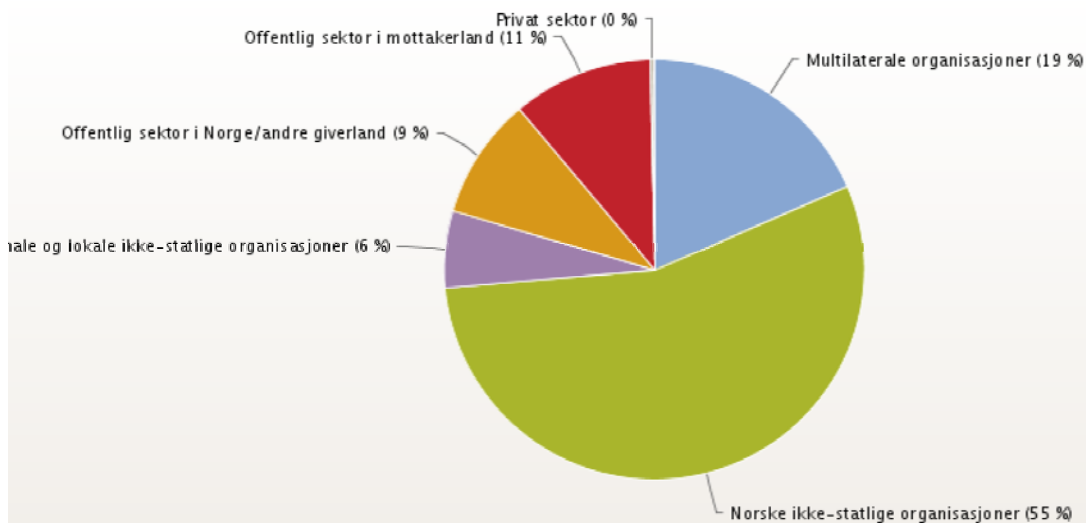
Total bistand til Etiopia i 2010: 196,8 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 196.8 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 196.8 Millioner Kroner | norad.no

Norge har en lang historie med Etiopia, både gjennom politikk, bistand og misjon. Bilaterale relasjoner ble opprettet 1948. Forholdet ble ivaretatt vekselvis fra Norges ambassade i Kairo og Nairobi inntil en full ambassade ble opprettet i Addis Abeba i 1991.

Sterke bånd mellom Keiser Haile Selassie og det norske kongehuset, etablert i London under den andre verdenskrig, førte til gjensidige statsbesøk der keiseren besøkte Norge i 1958 og Kong Olav Etiopia i 1966. Norske misjonsorganisasjoner etablerte seg i Etiopia i 1948 og har spilt en betydningsfull rolle i landet, særlig i sør.

Norge bidro til etableringen av Etiopias marine på 1950-tallet og var i en tidlig fase av norsk utviklingspolitisk historie engasjert i infrastrukturtiltak innen vannkraft og veibygging. Det var imidlertid først i 1995 at Norge inngikk en bilateral bistandsavtale med Etiopia. I de siste ti år har utviklingssamarbeidet totalt beløpt seg til 200-280 millioner kroner årlig. I august 2007 beordret etiopiske myndigheter ambassaden til å redusere antallet utsendt personell ved ambassaden til tre personer. Restriksjonene ble opphevet i september 2008 og ambassaden er igjen fullt bemannet. Relasjonen er på vei tilbake til det normale.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Etiopia har vært inne i en sterk økonomisk vekstperiode med rundt 11 prosent årlig vekst over de siste årene. Veksten i 2009/2010 var på rundt fem prosent. Dette gjør Etiopia til en av verdens raskest økende økonomier (*kilde: Economist*). Det gir muligheter både for utviklingssamarbeid og norsk næringslivssatsing.

Norsk fokus i dag:

- Kønnslemlestelse
- Demokrati
- Menneskerettigheter
- Klima
- Konfliktløsning

Menneskerettigheter

Etiopiske myndigheter har fått hard kritikk for brudd på menneskerettigheter. Norge har fulgt det politiske klima og menneskerettighetssituasjonen i Etiopia tett i 2010, særlig i forbindelse med oppkjøringen til valget. Rapporten fra EUs valgobservasjonsgruppe, der Norge deltok, bidro til å sette et kritisk søkelys på de politiske rammevilkårene for valget. Oppfølging av gjennomgangen av Etiopia i FNs menneskerettighetsråd har også stått sentralt for arbeidet.

Stadig færre omskjæres

Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet går fram til 2013 og Etiopia er pilotland både her og for Norges internasjonale handlingsplan mot kønnslemlestelse.

Systematisk arbeid rettet mot lokale myndigheter, religiøse ledere og omskjærere – med blant annet radio som informasjonskanal – har gitt en markant nedgang i antall jenter som blir kønnslemlestet i Afar, Somali, Amhara, Oromiya og Sør-Etiopia.

Arbeidet gjennomføres i samarbeid med Redd Barna og Kirkens Nødhjelp, lokale myndigheter og organisasjoner. Det er økende bevissthet om at kønnslemlestelse er svært helseskadelig og mange lokalsamfunn har forpliktet seg til å stanse praksisen. En landsomfattende undersøkelse fra 2007

dokumenterer at omfanget av kjønnslemlestelse minsker i alle regioner. På landsbasis er nedgangen 24 prosent, med størst fremgang i Tigray (53), etterfulgt av SNNP (34), Oromia (27) og Addis Abeba (27).

I mai 2011 ble det signert en strategisk avtale mellom Kirkens Nødhjelp, Redd Barna og Den norske ambassaden i Addis Abeba. Avtalen gir en totalramme på 50 millioner kroner over fem år for å bekjempe kjønnslemlestelse i Etiopia. Pengene skal fordeles likt mellom Redd Barna og Kirkens Nødhjelp. Dette betyr at Kirkens Nødhjelp i løpet av de neste fem årene vil bruke 25 millioner kroner på å videreføre dette viktige arbeidet i landet.

- Et afrikansk ordtak lyder: "Vær tålmodig med trommene, for natten er lang". Men for etiopiske jenter er tålmodigheten over. Det skal og må bli slutt på lidelsene for etiopiske jenter og kvinner. Vi vil fortsette å slå trommene hardt gjennom natten for nulltoleranse, og for at etiopiske jenter skal få en ny dag, sa Hans Birkeland, Kirkens Nødhjelps stedlige representant i Etiopia, etter avtalen ble signert.

Dette er den andre fasen av et strategisk samarbeid med den norske ambassaden innenfor tematikken kjønnslemlestelse i Etiopia. For Kirkens Nødhjelp innebærer avtalen en betydelig økning i den økonomiske rammen for dette arbeidet, sammenlignet med tidligere år.

Demokratibygging

Etiopia har vært inne i det som kalles landets største demokratiske eksperiment i historien. Ny lovgivning for frivillige organisasjoner, anti-terrorlovgivning og parlamentsvalget i 2010 er viktige stikkord. Norge har tidligere ledet en ambassadørgruppe for demokrati, menneskerettigheter og godt styresett sammen med Tyskland. Gruppen har bistått regjeringen og opposisjonspartiene og gitt støtte til velgeropplæring i forkant av valget.

Norge støtter Democratic Institutions Programme, som er et viktig for å styrke offentlige institusjoner, og demokratibygging i landet. Fire antikorrupsjons-workshops er blitt gjennomført med deltagelse fra sentrale lokale partnere som riksrevisjonen og antikorrupsjonskommisjonen.

Bruk av bistandsmidler

Ambassadene i Etiopia og Malawi fikk kritikk av Riksrevisjonen for dårlig styring med bistandsmidlene. Riksrevisjonen har blant annet kontrollert om utenriksdepartementet har tilstrekkelig styring med bistandsmidlene i prosjekter i Etiopia og Malawi.

[Riksrevisjonen](#) påpeker at antikorrupsjonsarbeid i liten er en del av dialogen med tilskuddsmottakere i de to landene. De eksterne revisorene for bistandsprosjektene rapporterer ikke om korrupsjon slik de er pålagt, og den manglende rapporteringen blir ikke fulgt opp av departementet.

Ren energi

Også i Etiopia styrker Norge arbeidet med ren energi. Dette er noe av det som skjer:

- Norge finansierer studiene av flerbruksprosjektene Beko-Abo og Mandaya på Blå-Nilen.
- Ministry of Water and Energy har inngått en avtale med Noregs vassdrag og energidirektorat (NVE) om kapasitetsbygging.
- Avtalen med Eastern Nile Technical Regional Office (ENTRO) skal fremme dialogen mellom Sudan, Egypt og Etiopia om fordeling av ressurser.
- Ambassaden har startet arbeidet med å kartlegge høyere utdanning og forskning innen ren energi i Etiopia.
- Norge overtok ansvaret for samarbeidet med Eastern African Power Pool (EAPP) som har som mål å fremme handel med energi i regionen.

Miljø

Klimaendringer, naturressursforvaltning og matvaresikkerhet har vært viktige områder for ambassaden. Norge er sett på som en nøkkelaktør i Etiopia når det gjelder tørrlandsproblematikken og oppfølgingen av FNs forørkningskonvensjon. Samarbeidet mellom Hawassa-Mekelle-University og UMB (Ås) leverer resultater til tross for noen forsinkelser i starten. Støtte til etableringen av en øko-region rundt Bale nasjonalpark har ført til en mer bærekraftig skogforvaltning.

Ambassaden har profilert norsk klimapolitikk og markert Norge som en viktig partner for Afrika i forhold til REDD og finansiering.

Annet:

- Norge er ledende innen Ett FN prosessen i Etiopia, men prosessen går sent.
- Ambassaden produserte i 2010 i samarbeid med norske partnere et bilag til landets største avis for å fremheve Norge som et interessant samarbeidsland.
- Det er gitt ut månedlige nyhetsbrev om økonomi og næringsutvikling.
- Norge har vært involvert i prosjekt knyttet til fiskeoppdrett, møbelproduksjon og har samarbeidet med Norad om Honningsentralens import av etiopisk honning og Mestergrønn om import av fairtrade roser.

Fakta om Etiopia

Anslått folketall (2010) 85 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 350 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 10,1 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	50,7 %
Industri	10,7 %
Tjenester	38,6 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,3 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 46 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 13 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2005) 50,7 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 104

Endring 2000-2009 -44

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2005) 6,7

Hiv-smittede, 15-49 år () Ikke tilgjengelig

Tilgang til rent drikkevann (2008) 38 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 79,1 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,33

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 83,5 %

Analfabeter, 15+ år (2008) 70,2 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 91,4

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 77,3

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 28 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor (2007) 67 %

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 17,5 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,7

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

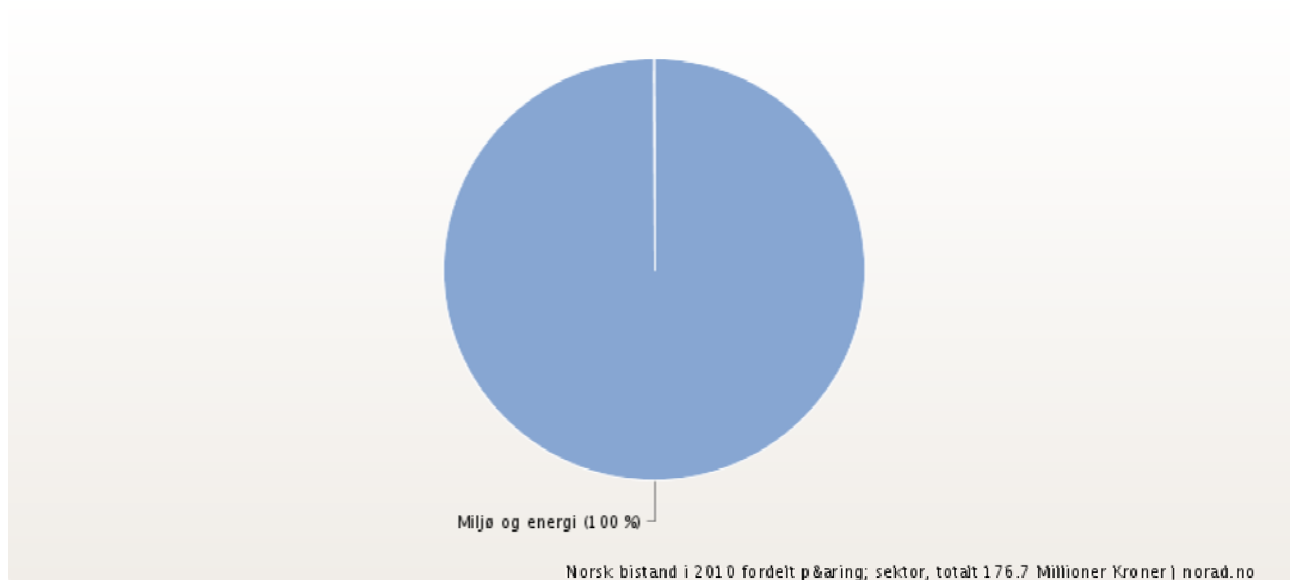
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Guyana

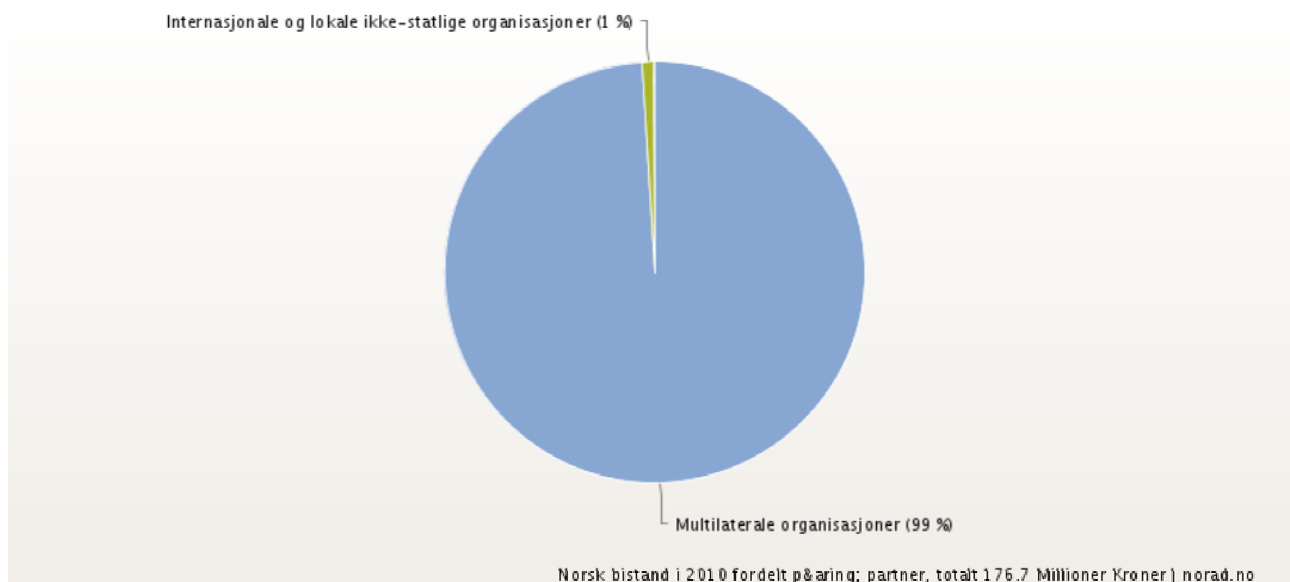
Økonomisk kompensasjon skal redde regnskogen i Guyana. Norge finansierer ni prosent av statsbudsjettet i det lille landet – men alt handler om gode resultater.

Total bistand til Guyana i 2010: 176,7 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Guyana er et av de fattigste landene i Sør-Amerika, og skogen er en potensiell kilde til store inntekter. For mange land som Guyana går veien til økonomisk vekst gjennom omfattende avskoging. 20 prosent av verdens gjenværende regnskoger finnes i slike land. Dersom man skal lykkes i den globale kampen mot avskoging må man gjøre det lønnsomt for slike land å la skogen stå. På den måten kan man bidra til økonomisk vekst samtidig som det meste av skogen bevares.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

I november 2009 signerte Norge og Guyana en intensjonsavtale (Memorandum of Understanding) om økonomisk støtte for bevaring av regnskogen. Gjennom samarbeidet vil Norge støtte Guyana med inntil 1,5 milliarder kroner fram til 2015 – dersom Guyana lykkes med å holde avskogingen lav.

Regjeringen mener samarbeidet kan tjene som eksempel på hvordan land som historisk sett har hatt lav avskoging, kan få økonomisk kompensasjon for å fortsette å holde avskogingen lav. Norges økonomiske støtte kanaliseres gjennom Guyanas REDD+ investeringsfond (GRIF), som administreres av Verdensbanken.

Foregangsland

Intensjonsavtalen er et av de første eksempler på resultatbasert betaling for reduksjoner i klimagassutslipp fra avskoging og skogdegradering på nasjonalt nivå. Pengene fra Norge vil bidra til å finansiere Guyanas lavkarbonstrategi, som søker å skape økonomisk og sosial utvikling samtidig som skogene beskyttes.

Guyanas lavkarbonstrategi redegjør for hvordan Guyana kan begrense skogbaserte klimagassutslipp, konvertere nesten hele energisektoren til ren energi, akselerere utviklingen av lavkarbon-sektorer og adressere de enorme klimatilpasningsutfordringene landet står overfor. Eksempelvis er 90 prosent av Guyanas produktive land truet av endrede værforhold, og i 2005 ødela flom infrastruktur og materielle verdier tilsvarende 60 prosent av Guyanas brutto nasjonalprodukt.

I en følgeevaluering om norsk støtte i 2010 kom følgende frem:

- Den nasjonale interessen for REDD + er stor, men detaljene er ikke fullt ut forstått.
- Støtten har stimulert og bygget opp under det nasjonale eierskapet og blir diskutert innenfor mange sektorer.

Det anbefales at en norsk representant vil kunne legge forholdene bedre til rette for gjennomføringen av programmet i den innledende fasen.

Forsinket utbetaling

Guyana ligger på den nordøstlige kysten av Sør-Amerika. Overføringene fra Norge vil utgjøre 70 millioner dollar dersom hogsten i landet holdes på et lavt nivå, mener FNs kommisjon for økonomiske studier i Latin-Amerika, Cepal. Guyana har en regnskog som er på størrelse med England. De norske pengene for 2010 og 2011 vil først bli tilgjengelig for regjeringen i Guyana når resultatene av arbeidet mot avskoging er dokumentert og bekreftet av Det Norske Veritas.

Guyana har ikke vært helt fornøyd med samarbeidet med Norge så langt. Under klimatoppmøte i Cancun i Mexico kritiserte Guyanas president Norge for ikke å ha levert den bistanden som var lovet, til tross for at Guyana etter hans syn hadde oppfylt vilkårene. Det var ikke før på slutten av 2010 at Norge utbetalte de første pengene til fondet som administreres av Verdensbanken. Foreløpig er det for tidlig med dokumenterte resultater av storsatsingen. Ekspertene har imidlertid uttalt at forsinkelsen i utbetalingen av støtten fra Norge ikke har fått alvorlige konsekvenser for Guyanas økonomi.

Guyana har blant annet foreslått om å bygge et vannkraftverk ved Amailafossen i regnskogen. De norske pengene skal brukes til å skaffe aksjer i kraftprosjektet som ellers finansieres av Kinas utviklingsbank og av Den interamerikanske utviklingsbanken.

Utviklingsminister Erik Solheim var i 2010 på besøk i landet.

Fakta om Guyana

Anslått folketall (2010) 0,76 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 2918 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 4,5 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	21 %
Industri	34 %
Tjenester	45 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP () Ikke tilgjengelig

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 228 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 8,5 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2007) 18,2 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 35,3 %

Endring 2000-2009 -10

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 1,1

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 1,2 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 94 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2005) 34 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,61

Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 99 %

Analfabeter, 15+ år () Ikke tilgjengelig

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 99

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 101

Høyere (tertiær) 96

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 30 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold () Ikke tilgjengelig

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,7

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

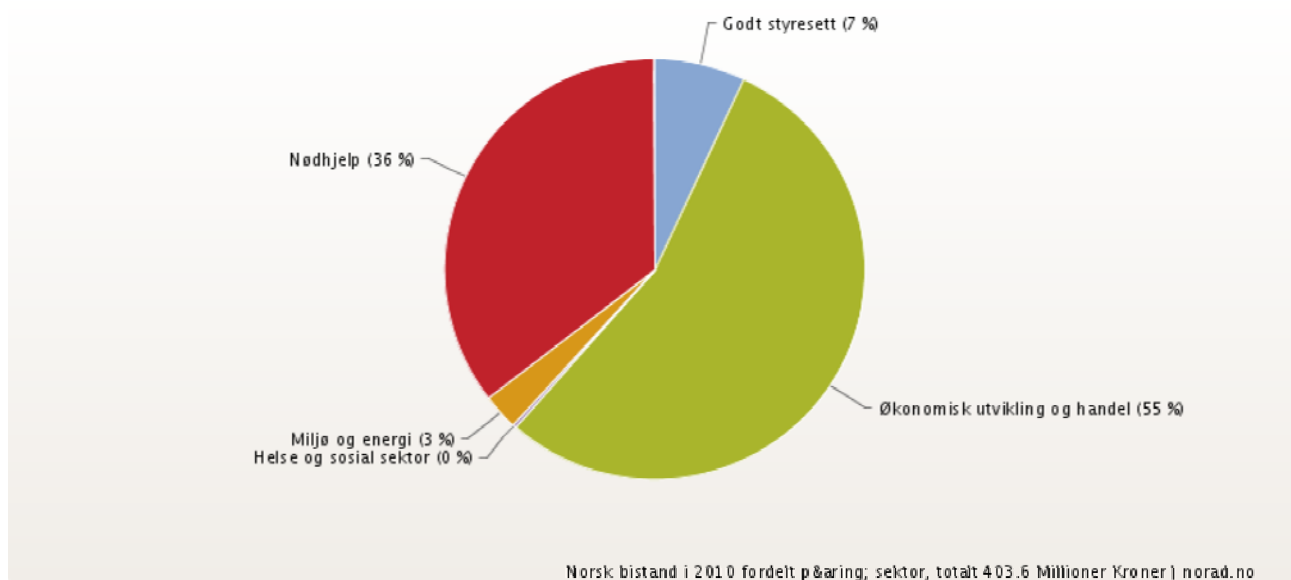
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Haiti

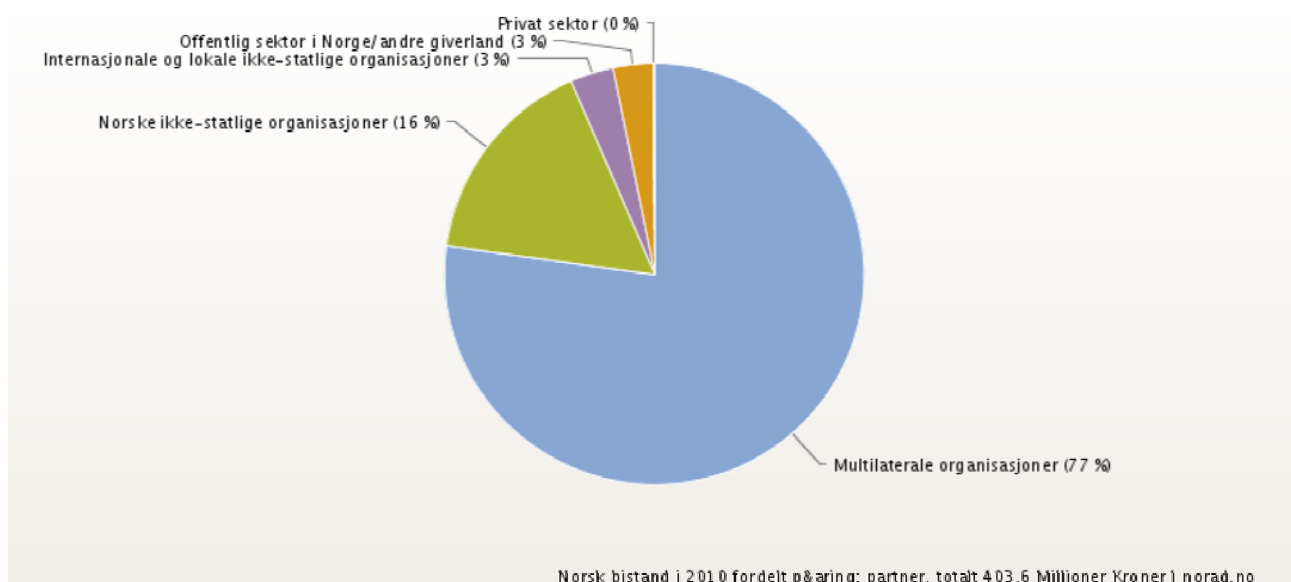
12.januar 2010 – datoen vil for alltid være en av de mørkeste i Haitis historie. Da døde over 200 000 mennesker i jordskjelvet som rammet hovedstaden Port au Prince. Norge er vært tungt inne med støtte.

Total bistand til Haiti i 2010: 403,6 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Mange haitianske institusjoner ble lagt i grus. Presidentpalasset, høyesterett og 16 av 18 departementer ble rammet av skjelvet. 18 000 statsansatte mistet livet, deriblant store deler av ledelsen for de forskjellige departementene. Haiti var ikke bortskjemt med gode byråkrater før skjelvet. Mange velutdannede haitianerne hadde for lengst flyttet til Canada og USA, og fattige i Haiti har vært plaget av dårlig styresett i 200 år. Nå skal landet bygges på nytt, men av hvem?

Til tross for retorikk om haitisk eierskap er det en reell fare for at utenlandske aktører vil overkjøre landets myndigheter for å oppnå raske resultater, uten å forankre det hos regjeringen. Norge vil jobbe for å motvirke dette og bidra til at det haitianske statsapparatet, både sentralt og regionalt, blir styrket.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norge bidrar med 800 millioner kroner i bistand til Haiti over de neste fire årene. Samtidig styrker utenriksdepartementet innsatsen ved å utnevne en spesialutsending til Haiti og opprette et eget Haiti-team.

Pengene går først og fremst til fire områder:

1. Forebygging og håndtering av humanitære katastrofer.
2. Bærekraftig forvaltning av naturressurser.
3. Beskyttelse av kvinner og barn, samt fremme av menneskerettigheter
4. Dialog og forebygging av konflikter.

Det er anslått at behovet for bistand over de neste fire årene vil ligge på rundt 70 milliarder norske kroner.

Den norske innsatsen for gjenoppbygging har i tillegg til den omfattende humanitære innsatsen også ha et mer langsiktig perspektiv. Innsatsen vil legge vekt på politisk dialog, samt en integrert tilnærming til miljøtiltak, skogplantning, jordbruk og alternativ energi med vekt på reduksjon av sårbarhet for humanitære katastrofer. Inkludering og beskyttelse av kvinner og barn vil være sentral i all norsk innsats.

Kanaler for støtte:

- Multilaterale organisasjoner.
- Norske frivillige organisasjoner og sivilsamfunnsorganisasjoner på Haiti.
- Midler fra både humanitære og langsiktige budsjettposter vil benyttes.

Den norske innsatsen er i tråd med myndighetenes nasjonale handlingsplan for gjenoppbygging, "Action Plan for National Recovery and Development of Haiti", som ble lansert på giverkonferansen i New York. Planen vektlegger et nasjonsbyggingsperspektiv som er bredere enn gjenoppbyggingen etter jordskjelvet.

Vektlegging av haitiansk eierskap, koordinering, resultatfokus og åpenhet og ansvarlighet skal ligge til grunn for arbeidet i internasjonale fora og i dialogen med myndigheter og FN.

Både internasjonale aktører og myndighetene i landet har imidlertid fått kritikk fordi gjenoppbyggingsarbeidet har gått for sent.

Humanitær krise

Haiti ble også rammet av koleraepidemi etter jordskjelvet. Norges Røde Kors er blant aktørene som jobbet for å kurere de syke og stanse epidemien. Blant annet ble det tatt i bruk et banebrytende varslingsystem via SMS for å informere om tiltak som kan hindre utbrudd av sykdommen og om steder som var utsatt for uvær.

De siste ti år

Norge har de siste ti årene støttet ulike prosjekter på Haiti. Til sammen er det gitt rundt 30 millioner kroner hvert år til Haiti. Prosjektene kan deles inn i tre typer:

- Styrke dialogen mellom politiske aktører på Haiti og mellom aktører i det sivile samfunn i den Dominikanske republikk og på Haiti.
- Prosjekter rettet mot stabilisering og konfliktforebygging.
- Prosjekter som retter seg mot å styrke kvinners stilling i Haiti.

Fakta om Haiti

Anslått folketall (2010) 10 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 674 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) -5,1

Økonomisk struktur, andel av BNP ()	Jordbruk	Ikke tilgjengelig
	Industri	Ikke tilgjengelig
	Tjenester	Ikke tilgjengelig

Forsvarsutgifter, andel av BNP () Ikke tilgjengelig

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 112 USD

Bistand, andel av BNI () Ikke tilgjengelig

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 29,7%

Barnedødelighet per 1000 (2009) 87

Endring 2000-2009 -27

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006) 6,3

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 1,9%

Tilgang til rent drikkevann (2008) 63 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 70 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,4

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen () Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år (2006) 51 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning ()

Barneskole (primær) Ikke tilgjengelig

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) Ikke tilgjengelig

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 4,1%

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold () Ikke tilgjengelig

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,2

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

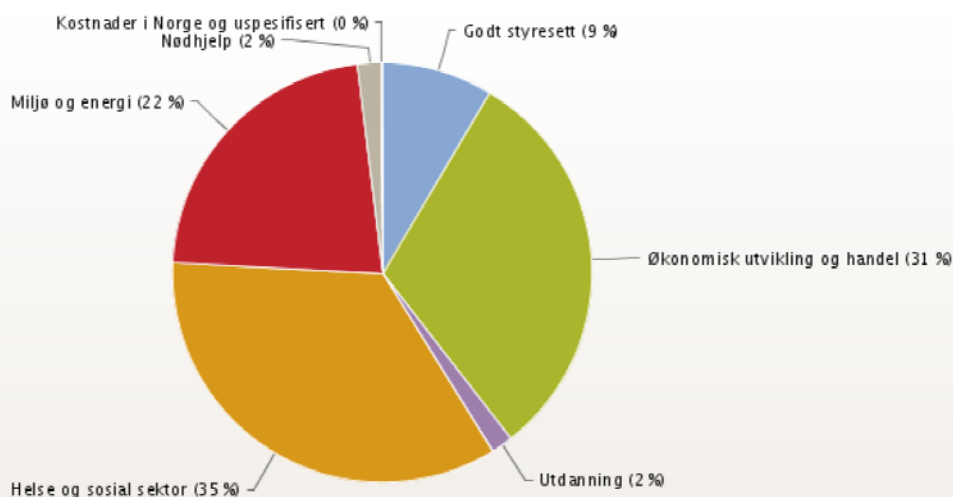
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

India

India har opplevd en voldsom økonomisk vekst og landet er i dag en av verdens største økonomier. For Norge er det viktig å bygge sterke økonomiske og politiske bånd til det nye Asia - hvor India er en sentral aktør.

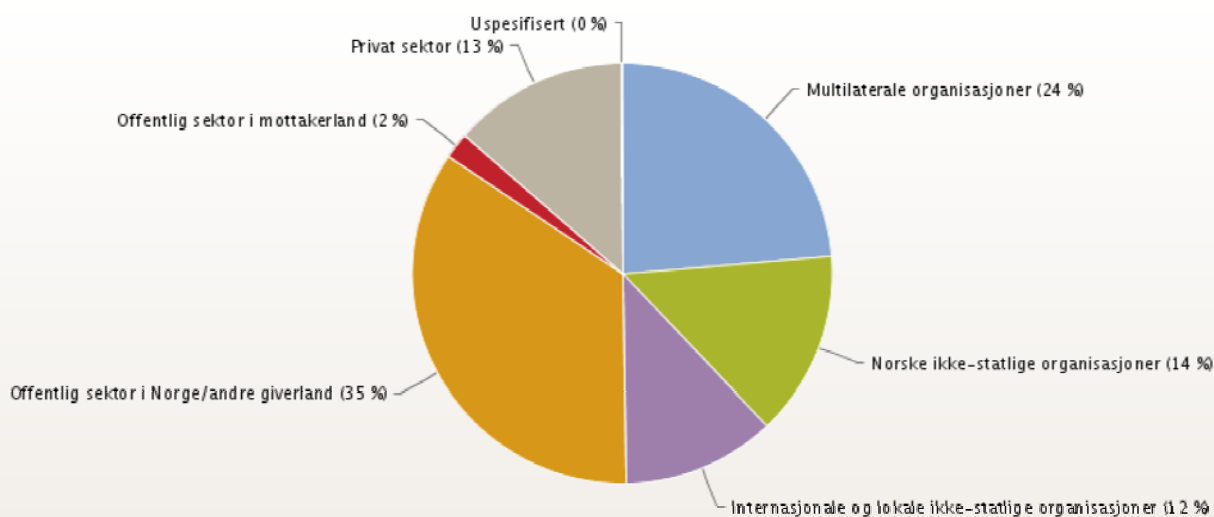
Total bistand til India i 2010: 145,0 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 145.0 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 145.0 Millioner Kroner | norad.no

Den norske regjeringen vedtok i juni 2009 en ny India-strategi der politisk dialog, næringslivssamarbeid, klima og miljø samt samfunnsutvikling, kunnskap og kultur er de viktigste samarbeidsområdene. Fra norsk side arbeides det målrettet for å koble utviklingsprosjektene opp mot den politiske dialogen. Norge og India har også felles interesse i å bidra til et stabilt og demokratisk Afghanistan.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Historien om Norges satsting i India går langt tilbake: Fondet for hjelp til underutviklede land - India-fondet - ble opprettet i 1952 ved at Stortinget bevilget 10 millioner kroner. Det direkte engasjementet begynte med det mye omtalte Kerala-prosjektet, et fiskeriprojekt i den indiske delstaten Kerala. Derfra spredte den norske bilaterale bistandsvirksomheten seg videre i Sør-Asia og, i 1962, til Øst-Afrika.

I dag øker gapet mellom fattige og rike i det folkerike landet. Ifølge en statlig rapport var de 36 rikeste i India gode for 1146 milliarder kroner i 2005. Til sammenligning lever mange av Indias arbeidende befolkning for mindre enn tre kroner om dagen. Det skal lite til før den skjøre balansen mellom det å overleve og total katastrofe forrykkes for fattige familier. De har ingenting å flyte på om sykdom rammer eller strøjobber forsvinner. Norge satser derfor spesielt på mødrehelse og bekjempelse av barnedødelighet.

Helsesatsing

I 2006 ble det norsk-indiske partnerskapsinitiativet (NIPI) lansert av Jens Stoltenberg og Indias statsminister Dr. Manmohan Singh. Initiativet ble beskrevet som nytt, innovativt, og svært ulikt vanlig utviklingshjelp. Målene var ambisiøse: Man skulle redde en halv million barn under fem år hvert år fra 2009 og fremover, opprettholde vaksinasjonsraten på 80 prosent eller mer fra 2007, bidra til å forbedre helsesystemet og utvikle gode prosedyrer for tiltak mot barnedød. Frem til 2015 skal Norge bidra med 500 millioner kroner til programmet.

Dette er NIPI:

- Står for norsk-indisk partnerskapsinitiativ.
- Frem til 2015 vil Norge gi 500 millioner kroner til programmet, som har som målsetning å gi strategisk støtte samt assistanse til gjennomføringen av Indias nasjonale helseplan for landsbygda, med et spesielt fokus på barne- og mødrehelse.
- De fem «NIPI-statene», som er Uttar Pradesh, Bihar, Madhya Pradesh, Rajasthan og Orissa, har tilsammen 500 millioner innbyggere.
- Hvert år dør 1,4 millioner barn i disse områdene som følge av sykdommer som kunne vært helbredet.

Halveis ut i prosjektperioden får imidlertid initiativet til dels sterk kritikk i en gjennomgang gjennomført av en gruppe norske og indiske forskere i samarbeid med Norad. De mener blant annet at prosjektet er for ambisiøst.

Kvinnerevolusjon

Det kalles det største sosiale eksperimentet i verden – og en kvinnerevolusjon. Loven i India sikrer 50 prosent kvinneandel i kommunestyre, såkalte panchayatas. I løpet av 2010 ble 1,5 millioner indiske kvinner med å bestemme i politiske organer.

Sammen med FN-organisasjonen UNIFEM (nå UN Women) støtter Norge ulike tiltak under et prosjekt for å fremme kvinners deltakelse i politiske organer i hele Sør-Asia. Den totale norske bevilgningen til

prosjektet er på 60 millioner kroner over en tre-årsperiode. Målet er å bygge opp kompetanse hos valgte kvinnelige representanter og å bygge opp regionale sentere for skolering av sørasiatiske kvinner.

Den indiske delen av prosjektet drives i samarbeid med The Hunger Project og The National Institute for Rural Development (NIRD). Kvinner får opplæring i lover og rettigheter og danner kvinnefellesskap for å støtte hverandre. Etter en innledende fase i India er tanken at prosjektet skal utvides til også å omfatte kvinnelige folkevalgte i Bhutan, Nepal, Bangladesh og Pakistan.

Miljødialog

Etableringen av et senter for naturmangfold i Chennai i India er et godt eksempel på hva miljødialogen mellom India og Norge har bidratt til. Sentrale oppgaver for det nye senteret vil være å tilby råd og opplæring til indiske myndigheter i arbeidet med å bevare naturmangfoldet. Det skal bygges opp ekspertise om politikk og lovgivning på området. Arbeidet vil fokusere på målene i konvensjonen for biologisk mangfold. På norsk side vil Direktoratet for naturforvaltning og Fridtjof Nansen Institutt delta i det faglige samarbeidet.

Fornybar energi

Innen solenergi er det etablert et omfattende norsk-indisk samarbeid. Scatec Solar gjennomfører nå et 'Public Private People Partnership' i hovedsak finansiert av Norad og Det indiske ministeriet for ny og fornybar energi (MNRE). Prosjektet elektrifiserer - ved hjelp av solenergi - 30 landsbyer i fire delstater i India.

Media

Ambassaden har i 2010 styrket arbeidet med media for å profilere norske standpunkt og interesser. Dette har gitt gode resultater i form av presseoppslag og kontakt med journalister.

Fiskeriavtale

Norge og India har inngått en avtale om samarbeid innen fiskeri og akvakultur. Avtalen som er inngått legger det institusjonelle rammeverket for samarbeid mellom Norge og India innen akvakultur. India er blant de ti største produsentene av sjømat i verden, og halvparten av produksjonen er oppdrett.

Kultur

Det legges opp til en markert styrking av kultursamarbeidet med India. Styrking av det langsiktige institusjonssamarbeidet er en overordnet målsetting. En årlig Ibsen-festival og samarbeid på samtidskunst og musikk utgjør hovedkjernen i dette arbeidet.

Fakta om India

Anslått folketall (2010) 1171 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 1477 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 9,7 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	17,8 %
Industri	27 %
Tjenester	55,3 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 2,7 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 2,1 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 0,2 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 47,9 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 66

Endring 2000-2009 -27

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006) 2,5

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,3 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 88 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 32,1 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,52

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2008) 91,4 %

Analfabeter, 15+ år (2006) 37,2 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2007)

Barneskole (primær) 96,8

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 85,7

Høyere (tertiær) 69,9

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 10,8 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor (2007) 32 %

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 4,8 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,3

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

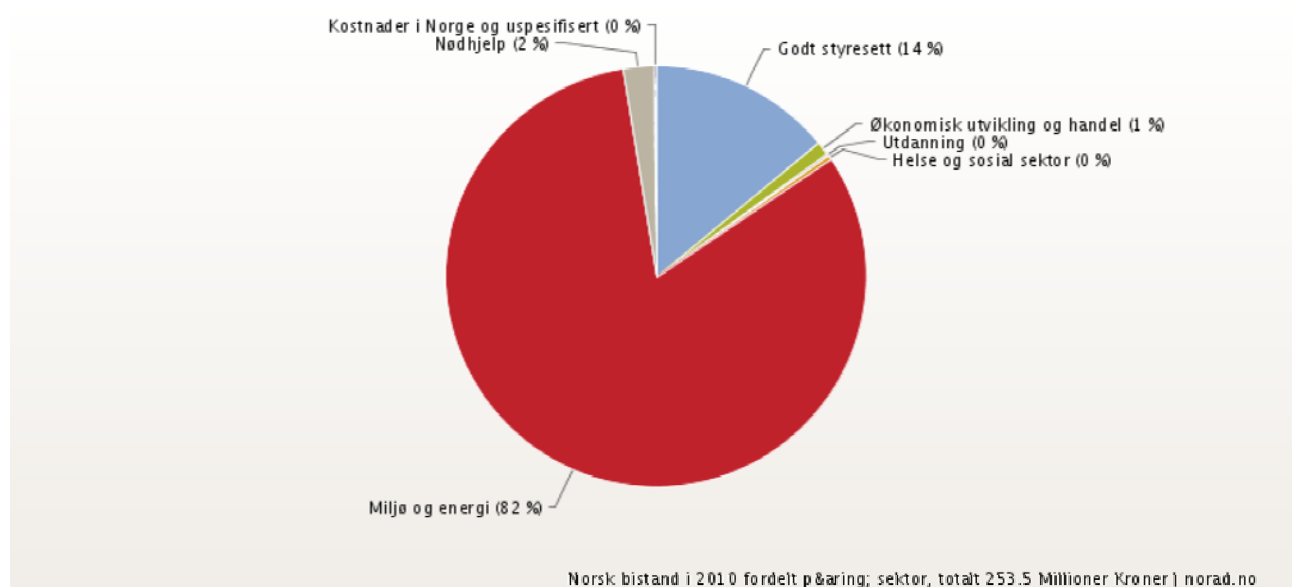
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Indonesia

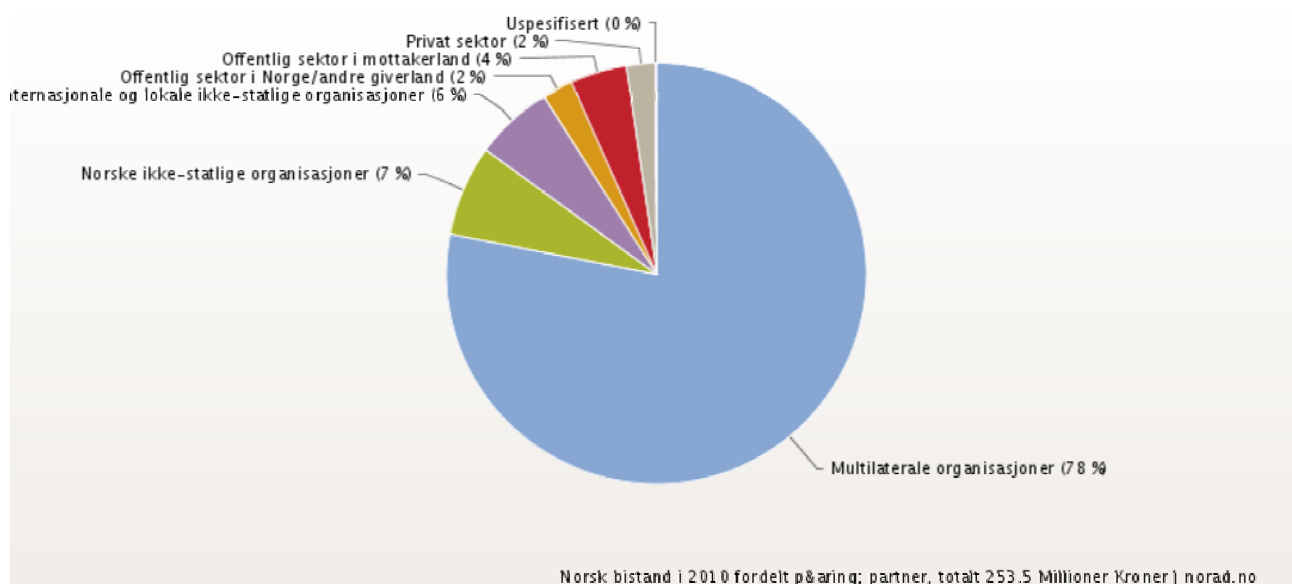
Utvikling i Indonesia har vært synonymt med å hugge ned skog. Nå forsøker landet å snu utviklingen – med startkapital fra Erik Solheims skogmillioner.

Total bistand til Indonesia i 2010: 253,5 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

2010 var året hvor det ble markert at det er 60 år siden diplomatiske forbindelser ble opprettet. En felles erklæring ble undertegnet da utenriksminister Jonas Gahr Støre besøkte landet i november.

Dette er hovedpilarene i erklæringen:

- Samarbeid om internasjonale politiske spørsmål
- Satsing på energi og klima
- Demokrati og godt styresett
- Menneskerettighet
- Økonomisk samarbeid
- Utviklingssamarbeidet domineres av satsingen å på klima og skog

[LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Skogsatsing

Indonesia er det landet i verden med størst utslipp fra avskoging, skogforringelse og ødeleggelse av torvmyr. Årlig forsvinner over en million hektar skog. Indonesia er verdens tredje største tropiske skogland og har halvparten av verdens tropiske torvmyr.

Med 17 000 øyer er Indonesia et land med stort biologisk mangfold, og er blant de fem landene med størst artsmangfold. På grunn av de mange truslene mot landets skoger og det biologiske mangfoldet har Indonesia blitt definert som et globalt prioritert område for tiltak for bevaring av biologisk mangfold. (kilde: Regjeringen.no)

Norge og Indonesia ble den 26. mai 2010 enige om å inngå et partnerskap for å støtte Indonesias innsats for å redusere klimautslipp fra avskoging, skogforringelse og ødeleggelse av torvmyr. Indonesia vil iverksette umiddelbare og avgjørende tiltak for å redusere sine utslipp relatert til skog og torvmyr. Norge vil støtte innsatsen med en milliard dollar i løpet av de nærmeste årene. Støtten er resultatbasert.

I en følgevalering fra Norad kom dette frem:

- Norge er klart største giveren til REDD+ og er blant de få som bidrar med nye midler.
- Det er for tidlig å vurdere virkningene av hovedkomponentene ettersom skoginitiativet fremdeles er så nytt.
- Det er inngått en intensjonsavtale og presidentens støtte til den kan få avgjørende betydning for den videre framdriften.
- Administrasjonskostnadene er lave – det kan bety at programmet får en høy kostnadseffektivitet, men for få ansatte kan likevel true at målene blir nådd.

Dialog om menneskerettigheter

Menneskerettighetsdialogen med Indonesia ble formelt åpnet i Jakarta i april 2002 og anses av begge land å utgjøre en hjørnestein i det bilaterale forholdet. Dialogen består av politiske konsultasjoner på statssekretær/statsråd-nivå og ekspertseminar med norske og indonesiske eksperter fra forskningsmiljøer, offentlige institusjoner og frivillige organisasjoner.

Ekspertseminaret har de siste årene fokusert på temaene interreligiøs dialog og toleranse, barns rettigheter og menneskerettigheter i sikkerhetssektoren. Tidligere har tema blant annet vært etablering av

menneskerettighetsdomstoler og korrupsjon innen rettsvesenet.

I mai 2002 ble det opprettet et Indonesia-program ved Senter for menneskerettigheter. Programmet jobber blant annet med menneskerettighetsundervisning, rettsreform, menneskerettigheter i militær- og sikkerhetssektoren og styrking av Indonesia-kompetansen i Norge. Det er nær sammenheng mellom temaer som behandles i de offisielle dialogmøtene og de områdene Indonesia-programmet er engasjert på.

Dialogmøtet ble gjennomført i oktober.

Annet:

- Det pågår også et fiskerisamarbeid. Det har ikke lyktes å utvikle et eget forskningsprogram under Forskningsrådet.
- På kulturfeltet har ambassaden gjennomført Norads søstre-seminar i Aceh og samarbeidet med lokale aktører og filmfestivaler.
- Fra norsk næringsliv er det økende interesse for det indonesiske markedet, særlig innen energi, maritim og marin sektor. I samarbeid med Innovasjon Norge ble det avholdt konferanse om energipartnerskap med norsk deltakelse fra regionen under utenriksministerens besøk.
- Ambassaden samarbeidet med [Cluster Munition Coalition](#) overfor sivilt samfunn og parlamentet for å sette klasevåpenkonvensjonen på agendaen.

Fakta om Indonesia

Anslått folketall (2010) 232,5 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 3039 USD

Økonomisk vekst, BNP (2009) 6,1 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	16 %
Industri	49 %
Tjenester	35 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 0,9 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 4,6 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 0,2 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2010) 35,6 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 39

Endring 2000-2009 -17

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 2,3

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,2 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 80 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 23 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,6

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 98,4 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 7,8 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2008)

Barneskole (primær) 97

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 99

Høyere (tertiær) 92

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 18 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 15,7 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,8

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

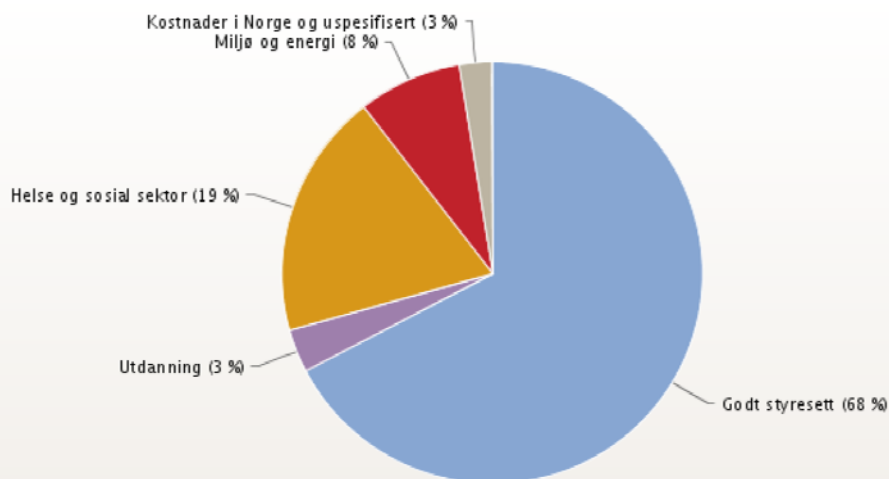
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Kenya

2010 var et historisk år for kenyanerne. Folket sa ja til ny grunnlov – og Norge er blant de landene som støtter reformprosessen i landet.

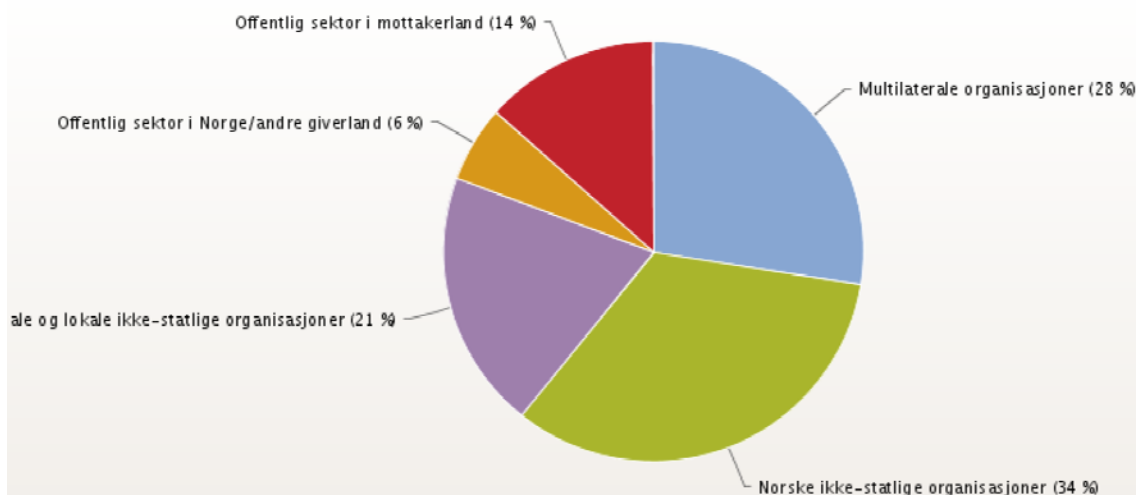
Total bistand til Kenya i 2010: 80,8 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 80.8 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 80.8 Millioner Kroner | norad.no

Både den politiske dialogen og bistandssamarbeidet mellom Kenya og Norge er konsentrert om demokratiske reformer og menneskerettigheter. Målet er å støtte reformprosessen for å forebygge ny voldelig konflikt i Kenya, noe som også er av stor betydning for økonomien, fattigdomsreduksjon og stabiliteten i den østafrikanske regionen for øvrig. Dette er i tråd med Kenyas egne prioriteringer, blant annet i strategien " Vision 2030".

Norge var blant de første landene som opprettet diplomatiske forbindelser med Kenya etter at landet ble uavhengig i 1963. Fram til 1990 var Kenya et viktig samarbeidsland for norsk bistand, men bruddet i de diplomatiske forbindelsene i 1990 førte til at all stat-til-stat bistand opphørte. Selv om de diplomatiske forbindelsene ble gjenopprettet i 1994, ble bistandssamarbeidet først gjenopptatt i 2004.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Den samlede bistanden til Kenya i 2010 var på nærmere 80 millioner kroner, og 36 millioner av disse ble forvaltet av den norske ambassaden.

De siste årene har Kenya jobbet med å finne løsninger etter den voldelige konflikten i kjølvannet av valget i desember 2007. Fredsforhandlinger ledet av Kofi Annan førte til en avtale om omfattende samfunnsreformer, som også skulle adressere de underliggende årsakene til konflikten. Dette førte også til en justering av den norske utviklingssamarbeidet med Kenya. I tillegg til å støtte freds-og forsoningsarbeidet, ble støtten vridd mer mot det sivile samfunns arbeid for demokrati og menneskerettigheter. Den delen av norsk bistand til Kenya som ikke forvaltes av ambassaden, støtter hovedsakelig opp om norske frivillige organisasjoners arbeid i Kenya, samt ulike FN-programmer.

Menneskerettigheter

Den internasjonale straffedomstolens (ICC) etterforskning i Kenya påvirker den politiske situasjonen. ICC offentliggjorde i desember 2010 navnene på seks kenyanere som mistenkes for forbrytelser mot menneskeheten. Blant de seks er sentrale politiske og administrative ledere i Kenya. Disse mistenkes for å ha planlagt og organisert angrep mot bestemte etniske grupper før og etter valget i desember 2007. ICCs etterforskning i Kenya var et resultat av at Kenya ikke klarte å få satt opp en lokal domstol til å straffeforfølge de ansvarlige for overgrepene.

Norge følger ICC- etterforskningen og mulige rettsaker nøye. For Norge er det viktig å støtte opp om Kenyas nasjonale innsats for forsoning mellom etniske grupper og rettslige forfølgning av ansvarlige for overgrepene. Norge vil i samarbeid med andre land nøye følge Kenyas arbeid for vitnebeskyttelse, varsle om eventuelle overgrep man får kunnskap om, og vurdere om bistand i gitte tilfeller kan gis.

Ny grunnlov

Store ord ble tatt i bruk både av presse og politikere da de sa ja til en historisk ny grunnlov. – En ny nasjon er født, proklamerte president Mwai Kibaki. For å gå tilbake i historien; I 1963 signerte landsfaderen Jomo Kenyatta dokumentet som gjorde Kenya til en selvstendig nasjon. Men den nye grunnloven var utformet i London – av de etter hvert forhatte britene. Siden den gang har politikerne styrt etter «britiske regler». Da Kenyatta talte til folket etter uavhengigheten i 1963 sa han: "Dagen i dag markerer begynnelsen på en ny periode og en ny utfordring i vår historie". Dagens president Mwai Kibaki brukte omtrent de samme ordene da han talte etter at ja-siden vant en gigantisk seier for den nye grunnloven. Folkeavstemningen om den nye grunnloven blir sett på som stort skritt mot et mer demokratisk og ansvarlig styresett i Kenya

Den norske ambassaden har hatt dialog med kenyanske myndigheter om sentrale politiske og økonomiske reformprosesser – inkludert grunnloven. Støtten, i samarbeid med andre giveland, til valgreform, ny grunnlov og folkeavstemning, bidro i prosessen som gav Kenya den nye grunnloven etter en fredelig folkeavstemning.

Humanitær innsats

Fokuset er spesielt på matsikkerhet – både i Kenya og regionen. Nord-områdene er spesielt utsatt for tørke og mange flyktinger fra Somalia tar seg over grensen. Det har vært viktig å styrke dialogen mellom giverne og kenyanske myndigheter for å forebygge humanitære kriser.

I 2010 signerte utenriksdepartementet avtalen som kalles Happa (Humanitarian Assistance and Protection to Persons Displaced in Africa) med Flyktinghjelpen.

Over en periode på tre år skal 258 millioner kroner (86 millioner per år) brukes i organisasjonens programmer i Kenya, Somalia, DR Kongo, Uganda, Sudan og Zimbabwe. Avtalen er et viktig ledd i oppfølgingen av tematiske prioriteringer nedfelt i stortingsmelding 40 om norsk humanitær politikk (2008-2009). Her fremheves det blant annet at regjeringen vil prioritere tiltak for beskyttelse og reintegrering av flyktinger. Det ble bevilget 2,36 milliarder kroner til humanitær bistand i 2010, og Utenriksdepartementet ser klare fordeler med flerårige rammeavtaler med bistandsorganisasjonene.

Likestilling

Kjønnslemlestelse har lenge vært et taushetsbelagt område, dypt forankret i kultur og tradisjon. Norsk holdning er at endringsprosesser må starte i lokalsamfunn, med påtrykk fra myndighetene. Kenya er ett av landene hvor Norge støtter tiltak mot kjønnslemlestelse.

Fakta om Kenya

Anslått folketall (2010) 40,9 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 769 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 5,3 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	22,6 %
Industri	15,3 %
Tjenester	62,1 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,9 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 44,7 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 6,1 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2009) 35,2 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 84

Endring 2000-2009 -21

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2009) 4,9

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 6,3 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 59 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 55 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,47

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 83,8 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 13 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 97,7

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 90,4

Høyere (tertiær) 70,3

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 9,8 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold () Ikke tilgjengelig

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,1

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

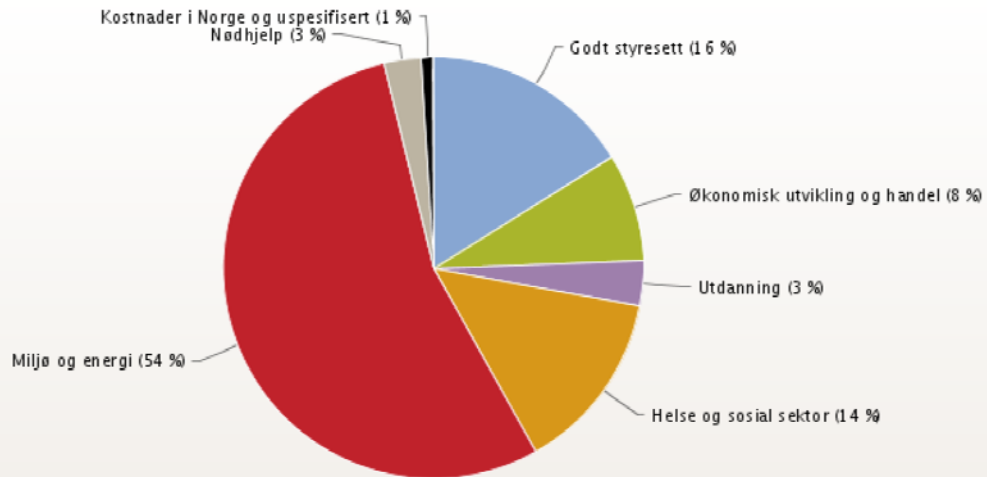
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Kina

Utdelingen av fredsprisen til Liu Xiaobao preget Norges forhold til Kina i 2010. Dialog og klima er viktig for Norges satsing.

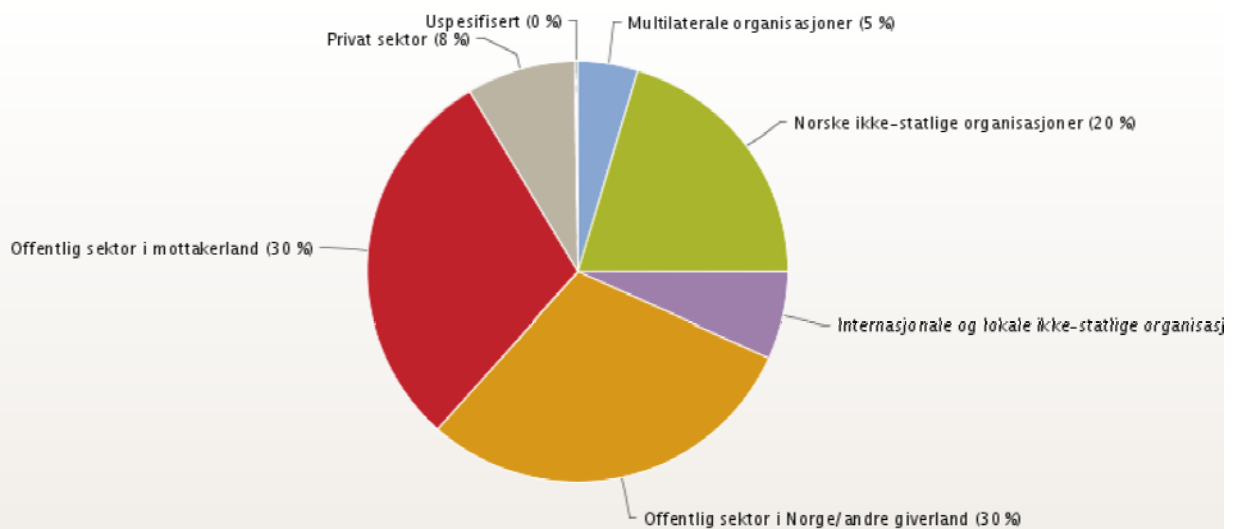
Total bistand til Kina i 2010: 136,3 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 136.3 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 136.3 Millioner Kroner | norad.no

Forholdet til Kina står i en særstilling. Det handler om Kinas betydning, fremvekst og innflytelse – men også alle mulighetene som åpner seg for Norge. De politiske forbindelsene ble langt på vei satt på vent etter tildelingen av fredsprisen i 2010. Norge har tatt Kinas reaksjon til etterretning, samtidig som Nobelkomiteens uavhengighet er understreket. Norge har gjentatt protesten mot fengslingen og behandlingen av Liu Xiaobo, og fremholdt synet om betydningen av at Kina respekterer menneskerettighetene – og også ytringsfriheten. Kinesiske myndigheter ga klart uttrykk for, i forkant av tildelingen, at en slik pris ville få konsekvenser for forholdet mellom Norge og Kina.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Overordnet har det imidlertid vært en betydelig utvikling i forbindelsene – økonomisk, politisk og kulturelt. Det har vært en omfattende besøksutveksling, på tildels høyt nivå, blant annet i forbindelse med Norges deltakelse på Verdensutstillingen Expo 2010 i Shanghai, noe som er i tråd med Kina-strategien som er fulgt siden 2007.

Den politisk dialogen handler om en lang rekke tema – fra velferd til sikkerhetspolitikk, fra klima, miljø og energi til samarbeid om forebygging av humanitære kriser.

Dialogprosess

Norge har siden 1997 hatt en formell menneskerettighetsdialog med Kina med årlige rundebord på politisk nivå og parallelle diskusjoner i arbeidsgrupper for norske og kinesiske eksperter fra forskningsmiljø, offentlige instanser og frivillige organisasjoner.

Arbeidsgruppene tema har variert, men dialogenes langsiktige perspektiv betyr at det fokuseres på kontinuitet. Under rundebordet i 2010, før fredsprisutdelingen, behandlet ekspertgrupper disse temaene:

- Arbeidstakeres rettigheter
- Minoriteters rettigheter
- Varetektsfengslede og fangers rettigheter
- Medias frihet og ansvar.

Med unntak av temaet medias frihet og ansvar, som var nytt av året, er de alle gjennomgangstema.

Det legges vekt på å bistå norske aktører som ønsker å arbeide med menneskerettigheter i Kina. Det gis blant annet støtte til Den norske lægeforenings samarbeid med Det kinesiske psykiatrisforbund om psykiatri og menneskerettigheter, NHO og LOs samarbeidsprosjekter med sine kinesiske søsterorganisasjoner om næringslivets samfunnsansvar og arbeidstakers rettigheter.

Kina-programmet ved Senter for menneskerettigheter ble etablert i 1997 for å bistå dialogen akademisk. Programmet finansieres av utenriksdepartementet og samarbeider med kinesiske akademiske institusjoner og andre miljøer om blant annet menneskerettighetsundervisning, diskriminering i arbeidslivet og vold mot kvinner i hjemmet. Programmet er også en sentral aktør når det gjelder besøk av kinesiske institusjoner til Norge og for oppbygning av kunnskap om Kina innen norske universitets- og forskningsmiljøer. Programmet jobber langsiktig, og arrangerer blant annet årlige kurs i internasjonale menneskerettigheter for universitetsprofessorer fra Vest-Kina. Kina-programmet har også vært med på å oversette den første læreboken i internasjonale menneskerettigheter og andre viktige verker innenfor menneskerettighets-feltet til kinesisk. Læreboken med tilhørende undervisningsopplegg er nå i bruk ved en rekke kinesiske universiteter.

Det er 13. gang på like mange år den norsk-kinesiske menneskerettighetsdialogen gjennomføres.

Nye muligheter for døve barn

Det er omlag to millioner døve barn under 14 år i Kina. Offisiell politikk har vært å lære døve barn å lese, skrive og snakke – og ikke bruke kinesisk tegnspråk. I de fleste skoler er det lite kunnskap om bruk av tegn. I Norge er det økende erkjennelse av at tegnspråk er et eget språk og at om døve barn lærer seg å bruke det kan de lære akkurat det same som hørende barn. Norge har spesialpedagogisk kompetanse på dette og har startet et samarbeid med myndighetene i Jiangsu-provinsen i 2004.

Resultatene har vært gode på individ – og organisasjonsnivå. Systematisk evaluering har gitt dokumentert gode resultater for de hundre barna som er fordelt på fire førskoler, ifølge Norads Resultatrapport for 2010. Lærere og foreldre har også fått opplæring. Resultater på samfunnsnivå kan ikke dokumenteres, men representanter fra skoler i andre provinser har besøkt prosjektet og satt i gang egne tiltak på hjemstedet, ifølge Norads resultatrapport.

Miljøsatsing

Norge har hatt et bilateralt samarbeid om miljø og klima med Kina siden 1995. Samarbeidet konsentreres innenfor miljøområdene klima, miljøgifter og naturmangfold. Målet er å bidra til en styrking av miljøvernforvaltningen i Kina samt å bidra til Kinas miljøpolitikk i internasjonalt miljøvernssamarbeid. Samarbeid om konkrete prosjekter gir kompetanseutvikling i institusjoner og brukes som plattform for faglig og politisk dialog. I økende grad rettes det kapasitetsbyggende samarbeidet direkte mot miljøforvaltningen sentralt i Kina og/eller på provinsnivå.

Pågående og planlagte prosjekter omfatter tiltak i forhold til de nye organiske miljøgiftene som er innlemmet under Stockholm-konvensjonen, tiltak for å redusere forurensning fra kvikksølv, og et prosjekt om forholdet mellom forvaltning av naturmangfold og klimaendringer – et prioritert tema under konvensjonen om biologisk mangfold. Norge støtter også arbeidet under Det kinesiske rådet for internasjonalt samarbeid for miljø og utvikling (CCICED) for kinesiske og utenlandske eksperter. Rådets mandat er å fremme anbefalinger til Kinas øverste politiske lederskap.

Fakta om Kina

Anslått folketall (2010) 1338,3 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 4393 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 10,3 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	10,3 %
Industri	46,3 %
Tjenester	43,4 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 2 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2008) 0,9 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 0,02 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år () Ikke tilgjengelig

Barnedødelighet per 1000 (2009) 19

Endring 2000-2009 -17

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2008) 0,3

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,1 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 89 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 31 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,66

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen () Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år (2009) 6 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 103,9

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 106,6

Høyere (tertiær) 106,8

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 21,3 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor (2007) 68 %

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 15,1 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,5

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

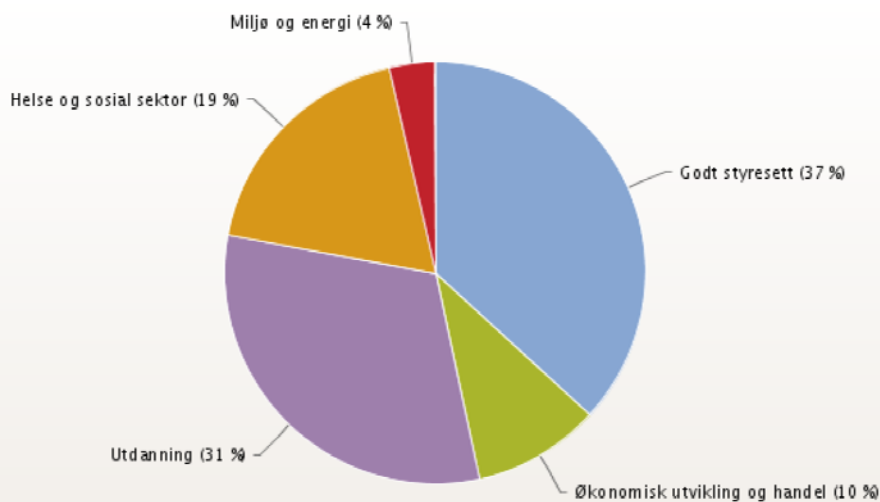
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Kosovo

I Kosovo har norsk bistand vært fokusert på å gjøre det mulig for den serbiske minoriteten å bli boende i landet.

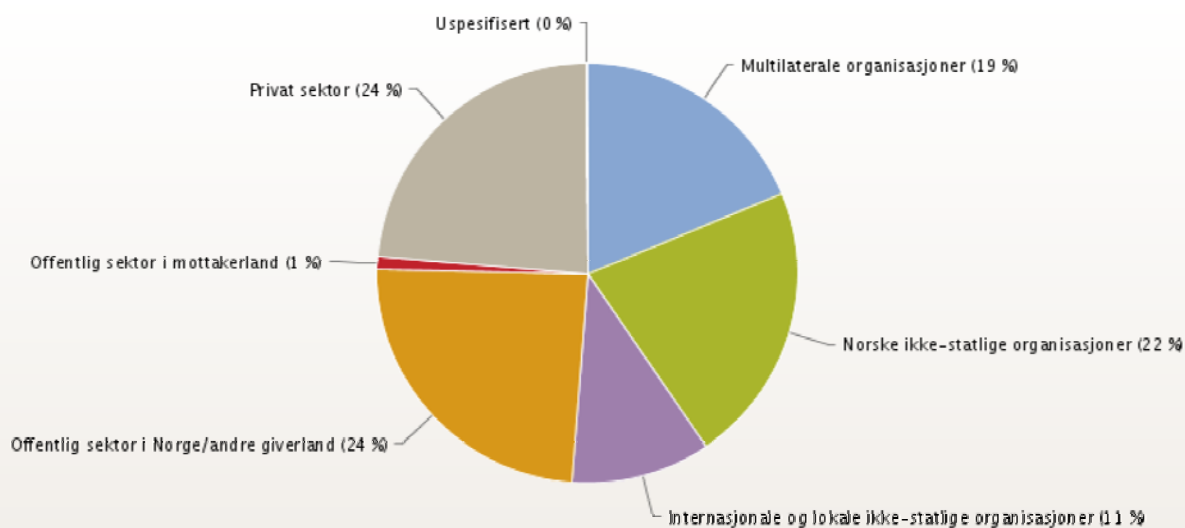
Total bistand til Kosovo i 2010: 146,5 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 146.5 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 146.5 Millioner Kroner | norad.no

Siden 1999 har Norge gitt over 1,5 milliarder kroner i støtte til Kosovo. Først og fremst var det humanitær bistand i forbindelse med krigen. Etter de verste årene har støtten gått til retts- og sikkerhetssektoren, utvikling av demokrati og menneskerettigheter.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Utdanning

Norge bestemte i 2008 å fokusere særlig på utdanning, næringslivsutvikling og sysselsetningstiltak, samt på tiltak som skal sikre minoritetene i et multi-etnisk Kosovo. Det er spesielt yrkesutdanning det satses på og to nye yrkesskoler er blant resultatene. Læreplaner er utarbeidet med bistand fra Høgskolen i Oslo og Akershus. Det er også lansert et stipendprogram som vil gi studenter fra Kosovo mulighet til et studieopphold i Norge.

Sikkerhet og kompetansebygging

Norge har bidratt til økende ansvarlighet og gjennomsiktighet i Kosovo, blant annet gjennom sekondering av politi. EULEX er en MMA-misjon (monitoring, mentoring and advising) i Kosovo. Til tross for selvstendigheten er det et omlag 1600 EU-politifolk, dommere og aktører i landet. Norge stiller med inntil fire politifolk. Disse jobber for det meste i Pristina men det er også noen av dem i provinsene. Norge deltar blant annet innen etterforskning, grensepoliti og organisert kriminalitet

Evaluering av innsats på Vest-Balkan

Tilsammen har landene på Vest-Balkan fått over ti milliarder kroner i støtte fra 1991 til 2008. Tross kritiske merknader er hovedkonklusjonen at bistanden til Vest-Balkan har vært vellykket. Hjelpen har vært relevant, mye takket være godt, politisk håndverk. Videre har den vært effektiv, mye takket være nettopp bruken av "den norske modellen", fastslår en evalueringsrapport fra Norad.

For Kosovos del påpekes det spesielt at det er vanskelig å se veldig konkrete resultater av støtten til fred- og forsoningstiltak.

Reduserer

Regjeringen vil gradvis redusere bistanden til Vest-Balkan. Det skyldes EUs økende rolle politisk og som giver.

Fakta om Kosovo

Anslått folketall (2010)	1,8 millioner
Økonomi	
BNP per innbygger (2010)	3080 USD
Økonomisk vekst, BNP (2010)	0,8 %
Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)	Jordbruk 12 % Industri 20 % Tjenester 68 %
Forsvarsutgifter, andel av BNP ()	Ikke tilgjengelig
Spesielt sårbart land (OECD/DAC) ()	
Bistandsnivå per innbygger (2009)	436,5 USD
Bistand, andel av BNI (2009)	14 %
Helse	
Underernæring, barn under 5 år ()	Ikke tilgjengelig
Barnedødelighet per 1000 ()	Ikke tilgjengelig
Endring -	
Mødre dødelighet per 1000 fødsler ()	Ikke tilgjengelig
Hiv-smittede, 15-49 år ()	Ikke tilgjengelig
Tilgang til rent drikkevann ()	Ikke tilgjengelig
Mennesker i urbane strøk som lever i slum ()	Ikke tilgjengelig
Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå)	Ikke tilgjengelig
<i>Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.</i>	
Utdanning	
Barn i skolen ()	Ikke tilgjengelig
Analfabeter, 15+ år ()	Ikke tilgjengelig
Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning ()	
Barneskole (primær)	Ikke tilgjengelig
Ungdomsskole og videregående skole (sekundær)	Ikke tilgjengelig
Høyere (tertiær)	Ikke tilgjengelig
Kvinner	
Andel kvinner i parlamentet ()	Ikke tilgjengelig
Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor ()	Ikke tilgjengelig
Miljø	
Vernet areal for biologisk mangfold ()	Ikke tilgjengelig
Korrupsjon	
Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010)	2,8
<i>Skala fra null til ti, null er mest korrupt.</i>	

Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

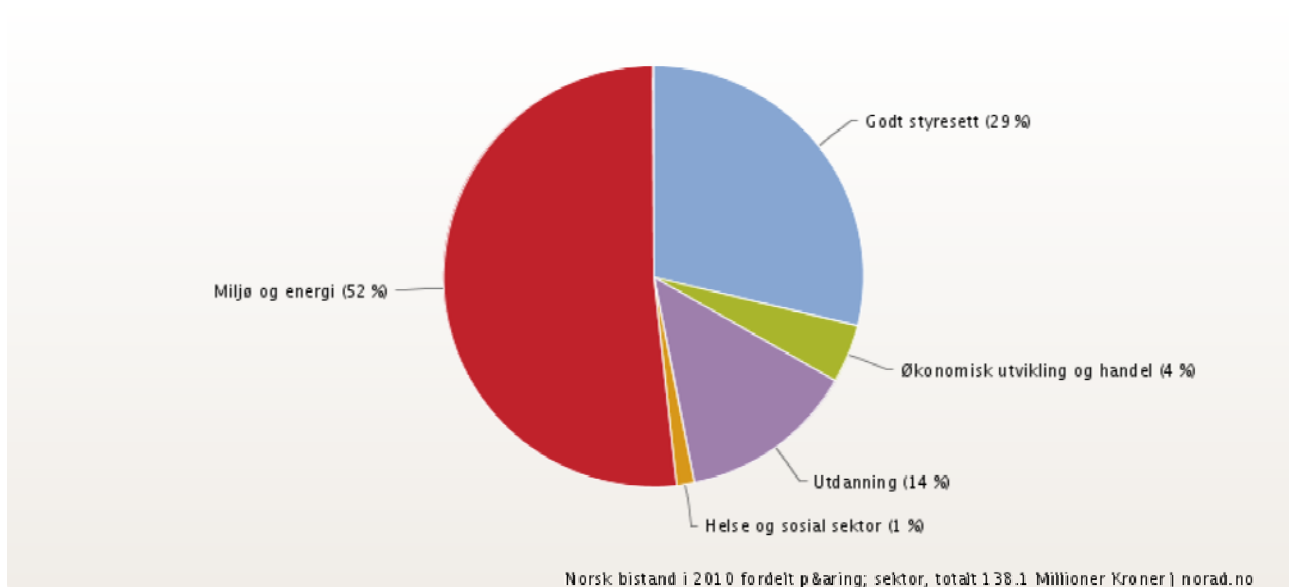

Liberia

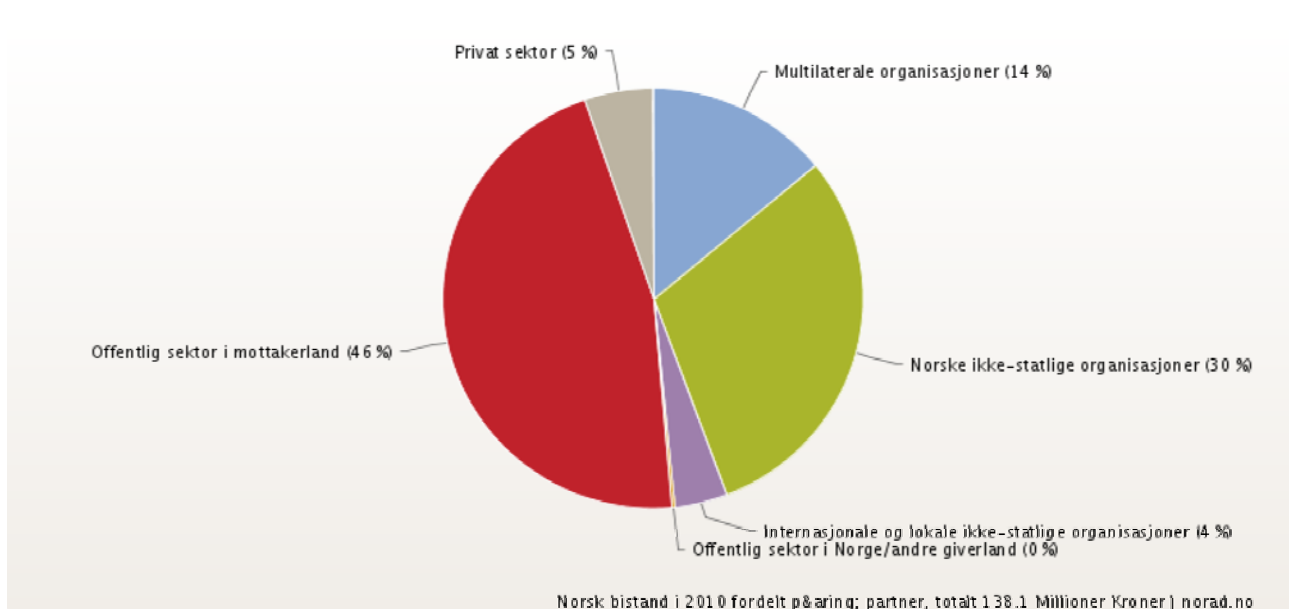
Norge skal gi flere hundre millioner til kraftutbygging i Liberia de neste årene. Landet er nå den største enkeltmottaker av norsk bilateral bistand i Vest-Afrika.

Total bistand til Liberia i 2010: 138,1 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Liberia trenger drahjelp fra det internasjonale samfunnet for å holde situasjonen stabil etter den blodige borgerkrigen. I en strategi for fattigdomsreduksjon har landet laget en plan for å komme ut av postkonfliktsituasjonen og over i en langsiktig utviklingsfase. Norsk innsats i Liberia har i stor grad skjedd i samarbeid med myndighetene, selv om støtten har gått via FN og det sivile samfunn.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norsk fokus:

- Energi
- Menneskerettigheter
- Oppfølging av resolusjon 1325
- Bekjempelse av kjønnsbasert vold

Viktig gjeldsslette

At landet fikk slettet utenlandsgjelden var en viktig milepæl i 2010. Liberia har mye gjenoppbyggingsarbeid å gjøre etter den 14 år lange og blodige borgerkrigen som endte i 2003. Landets totale gjeld var på om lag 27 milliarder kroner i 2007.

- Liberia sin gjeld ble tatt opp før den lange borgerkrigen starta. Gjelden har vært et betydelig hinder for gjenoppbyggingen av landet, uttalte miljø- og utviklingsminister Erik Solheim i en pressemelding.

Til sammen har Norge slettet 422 millioner gjelds-kroner.

Gjeldssletten er et resultat av Liberias deltagelse i HIPC (Heavily Indebted Poor Countries Initiative). Avtalen ble inngått i kreditorlandenes felles forum, Parisklubben. Gjeldssletten vil ikke bli ført på bistandsbudsjettet og vil dermed ikke gå utover Norges øvrige utviklingshjelp, men komme i tillegg.

Gigantsatsning på ren energi

I dag lever rundt en og en halv milliarder mennesker i verden helt uten strøm. En milliard har strøm bare av og til. 85 prosent av befolkningen på landsbygda i Afrika har ikke tilgang i strøm i det helt tatt. Og i verdens store byer øker strømmangelen. I Liberias hovedstad Monrovia, er også strøm en stor mangelvare. Siden høsten 2009 har Norge og Liberia inngått to store avtaler om norsk støtte til gjenoppbygging og drift av strømforsyningen i Monrovia.

Målsettingen er elektrifisering av husstander, statlige institusjoner samt gatebelysning. Norske midler har blant annet gått til dieselgeneratorer og har bidratt til at store deler av hovedstaden har fått lyset tilbake. Dette er viktig for sikkerheten og for at ulike former for næringsvirksomhet kan komme i gang. Vurderingen er at rask tilgang til strøm og bidrar til stabilitet og reduserer risikoen for ny konflikt. Eksempelet viser at det noen ganger ikke er tid til planlegging for en grønnere utvikling og at miljø- og utviklingshensyn derfor da kan stå i motsetning til hverandre. *(Stortingsmelding 14: Mot en grønnere utvikling – om sammenhengen i miljø- og utviklingspolitikken)*

Pengene går også til å redusere bruken av trekull og ved. Renere energikilder bedrer luftkvaliteten innendørs, noe som har en positiv effekt på helsen. I tillegg slipper kvinner og barn å bruke mye tid på å hente ved.

I 2011 vedtok regjeringen å doble støtten til ren energi til 1,6 milliarder. Den største økningen i energiforbruk de neste 50 årene vil komme fra utviklingsland som Liberia. Satsing på ren energi sees derfor på som en viktig klimasatsing.

Bekjempelse av vold mot kvinner

En ny og moderne avdeling på politihovedkvarteret for beskyttelse av kvinner og barn som er rammet av kjønnsbasert vold er i sin helhet finansiert i Norge. Avdelingen er bygget i samarbeid med UNDP.

Norge legger vekt på både forebygging og behandling – men også etterforskning og straff for overgrepere. Fremover er det store utfordringer med å utvikle politiets evne til etterforskning og domstolenes kapasitet til å håndtere sakene innen rimelig tid og fengselsmyndighetenes muligheter for rehabilitering.

Gatelysene i Monrovia er også med på å gjøre det tryggere for kvinner å ferdes ute etter mørkets frembrudd.

Styrking av politiet

Ni norske tjenestemenn tjenestgjør i FN's operasjon i Liberia med bakgrunn i FN's sikkerhetsråd vedtak om å opprette en internasjonal politistyrke. Mandatet er en flerdimensjonal fredsoperasjon hvor omlag 620 internasjonale polititjenestemenn – i tillegg til militært personell - skal trygge situasjonen for landets borgere. Arbeidsoppgavene er blant annet utdanning, opplæring og oppfølging av politireformen.

Humanitær innsats

Krisen i Elfenbenskysten, som utviklet seg første halvdel av 2011, har hatt stor innvirkning på den humanitære situasjonen i landet. Flyktningshjelpen har vært sentral i arbeidet med å ta i mot fordrevne fra nabolandet – i tillegg til det mer langsiktige arbeidet med å løse konflikter som omhandler eiendomsrett til land.

Flyktningshjelpens meget omfattende humanitære innsats i landet er både knyttet til den pågående krisen i grenseområdene mot Elfenbenskysten og det mer langsiktige arbeidet med å løse konflikter om eiendomsrett til land.

Arbeidet har gjort at det nå er lettere for flyktninger å vende tilbake til sine tidligere eiendommer og dyrke jorda, uten at det igjen oppstår nye konflikter. I alle samtaler med liberiske myndigheter har det kommet tydelig frem at Flyktningshjelpens innsats er svært verdsatt.

Fakta om Liberia

Anslått folketall (2010) 4,1 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 240 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 5,5 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2008)

Jordbruk	61,3 %
Industri	16,8 %
Tjenester	21,9 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 0,8 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 128 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 78,3 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2007) 39,4 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 112

Endring 2000-2009 -86

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 9,9

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 1,5 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 68 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum () Ikke tilgjengelig

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,3

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen () Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år (2009) 40,9 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2008)

Barneskole (primær) 89 ,5

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) Ikke tilgjengelig

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 13 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 15,0 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,3

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

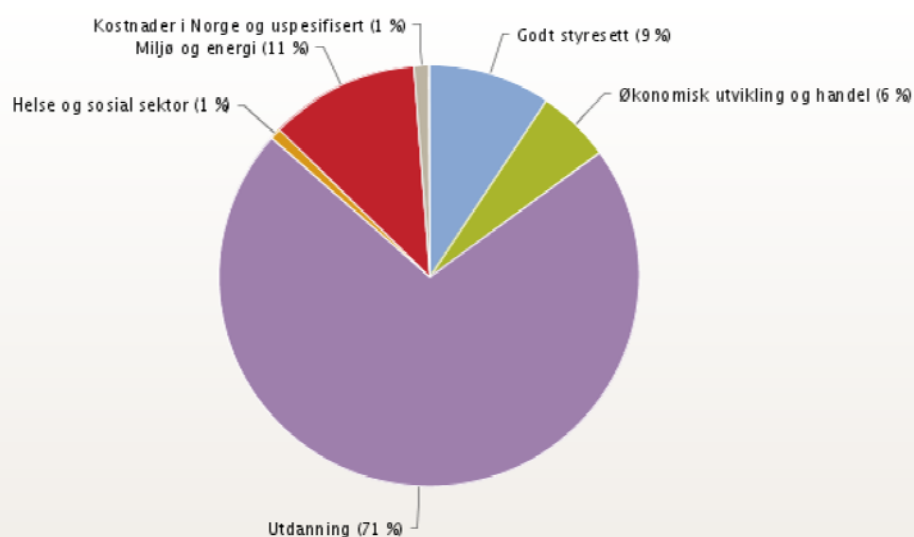
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Madagaskar

Norges historie i landet går tilbake til 1866 da de første misjonærene kom. Nå er stat til stat bistand til Madagaskar stoppet på grunn av den politiske situasjonen.

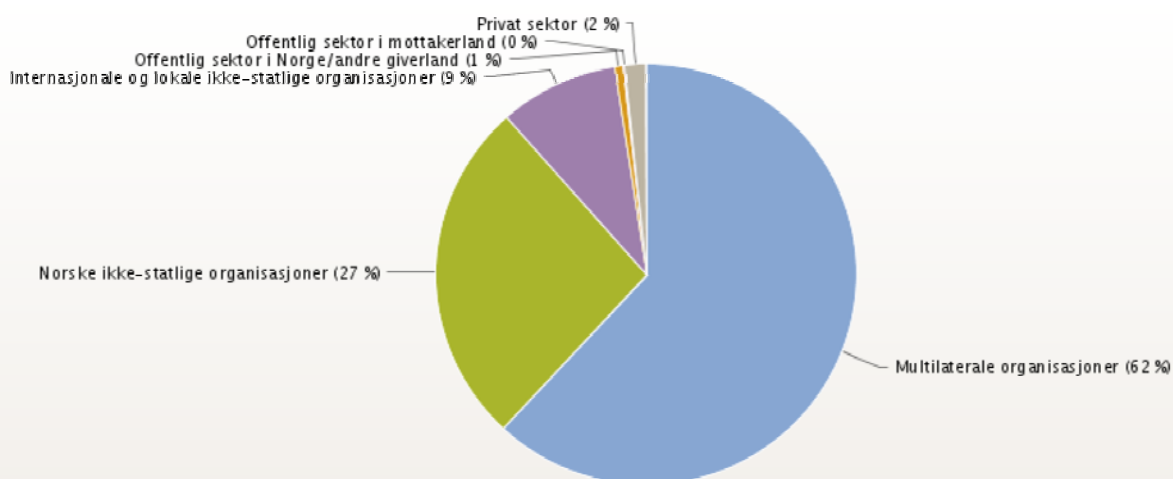
Total bistand til Madagaskar i 2010: 78,4 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 78.4 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 78.4 Millioner Kroner | norad.no

Norge har over lang tid gitt utviklingsbistand til Madagaskar gjennom FN-systemet, Verdensbanken og frivillige organisasjoner. Madagaskar fikk status som norsk samarbeidsland i 2004, og i mai samme år ble det opprettet norsk ambassade i Antananarivo. Norske misjonærer har vært på Madagaskar siden 1866.

Norsk stat til stat bistand til Madagaskar er per dags dato frosset som følge av den politiske situasjonen i landet. Støtte gjennom frivillige organisasjoner og FN-systemet er imidlertid opprettholdt.

- [LES MER PÅ PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Utdanning

Etter statskuppet i mars 2009 ble det besluttet å opprettholde den norske bistanden til utdanningssektoren. Avtalen med utdanningsdepartementet ble imidlertid frosset og bistanden blir nå kanalisert gjennom UNICEF, ILO og Det Norske Misjonsselskap (NMS). UNICEF bruker den norske støtten til blant annet implementering av "Education for all"-satsingen", nye og bedre læreplaner, trykking av skolemateriell, spesiell innsats rettet mot jenter, og til skolebygg. ILO bygger klasserom. Støtten som kanaliseres gjennom NMS benyttes til inkluderende utdanning for hørselshemmede og døve.

Resultater fra tidligere satsing:

- Innenfor lærerutdanning ble det gjennomført seminarer i 45 skoledistrikt.
- 29 800 lærere har fått opplæring i cirka 2650 nettverk (2008-2009).
- Det er laget 20 lesebøker for barn.
- En kommunikasjonsplan for å veilede om utdanningsreformen er introdusert i alle 20 pilotdistrikter.
- 10.000 lærerveiledninger er trykket opp.
- 500.000 brosjyrer og 70.000 pedagogiske tidsskrifter ble utarbeidet og distribuert i 69 utvalgte distrikter.
- Programmet bidro også til styrket kapasitet i de svakeste distriktene innenfor planlegging og gjennomføring av aktiviteter og regnskap.

Miljø

Som en konsekvens av det økte trykket på Madagaskars naturressurser i forbindelse med den politiske krisen har Norge i løpet av 2009 og 2010 styrket innsatsen innenfor miljøsektoren. Midlene kanaliseres gjennom to internasjonale miljøorganisasjoner, WWF og Conservation International, samt Alliance Voahary Gasy, en madagassisk plattform for miljøorganisasjoner. Innsatsen er særlig knyttet til forvaltning av utsatte vernede skogområder i samarbeid med lokalbefolkning og styrking av det sivile samfunn.

Fakta om Madagaskar

Anslått folketall (2010) 20,1 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 433 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 1,6 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	29,1 %
Industri	16 %
Tjenester	54,9 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2008) 1,1 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 23 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 5,2 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2009) 49,2

Barnedødelighet per 1000 (2009) 58

Endring 2000-2009 -43

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2009) 5,0

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,2 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 41 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 78,0 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,44

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2007) 99,2 %

Analfabeter, 15+ år (2008) 35,5 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 99,3

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 94

Høyere (tertiær) 90

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2008) 8 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 3,1 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,6

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

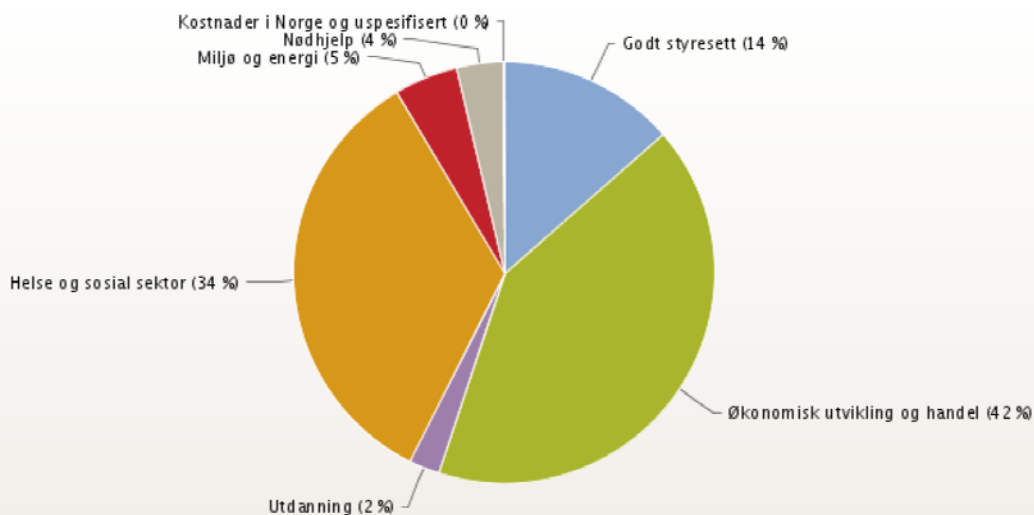
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Malawi

Klimaendringer gjør livet tøft for Malawis småbønder. Men norsk innsats har vært med å bedre matsikkerheten.

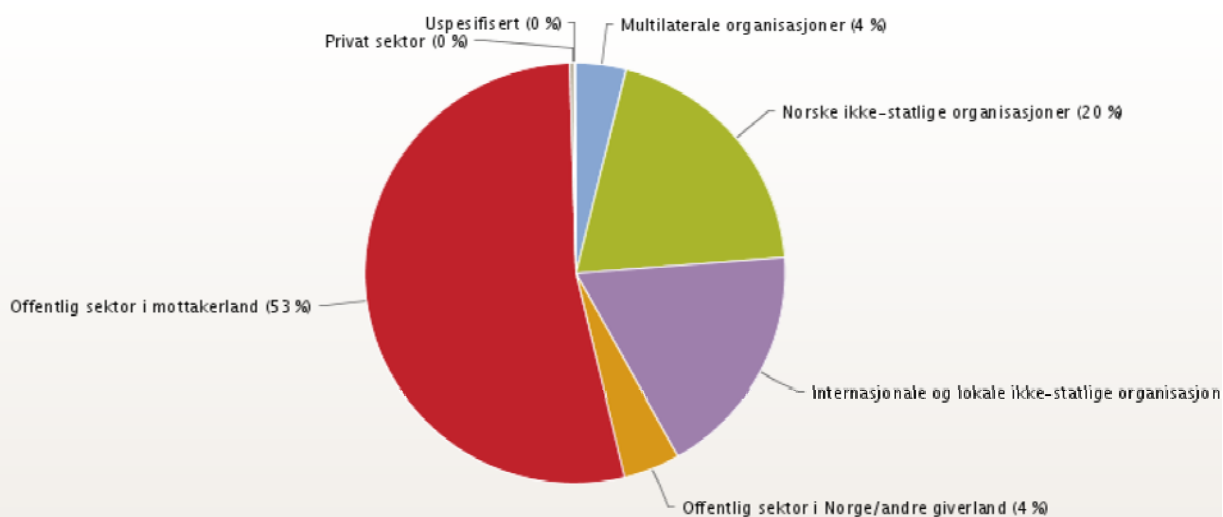
Total bistand til Malawi i 2010: 391,1 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 391.1 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 391.1 Millioner Kroner | norad.no

Stor befolkningsvekst på lite areal har gjort Malawi til et av Afrikas mest folketette land. Fordi bare om lag 7 prosent av landets befolkning har tilgang til strøm, har behovet for brensel ført til en voldsom avskoging. Konsekvensen er erosjon, utarming av jorden og jordras. Regnfallet er uforutsigbart, og det stedvis ødelagte jordsmonnet makter ikke å ta til seg fuktighet når regnet først kommer. Følgene er tørke og flom. Myndighetenes innsats for økt matsikkerhet har gitt mange et styrket livsgrunnlag. Likevel er matsikkerheten i flere distrikter, særlig i sør, truet av klimaendringer.

Norsk fokus:

- Godt styresett
- Bekjempelse av hiv og aids
- Klimatilpasset landbruk
- Kvinner og likestilling
- Menneskerettigheter for seksuelle minoriteter

Kvinner og likestilling

Norge viderefører samarbeidet med lokale organisasjoner som arbeider mot kvinnevold og menneskehandel. Støtten til organisasjoner som arbeider for å bedre kvinner og barn forhold i fengslene fortsetter også.

Det er valg i Malawi i 2011 og Norge støtter en kampanje for økt deltakelse av kvinnelige kandidater.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Rettigheter for seksuelle minoriteter

I 2010 har det også i Malawi vært store utfordringer når det gjelder menneskerettigheter for seksuelle minoriteter. Dette er blitt adressert hos myndighetene på høyt nivå ved flere anledninger. Det homofilidømte paret Tiwonge Chimbalanga og Steven Monjeza ble benådet av Malawis president Bingu wa Mutharika. De ble dømt til 14 års fengsel for homofil atferd og «grov uanstendighet» i mai 2010. Det er lovens strengeste straff.

I en felles uttalelse med EU var Norge bekymret etter at det homofile paret ble dømt til 14 års fengsel. I uttalelsen viste Norge til at dommen var i strid med internasjonale menneskerettigheter og forpliktelser Malawi har påtatt seg. Norge fortsetter å adressere problemstillinger knyttet til forfølgelse av seksuelle minoriteter og jobber for å innhente informasjon og dokumentasjon om situasjonen for seksuelle minoriteter i Malawi.

Landbruk

I over 10 år har Norge vært en aktiv støttespiller til malawiske myndigheters arbeid med å lage strategier for et mer effektivt landbruk. Økonomien er landbruksbasert og matsikkerhet er et alvorlig problem på grunn av flom, tørke og avskoging. Særlig de siste årene har Norge hatt en profilert rolle i utviklingen, og i november 2008 ble det signert en avtale for støtte til en sektorplan for landbruk (ADP). Denne planen legger vekt på økt koordinering i landbruket for å møte utfordringer knyttet til matsikkerhet. Planen legger opp til strategisk bruk av kunstgjødsel i kombinasjon med økologiske metoder for å fremme nasjonal matsikkerhet og bærekraftig naturressursforvaltning så vel som økonomisk vekst.

National Smallholder Farmers Association in Malawi (NASFAM) har fått støtte i ti år og 116 millioner kroner er utbetalt så langt. Organisasjonen har bidratt til økt produktivitet i landbruket og 50 prosent av småbøndene som er tilknyttet organisasjonen dyrker nok mat til å brødfø familiene sine. NASFAM-bøndenes peanutter er også blitt godkjent som fairtrade-produkter.

Samarbeidet med Norge har preget NASFAM og organisasjonen er blitt bedre på programdrift, økonomiforvaltning og egevaluering. Kvinner har også lederroller på alle nivåer.

Norge jobber med oppstart av to nye prosjekter: Chilwa Basin Conservation Project og Transfrontier Conservation Area. Førstnevnte er geografisk avgrenset prosjekt som fokuserer på klimarettet innsats innenfor rammene av "social forestry". Det er et samarbeidsprosjekt mellom Malawi og Zambia. Målet er å bevare lokale naturressurser og biodiversitet.

Budsjettstøtte

Norge er en aktiv giver og støttespiller innenfor offentlig finansforvaltning og Norge gir budsjettstøtte gjennom rammeverket Common Approach to Budget Support (CABS). Norge støtter også aktivt opp om korrupsjonsbekjempelse, og er en viktig partner i arbeidet med å styrke offentlige institusjoner som riksrevisjonen (NAO), anti-korrupsjonsbyrået (ACB), statistikkbyrået (NSO), og sentralbanken (RBM).

Ambassaden har vært aktiv i støtte til Anti-Corruption Bureau (ACB), og har holdt en høy profil utad i forhold til arbeid mot korrupsjon. Til tross for flere utfordringer knyttet til høy gjennomtrekk av ansatte, samt at det har tatt tid før Parlamentet godkjente ny direktør, har ACB kunnet vise til positive resultater det siste året.

Annet:

- Arbeidet med et nytt klimaprogram ved Bunda College har begynt.
- Støtten til det nasjonale aids-programmet ble avsluttet.
- Kultursamarbeidet er blitt utvidet til å omfatte kulturarv innen musikk, litteratur og teater.
- Ambassaden har forlenget en avtale med Copy Right Society of Malawi, som er en interesseorganisasjon for malawiske kunstnere. Organisasjonen har hatt et samarbeidsprosjekt om opphavsrettigheter med KOPINOR, og avtalen er nå forlenget med tre år, med ambassaden som partner. Programmet fokuserer også på kunst og kultur som viktige virkemidler i utviklingsprosessen.

Fakta om Malawi

Anslått folketall (2010) 14,9 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 343 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 7,1 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	30,5 %
Industri	16,1 %
Tjenester	53,4 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2007) 1,2 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 50,6 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 16,6 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 53,2 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 110

Endring 2000-2009 -54

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006) 8,1

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 11 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 80 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 67,7 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,39

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 93,1 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 26,3 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2007)

Barneskole (primær) 102,9

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 87,6

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 20,8 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 15,5 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,4

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

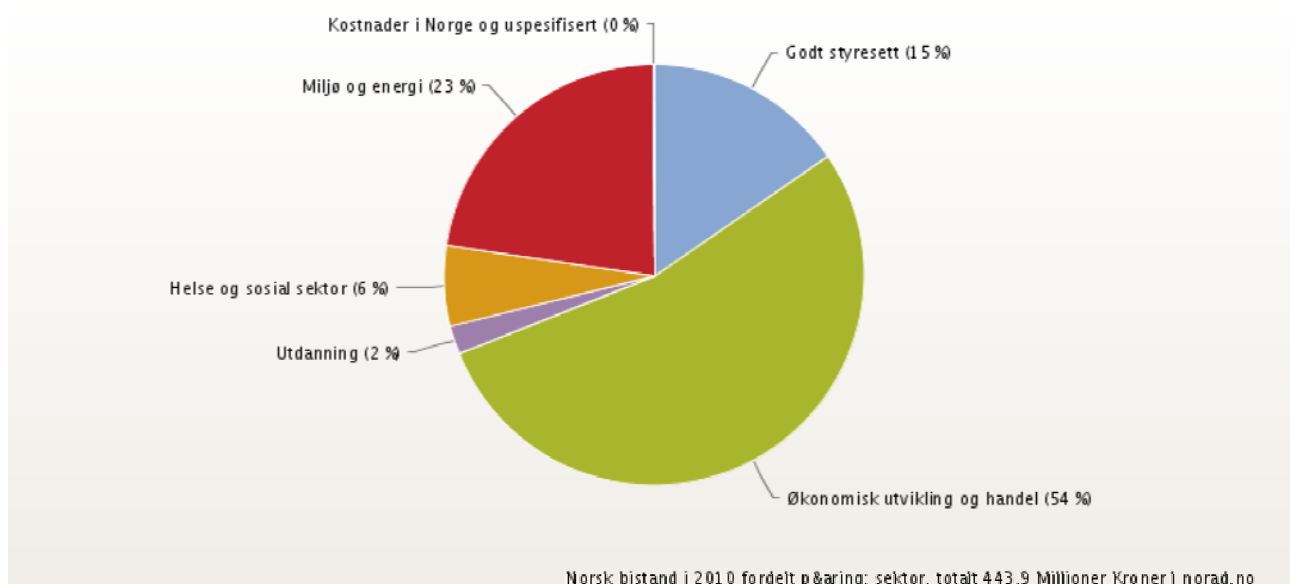
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Mosambik

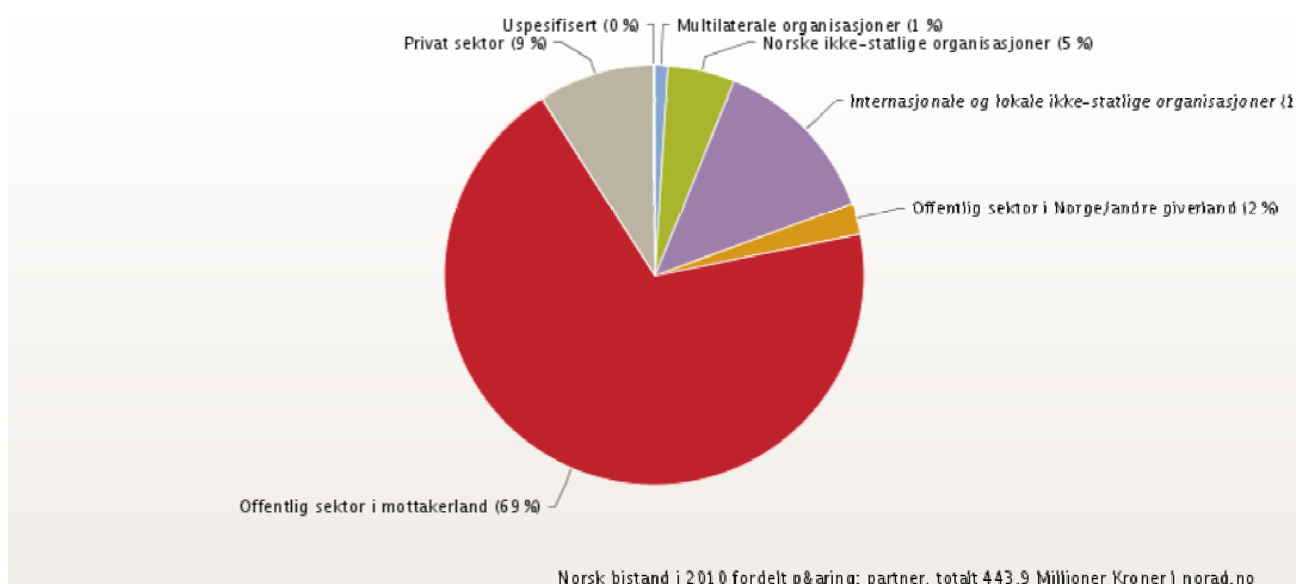
Kunnskap om fiskerinæringen verdsettes i Mosambik – landet som er blant de som har mottatt mest norsk bistand gjennom tidene.

Total bistand til Mosambik i 2010: 443,9 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Regjeringen i Mosambik har erklært bekjempelse av fattigdom som førsteprioritet. Dette har også blitt formulert i landets fattigdomsstrategi (PARP) som nå er under revisjon. Denne har som hovedmålsetning å redusere antall mennesker som lever i absolutt fattigdom, og danner utgangspunkt for Norges utviklingssamarbeid med Mosambik.

Norsk fokus:

- Budsjetstøtte
- Ren energi
- Fiskeri

Mellom 80 og 85 prosent av Norges bilaterale bistand går til de tre hovedsatsingsområdene. I tillegg fokuseres det på arbeidet med å fremme menneskerettigheter likestilling, bedre styresett, reform av justissystemet og offentlig sektor, samt forvaltning av naturressurser og statens forvaltning av inntekter fra naturressursene. Det gis også betydelig støtte til utvikling av kulturell infrastruktur, kulturutveksling og bevaring av kulturminner.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Energisektoren

Støtten til elektrifisering av sosial infrastruktur og husholdningsforbruk vil fortsette. Alternative energikilder som sol, vind og småskala vannkraft vil i større grad bli vurdert som et tillegg til nasjonal elektrifisering.

Norges innsats for å gi landsbyfolk mulighet til elektrisitet var en medvirkende årsak til at over 100.000 nye kunder ble tilkoblet det nasjonale strømmettet i 2008. Utnyttelse av vannkraft- og gassressurser representerer muligheter for store fremtidige inntekter og næringsutvikling for Mosambik. Fra norsk side har man spesielt støttet tiltak som bidrar til en effektiv og bærekraftig utnyttelse av ressursene for å fremme sosial og økonomisk vekst. Et institusjonelt samarbeid med Oljedirektoratet og Petroleumsinstituttet i Norge og søsterinstitusjoner i Mosambik har pågått siden 1970-tallet med aktiviteter knyttet til både lovgivning og ressursforvaltning.

Samarbeidet omfatter faglig assistanse til forvaltningen av landets vannkraft- og petroleumsressurser, samt bidrag til utbygging av et landsdekkende distribusjonsnett for elektrisitet, som også vil muliggjøre utbygging av nye produksjonsanlegg.

Med assistanse fra Norge er det blant annet utviklet et regelverk for elektrisitets- og petroleumssektoren, inngått avtaler med utenlandske selskaper for utvikling av gass- og oljefelt, og etablert tilgang til elektrisitet på landsbygda.

Norge har regionalt tatt på seg rollen som ledende giver og internasjonal koordinator av bistanden til energisektoren i det sørlige Afrika.

Fiskeri

Fiskeri står for minst tre prosent av landets brutto nasjonalprodukt. Tallene er usikre, men det anslås at årlig fangst er på omlag 130 000 tonn. 91 prosent av dette er fra småfiskere – bare syv prosent er fra industrielt fiske. Samtidig representerer industrifisket 52 prosent av totalverdien og utgjør en stor del av landets eksportinntekter. Småskalafisket er viktig for arbeid og inntekt for store befolkningsgrupper og som kilde til proteiner for den fattigste delen av befolkningen

Norsk fiskerisamarbeid med Mosambik har en lang historie.

Fokus:

- Politikk
- Fiskeriforvaltning
- Fiskeriforskning

Norsk samarbeid om fiskeri i Mosambik handler om å bekjempe ulovlig fiske, overvåkning og kontroll, småskalafiske og akvakultur.

Norsk kompetanse på fiskerisektoren og erfaring fra Mosambik er betydelig, spesielt gjennom samarbeidet med fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet i Bergen. Samarbeidet er tillagt stor vekt av fiskerimyndighetene, som oppfatter Norge som ledende samarbeidspartner i sektoren.

Likestilling

I Mosambik ble lov mot vold i hjemmet vedtatt av parlamentet i 2009. Norskstøttede kvinneorganisasjoner og FN bidro i formuleringsarbeidet og har gjennom mange år jobbet systematisk med parlamentet for å få loven vedtatt. I 2010 ble det markert at det er ti år siden resolusjon 1325 ble vedtatt. Den norske regjeringen understreker at utviklingssamarbeid skal være kvinnerett. Regjeringen vil prioritere kvinners rett til helse, utdanning, politisk og økonomisk deltakelse og kampen mot overgrep mot kvinner.

Tiårsmarkeringen i 2010 for Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet vil ble brukt til å løfte temaet på den internasjonale agendaen og til å skape økt politisk vilje og forpliktelser til å fremme kvinners deltakelse og sikre at aktørene i større grad holdes ansvarlige for gjennomføring av SR 1325. Kvinners rettigheter er noe som skal være en del av norsk bistandsportefølje verden over.

Fakta om Mosambik

Anslått folketall (2010) 23,4 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 410 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 7,2 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	31,5 %
Industri	23,6 %
Tjenester	44,9 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 0,9 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 87,9 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 20,8 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år () Ikke tilgjengelig

Barnedødelighet per 1000 (2009) 142

Endring 2000-2009 -41

Mødre dødelighet per 1000 fødsler () Ikke tilgjengelig

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 11,5 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 47 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 80,0 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,28

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 90,7 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 44,9 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 89,6

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 78,7

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 39,2 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 15,7 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,7

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

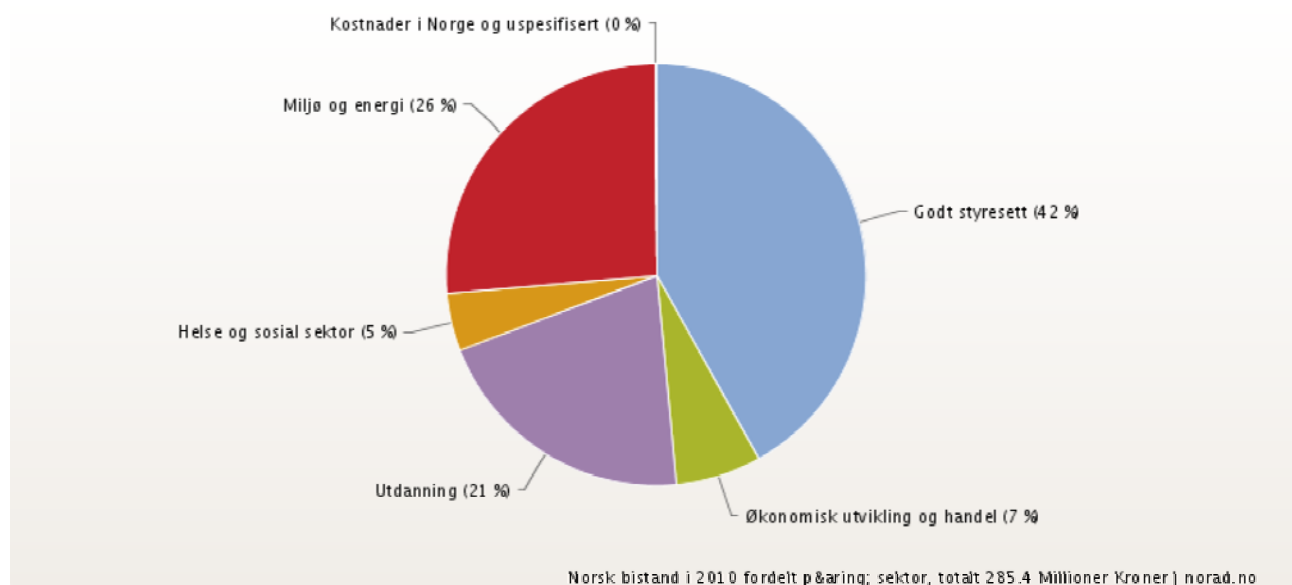
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Nepal

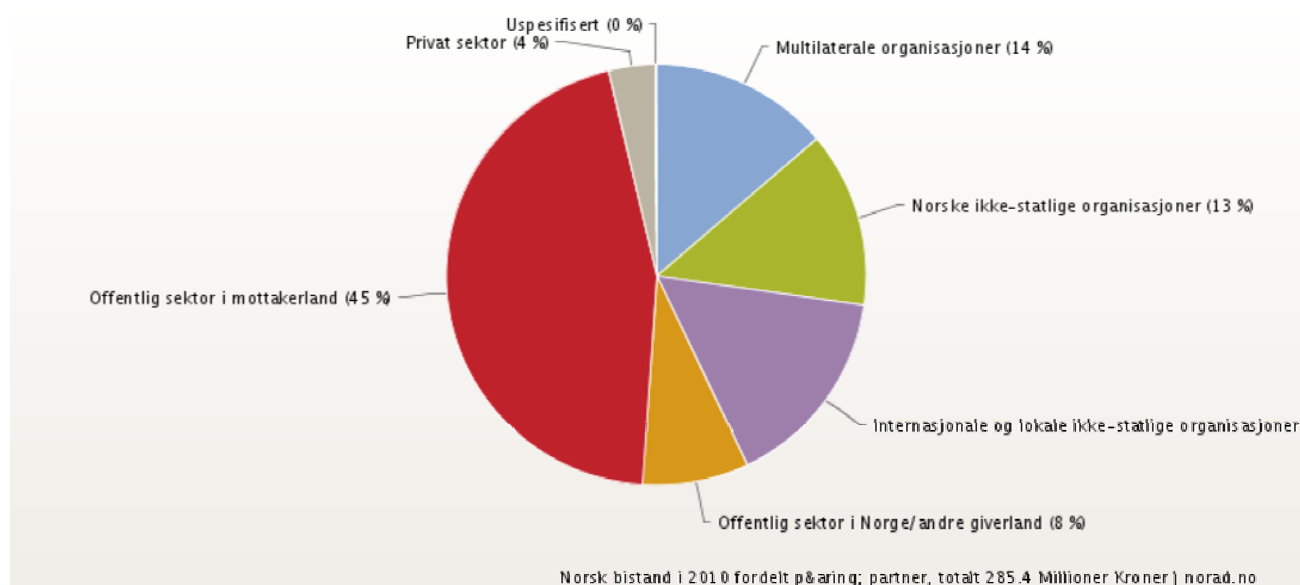
Millioner av fattige har fått tilgang til strøm etter norsk innsats de siste årene. Men en skjør fredsprosess og brudd på menneskerettighetene gir Nepal store utfordringer.

Total bistand til Nepal i 2010: 285,4 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Fra konstitusjonelt monarki til føderal republikk, fra hinduistisk kongedømme til sekulær stat og fra maoistisk opprør til lang og turbulent fredsprosess. Situasjonen i verdens yngste republikk er fremdeles ustabil.

Dette er norsk fokus:

- Ren energi
- Avskoging
- Rettighetsarbeid for kvinner og seksuelle minoriteter
- Demobilisering av soldater

Ren energi

Flere millioner mennesker i Nepal har allerede fått tilgang til ren energi gjennom det norskstøttede Energy Sector Assistance Programme (ESAP). Det ble skrevet en ny avtale om norsk tilleggsfinansiering av programmet i 2010. Avtalen har et budsjett på 22,4 millioner kroner og vil bidra til at 10.000 nye husholdninger i Nepal vil få strøm fra miljøvennlige mikrokraftverker.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

ESAP er for øyeblikket det største norskfinansierte energiprojektet i Nepal. I mer enn ti år har ESAP bidratt til at flere millioner mennesker har fått tilgang til ren energi fra mikrokraftverker, solcellepaneler og mindre forurensende vedovner.

- 400.000 husholdninger fått installert mer effektive og mindre forurensende vedovner.
- Over 200.000 husholdninger har fått installert solcelleanlegg.
- 45.000 husholdninger har fått strøm fra mikrokraftverker.

Før den nye tilleggsavtalen ble inngått, har Norge gjennom ulike faser av ESAP bidratt med nesten 150 millioner kroner.

Det er stort fokus på kvinner i prosjektet:

- Norge bidrar til at likestillingsperspektivet integreres mer systematisk.
- Strøm fra mikrokraftverker vil gi inntektsgivende arbeid til kvinner.

Programmet har også lært opp murere til å lage bedre vedovner som selges og monteres på markedet. Samtidig kan husholdninger og landsbyer få subsidier til solcelleanlegg og mikrokraftverk.

Rettigheter for seksuelle minoriteter

Organisasjonen Blue Diamond Society (BDS) har gjort et banebrytende arbeid for seksuelle minoriteter i Nepal. I 2007 falt en høyesterettsdom som gav transpersoner rett til å definere seg som "et tredje kjønn". Norge har støttet arbeidet over flere år og har også gitt BDS penger til innkjøp av egne kontorer.

Avskoging

Lokalbefolkningen i distriktet Dolakha i Himalaya har mange grunner til å være stolte av sine grønne, frodige skoger. De mottar dollar for å beskytte skogene. Landsbyene i dette distriktet, nær hovedstaden Kathmandu, har hatt velfungerende lokalforvaltede skoger i mange år. Skogene nedenfor det ragende og snødekte fjellet Gauri Shankar har vært en vernesuksess, men også en kilde til verdifulle naturressurser

som ved, gress og andre skogsarter som er nyttige for lokalbefolkningen. Nå mottar folket i området 45 000 dollar til arbeidet med å redusere konsentrasjonen av karbondioksid i atmosfæren. Midlene til vannskillet Chanawati i Dolakha-distriktet er en del av et REDD-pilotprosjekt i Nepal, der Norge har bidratt med en bevilgning på 100 000 dollar.

Barneklubber

Norge støtter barneklubber i Nepal både gjennom UNICEF og Redd Barna. Ambassaden har siden 2004 vært hovedbidragsyter til UNICEFs: "Decentralized Action for Children and Women (DACAW)".

Barneklubbene består av unge gutter og jenter som engasjerer seg for barns rettigheter. De er etablert over hele landet og har blitt svært effektive i å holde lokale ledere og myndigheter ansvarlige, særlig overfor barn og unge. Et tema som flere barneklubber jobber med er å bekjempe barneekteskap. Noen studier viser at opp mot 34 prosent av jentebarn giftes bort i enkelte deler av landet.

Den 18. februar 2010 kunne Kathmandu Post melde at en barneklubb hadde stoppet inngåelse av et tvangsekteskap mellom en 13 år gammel jente og en 25 år gammel mann. Det var midt under bryllupsseremonien, i landsbyen Bijauri i Dang-distriktet, at medelever av jenta avbrøt seremonien etter at hun hadde sendt en klage til barneklubben der hun ba klubben gripe inn for å hindre ekteskapet. Klubben informerte også politiet og krevde at ekteskapet ble annullert. Flere menneskerettighetsorganisasjoner i området hyllet barneklubben for deres innsats og oppfordret lokale myndigheter til å støtte klubbens kampanje mot barneekteskap. Redd Barna rapporterer at de avverget 30 tvangsekteskap som involverte barn i 2010.

Vold mot kvinner

Gjennom Local Governance and Community development Program (LGCDP) og Decentralised Action for Women and Childen (DACAW/UNICEF) støtter Norge organiserte grupper som er lært opp til å kunne håndtere saker som trakassering, vold mot kvinner, voldtekt og eiendomstvister. Gruppen anmelder alvorlige og kriminelle saker. Det har bidratt til å redusere vold i hjemmet i flere landsbyer

Soldater demobiliseres ved norsk støtte

Demobilisering og rehabilitering av tidligere maoistsoldater har begynt i Nepal, tre år etter at fredsavtalen ble undertegnet. Med norsk støtte er 3000 tidligere barnesoldater og 1000 andre diskvalifiserte soldater dimittert fra de FN-overvåkede leirene. Alle får tilbud om individuell oppfølging, kursing og yrkesutdanning.

De tidligere soldatene har bodd i de FN-overvåkede leirene siden 2006, og det er sterke følelser i sving når de nå må forlate kameratskapet og tryggheten i leirene. Enkelte uttrykker frustrasjon og skuffelse og føler seg sveket av regjeringen og av maoistpartiet. Andre er lettet over at ventetiden i leirene er over og de kan nå starte et nytt liv. Noen ser fram til å reise tilbake til familiene sine, andre frykter represalier fra familie og lokalsamfunn fordi de valgte side med maoistene under konflikten.

Dimitteringen er et viktig skritt i den skjøre fredsprosessen. Norge har aktivt støttet opp om arbeidet, blant annet ved å gi 30 millioner kroner til ulike rehabiliteringspakker utviklet av FN.

- Den politiske og økonomiske støtten fra Norge har vært helt avgjørende for at denne sensitive prosessen har vært så vellykket, uttalte Robert Piper, FNs koordinator i Nepal.

Fakta om Nepal

Anslått folketall (2010) 29,8 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 526 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 4,6 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	33,8 %
Industri	15,9 %
Tjenester	50,2 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,6 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 29 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 6,7 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 49,3 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 48

Endring 2000-2009 -37

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2005) 2,8

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,4 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 88 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 59 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,43

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen () Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år (2009) 41 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2006)

Barneskole (primær) Ikke tilgjengelig

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 89

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 33 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 16,6 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,2

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

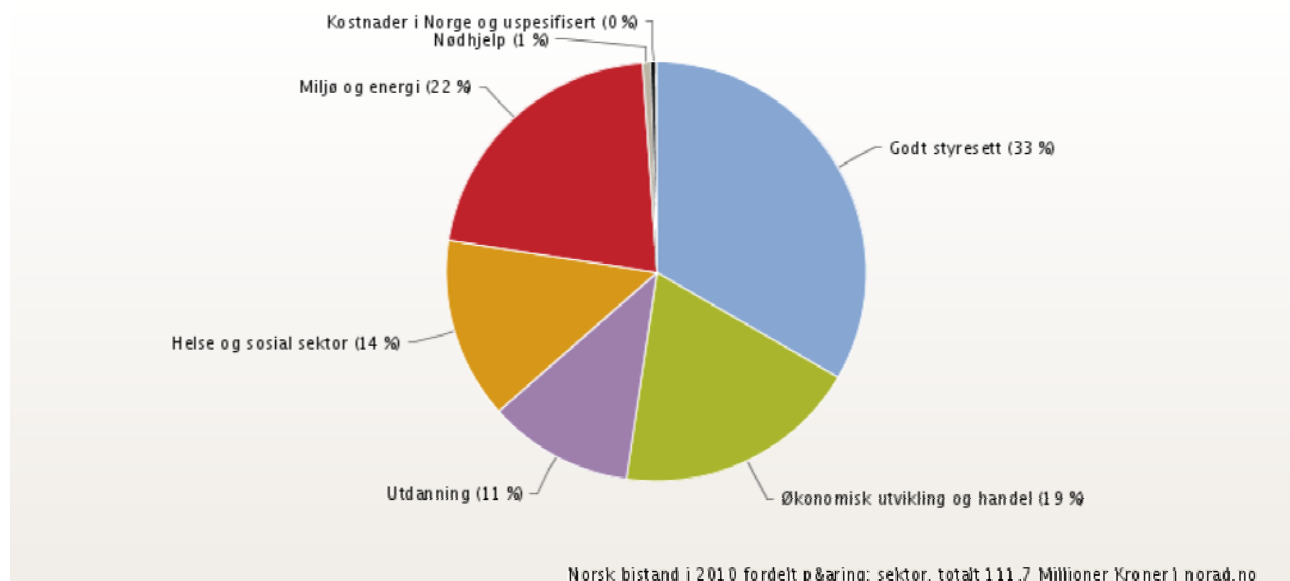
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Nicaragua

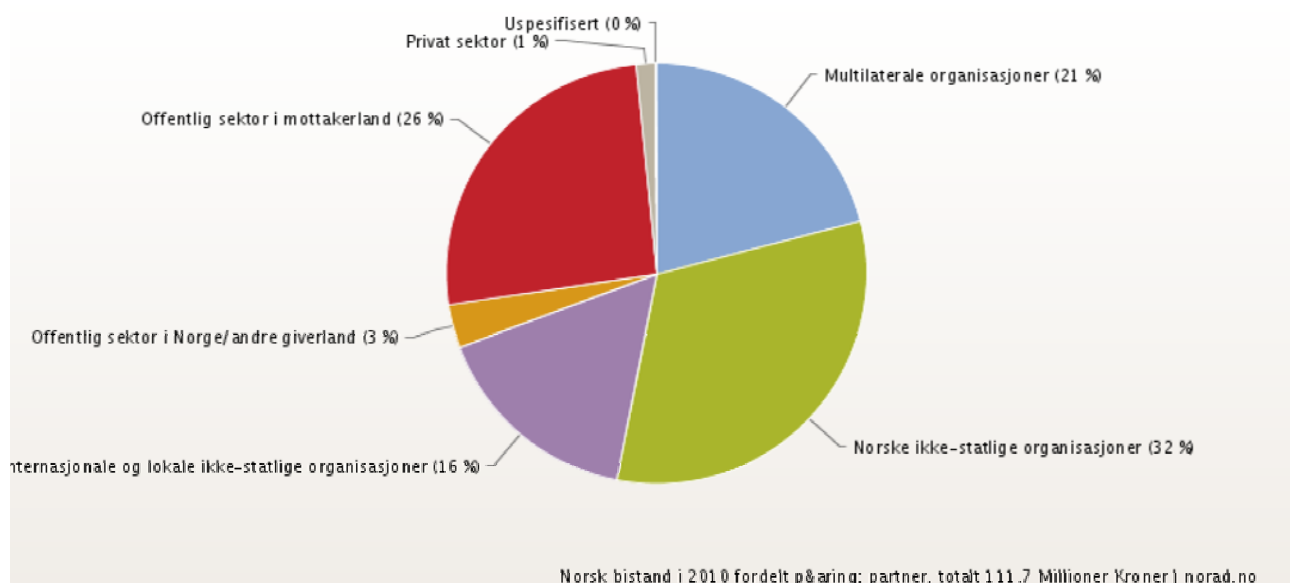
Det norske utviklingssamarbeidet med Nicaragua startet i 1987. Nicaragua er Latin-Amerikas nest fattigste land og vil være avhengig av store bistandsoverføringer også i framtiden. Med norsk støtte har hundrevis av voldsutsatte kvinner fått hjelp.

Total bistand til Nicaragua i 2010: 111,7 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Nicaragua har det siste årene merket effektene av den internasjonale finanskrisen, med tapte markeder for nicaraguanske produkter, nedleggelse av arbeidsplasser og reduserte bidrag fra nicaraguanske fremmedarbeidere i USA og Costa Rica. Men også bistandsoverføringene er blitt redusert.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Utviklingen i Nicaragua og kampen mot fattigdommen står overfor utfordringer. Regjeringen ønsker primært å styrke statens rolle i å sikre befolkningens velferd, og har i noen grad lykket, særlig i sin utdannings- og helsepolitikk. Mens regjeringen ønsker bistand, ønsker den samtidig å føre sin politikk uten føringer og betingelser utenfra. De premisser som mange giverland legger til grunn for utviklingssamarbeidet er imidlertid at Nicaragua fører en utviklingsrettet politikk, garanterer menneskerettighetene, praktiserer åpenhet og demokratiske spilleregler og holder seg til rettstatens prinsipper. Det skaper mange utfordringer.

Pilotland og hjelp til voldtatte kvinner

Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet blir videreført ut 2013. Strategien spisser innsatsen mot sju land. Pilotlandene er Angola, Etiopia, Malawi, Mosambik, Uganda, Nepal og **Nicaragua**. Alle disse får styrket oppfølging og oppmerksomhet. Kvinnesatsingen omhandler alt fra klima og miljø til fred og forsoning.

Det er fire temaer som er sentrale for satsingen på likestilling. Kvinners makt og deltakelse i samfunnet er viktig. Det er også retten til kontroll over egen kropp og seksualitet. I tillegg jobber Norge for retten til et liv uten vold. Hovedfokuset framover er på faglig støtte til å sette dette ut i livet.

I Nicaragua har norsk bistand gitt mange voldsutsatte kvinner bedre rettigheter. Familievold er utbredt i Nicaragua. Statistikk viser at en av tre kvinner utsettes for fysisk vold og overgrep.

Hundrevis av kvinner har fått hjelp ved de tre krisesentrene som drives av «Alliansen av kvinnesentre» i Nicaragua. Ved krisesentrene tilbys blant annet psykologhjelp, medisinsk oppfølging og advokatbistand.

Norge har støttet kampen mot vold mot kvinner i Nicaragua med 40 millioner kroner siden 1994. I tillegg til å støtte «Alliansen av kvinnesentre», har Norge og andre givere bidratt til å opprette over 30 mottakssentre for kvinner, knyttet til politistasjoner rundt om i landet.

Ren energi

Norge inngikk i 2009 en avtale med UNDP og Energi- og gruveministeriet om støtte til et program for bygging av små vannkraftverk og installering av turbiner i isolerte landsbyer. Målet er å redusere fattigdom. Statssekretær Ingrid Fiskaa markerte oppstarten av samarbeidet under et besøk til landet.

Styresett og korrupsjon

Nicaragua ligger langt nede på Transparency Internationals korrupsjonsindeks, som nummer. Norge har ledet antikorrupsjons-fondet hvor fire givere støttet anti-korrupsjonsarbeidet i fem statlige institusjoner.

Avvikler

Utenriksstasjonen i Nicaragua avvikles i 2011.

Fakta om Nicaragua

Anslått folketall (2010) 5,8 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 1125 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 4,5 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	19 %
Industri	30 %
Tjenester	51 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 0,7 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 135 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 13,1 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2005) 18,8 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 26

Endring 2000-2009 -16

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 0,8

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,2 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 85 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 45,5 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,56

Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2008) 93,4 %

Analfabeter, 15+ år (2005) 22 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2008)

Barneskole (primær) 98

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 114

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 21 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor (2007) 34 %

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 16,9 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,5

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

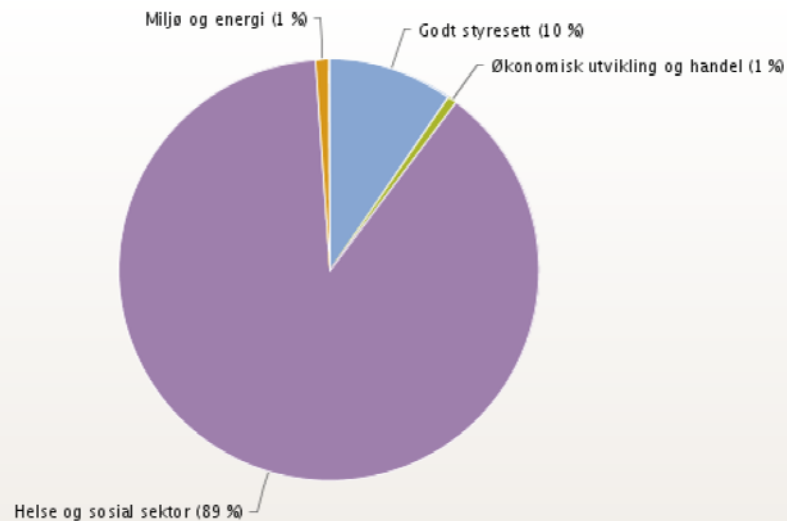
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Nigeria

Afrikas mest folkerike stat får stadig mer støtte fra Norge. Årsaken er regjeringens satsing på å nå tusenårsmålene.

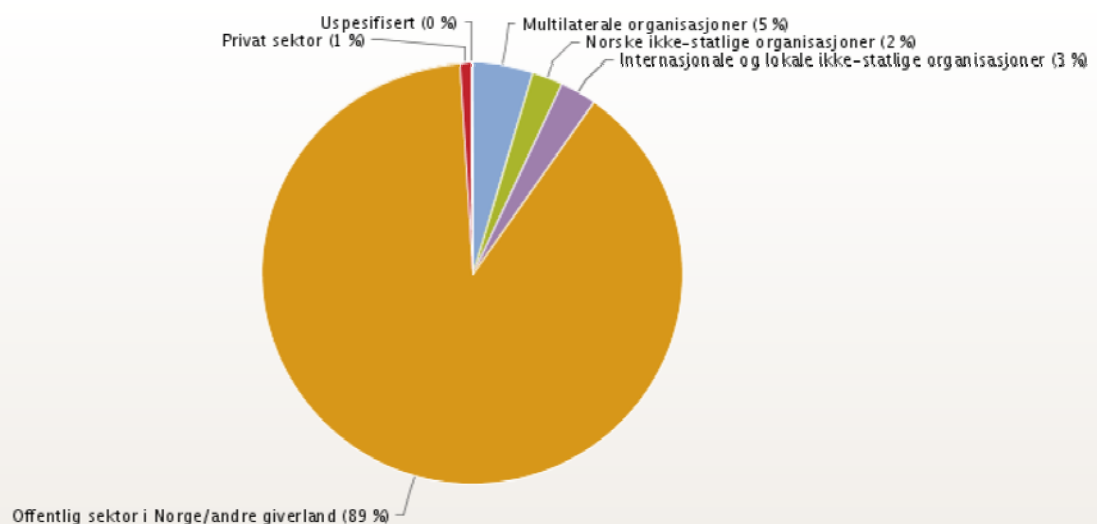
Total bistand til Nigeria i 2010: 85,0 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 85.0 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 85.0 Millioner Kroner | norad.no

Nigeria har de siste årene vært preget av politisk turbulens, konflikter i både Niger-deltaet og nord-Nigeria, strømkrise og landet har en offentlig sektor med brukket rygg. Nigeria er blant de lavest rangerte på UNDPs levekårsindeks. Med sine 155 millioner innbyggere er landet det største i Afrika og ser på seg selv som "det største svarte landet i verden". Selv om brutto nasjonalprodukt per innbygger er nesten 2000 USD, lever 70 prosent av befolkningen på under en dollar dagen.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

For Norge har ikke Nigeria vært noe "bistandsland" i ordets rette forstand. De viktigste økonomiske forbindelsene ligger i langvarig samarbeid innenfor sjømat, maritim sektor og olje og gass. Satsingen nå skyldes i stor hovedsak Stoltenberg II-regjeringens arbeid med å nå tusenårsmålene.

Andre fokusområder:

- Petroleumssamarbeid
- Ren energi
- Godt styresett
- Menneskerettigheter, migrasjon og menneskehandel
- Valgobservasjon

Helse

Nigeria ligger dårlig an med å nå FNs tusenårsmål, spesielt når det gjelder helse. 260 000 barn under fem år og 42 000 kvinner i fruktbar alder dør årlig i Nigeria. I gjennomsnitt dør 4,8 prosent av nyfødte barn og 8 prosent av fødende kvinner. Situasjonen er verst nord i landet.

Den norske bistanden til Nigeria øker betydelig i perioden 2008-2013 som følge av norsk støtte til tiltak for å forbedre helsetilbudet til barn og mødre i fire delstater. I 2010 var det økt deltakelse fra målgrupper og lokalsamfunn, men det er enda tidlig å hvilken effekt prosjektene har.

Det er planlagt å bruke til sammen 250 millioner kroner over fem år, fra 2008 til 2012. Den norske støtten kanaliseres via Norads britiske søsterorganisasjon DFID. Norge har kort bistandserfaring med Nigeria som er et land med mye korrupsjon. Kapasiteten på ambassaden og manglende erfaring med Nord-Nigeria er årsaken til samarbeidet med DFID om helseinitiativet.

Foruten DFID har FN vært Norges viktigste samarbeidspartner. Norge ønsker imidlertid å vurdere partnerskapet med FN på grunn av svake resultater på satsingsområder.

Olje for utvikling

Nigeria som oljenasjon står overfor gigantiske utfordringer. Hvordan kan den store oljerikdommen komme befolkningen til gode – slik at pengene blir brukt på skoler, veier, sykehus og prosjekter for å bekjempe fattigdom?

I 2003 ble det inngått et samarbeid mellom Oljedirektoratet og det nigerianske Department of Petroleum Resources på grunnlag av intensjonsavtalen fra 2000. Norge fortsetter å støtte den nigerianske oljesektoren, et samarbeid som er ytterligere forsterket gjennom bistandsprogrammet Olje for utvikling. Nigeria er et av de viktigste samarbeidslandene til Olje for Utvikling.

Norsk støtte til god petroleumsforvaltning er viktig, ettersom denne sektoren står for nærmere 90 prosent av statsinntektene og 95 prosent av eksportinntektene. Teknisk assistanse og kompetansebygging er en sentral del av petroleumssamarbeidet. Nigerianerne ønsker å knytte til seg norske eksperter, særlig

innen oljeproduksjon til sjøs. De er også opptatt av det norske oljeeventyret, og hvordan de kan skape lokale arbeidsplasser og inntekter. Olje for utvikling ønsker å bidra til å styrke oljeforvaltningen, den økonomiske styringen av oljeinntektene og til en forsvarlig håndtering av miljøutfordringene i petroleumssektoren.

En evaluering viser at den norske støtten har vært verdifull og det er besluttet av Olje for Utvikling i Nigeria vil bli videreført. I det nye programmet vil kvinneperspektivet vektlegges ekstra tungt.

Olje for utvikling har i tillegg støttet to lokale organisasjoner i Niger Deltaet. De jobber med miljø og kapasitetsbygging i det sivile samfunn.

Annet:

- Norge engasjerer seg i interreligiøs dialog ved å støtte Centre for Interfaith mediation i delstaten Kaduna.
- Støtten til "African Network for Environment and Economic Justice" for å bygge kunnskap om forvaltningen av petroleumsinntekter i fem Niger-delta stater fortsetter.

Fakta om Nigeria

Anslått folketall (2010) 158,3 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 1224 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 7,9 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2007)

Jordbruk	32,7 %
Industri	40,7%
Tjenester	26,6 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 0,9 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 10,7 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 1 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2008) 41 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 138

Endring 2000-2009 -52

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2008) 5,5

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 3,6 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 58 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 64,2 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,42

Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2007) 62,8 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 39,2 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2007)

Barneskole (primær) 87,5

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 77,2

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 7 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 16,0 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,4

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

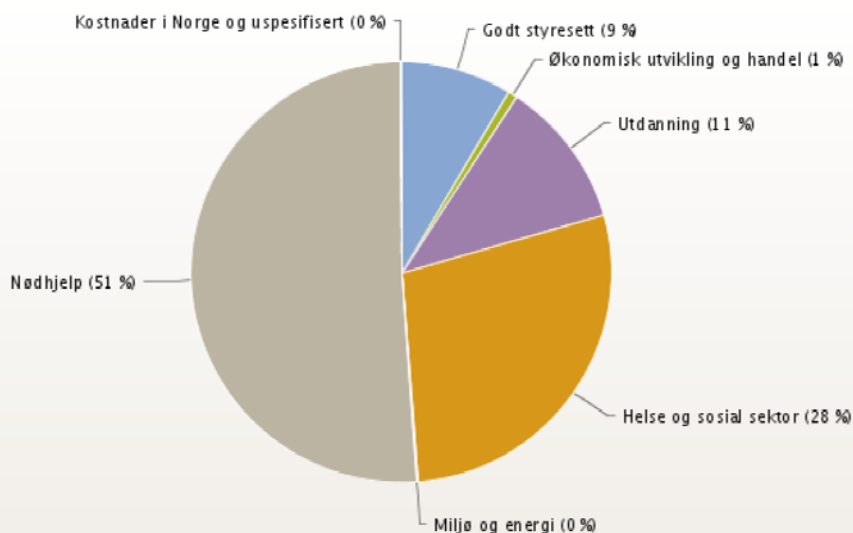
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Pakistan

2010 var et vanskelig år for Pakistan. Den katastrofale flommen krever enorme ressurser til gjenoppbygging. Norge har bidratt med 400 millioner kroner.

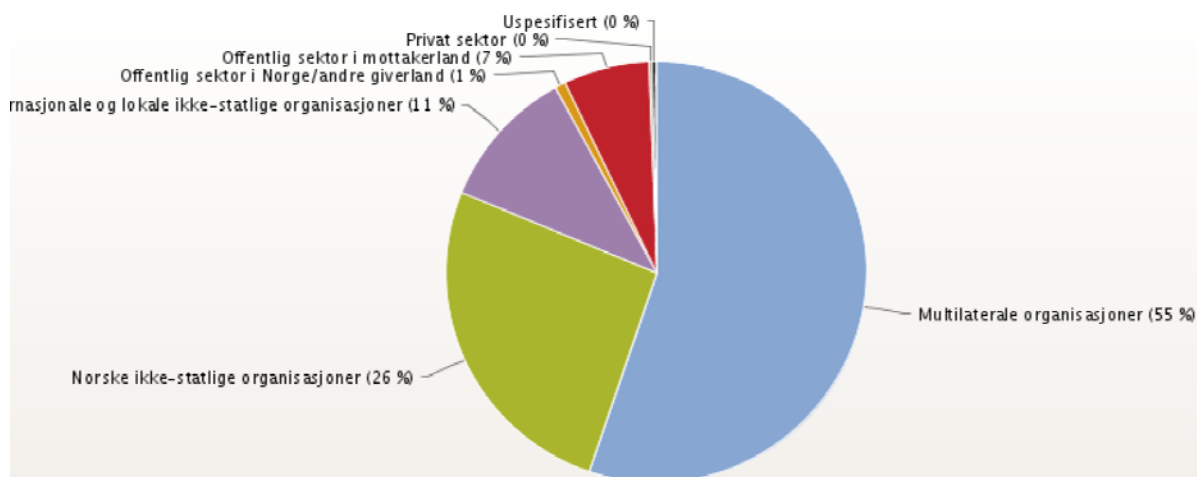
Total bistand til Pakistan i 2010: 502,4 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 502.4 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 502.4 Millioner Kroner | norad.no

Utviklingen i Pakistan har betydning ut over landets grenser, for regionen så vel som globalt. Pakistan har også betydning for Norge gjennom sterke mellommenneskelige forbindelser, næringsliv og utviklingssamarbeid.

Fokus for utviklingssamarbeidet:

- Utdanning
- Godt styresett
- Helse
- Kultur
- Menneskerettigheter
- Likestilling

Stor humanitær innsats

Den verste flommen på 80 år satte en ny agenda for utviklingsarbeidet i Pakistan. Flommen har kostet minst 1600 mennesker livet. Seks millioner mennesker har mistet hjemmet sitt, veier, broer, skoler og hele landsbyer er ødelagt og en femtedel av landjorden lå under vann. Totalt 20 millioner mennesker er berørt av flommen. Levebrødet til millioner av mennesker er skylt bort, og landets allerede svake økonomi er kraftig svekket. Myndighetene har beregnet at det vil koste minst 15 milliarder dollar (96 milliarder norske kroner) å bygge opp igjen landets infrastruktur. Det er penger gjeldstyngede Pakistan ikke har.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norge støtter organisasjoner med lang erfaring fra humanitært arbeid og som har kunnskap om forholdene i Pakistan. FN er en av de viktigste kanalene for å sikre at nødhjelpsarbeidet er godt koordinert og knyttet til de flomrammedes behov.

Dette er noe av det norske penger blitt brukt til:

- Husly, utdeling av telt og presenninger, beskyttelses tiltak for sårbare grupper som barn, eldre og kvinner gjennom FNs høykommissær for flyktninger.
- Vann og sanitær, ernæring, helsetiltak, utdanning og beskyttelse av barn gjennom FNs barnefond.
- Utdeling av mat, rent vann, hygienetiltak og etablering av trygge leke/oppholdsplasser for barn gjennom Rahma Islamic Relief Fund.
- Vann og sanitær-tiltak gjennom Kirkens Nødhjelp.
- Utdeling av mat, vann, vann og sanitære tiltak og akuttmedisinsk tilsyn og mobilt feltsykehus med 18 helsearbeidere gjennom Norges Røde Kors, Pakistans Røde Halvmåne og Det internasjonale Røde Kors.

Utdanning

Norge er opptatt av å sikre at jenter får tilgang til utdanning. Derfor har Basic Education Improvement Project (BEIP) fått 31 millioner kroner for gjenoppbygging av pikeskoler etter flommen.

Innsatsen fra tidligere år har bidratt til flere jenter i utdanning både i den nordvestlige grenseprovinsen og i Punjab-provinsen. Styrking av lærernes kompetanse har også stått sentralt. 22 000 lærere i

barneskolen er kurset i pedagogikk, 3100 overlærere har fått opplæring i ledelse og forvaltning, og skolekomiteer er blitt reaktivert.

Dialog

Ledere fra sentrale religiøse grupperinger har vært samlet gjennom Kirkens Nødhjelps dialogprogram. Den religiøse dialogen fortsetter. Det er The World Council of the Religions (WCR) som jobber for å øke samarbeid og dialog mellom ulike religiøse grupper og trossamfunn. Arbeidet har fått moralsk støtte fra myndighetene.

Programmet har også arbeidet med å utvikle læreplan for de religiøse skolene, de såkalte koranskolene som Norge støtter.

Kvinners rettigheter

Den pakistanske grunnloven slår fast at diskriminering på grunnlag av kjønn ikke skal forekomme. Like fullt er det en kjensgjerning at kvinner har en svak stilling og skårer betydelig lavere enn menn på de fleste sosiale og økonomiske parameterne. Norsk støtte går til tiltak for å fremme kvinners rettigheter i arbeids- og samfunnslivet og for å sikre relevant yrkesopplæring. Innsatsen for å styrke kvinners muligheter til å tjene penger fortsetter gjennom opplæringsprosjekter i tekstilindustrien og opplæring i moderne husdyrhold for landsbykvinner. Et eksempel er samarbeidet med organisasjonen Aga Khan Cultural Service i Gilgit-Baltistan.

Norge støtter et program i regi av FN for styrking av kvinners stilling. Det har blant annet finansiert opplæring av over 23 000 kvinnelige ledere og 12 000 ordførere (Nazims) i å løse utfordringer i valgkretsene.

Menneskerettigheter

Menneskerettighetssituasjonen i Pakistan preges av systematiske og alvorlige brudd og mangler. Sviktende rettssikkerhet, vilkårlig maktutøvelse, korrupsjon, vold, fattigdom, manglende innsats for å sikre sosiale og økonomiske rettigheter og diskriminering preger samfunnet.

Kvinner og barn er særlig utsatt for overgrep, men bevisstheten rundt kvinners rettigheter er økende. Norge støtter lokale organisasjoner i arbeidet for barns rettigheter i tillegg til å arbeide med Human Rights Commission Pakistan.

Godt styresett

Pakistan har innført flere reformer i justissektoren og offentlig forvaltning, men det er langt igjen for å sikre at befolkningen får de tjenestene og rettighetene de har krav på. Et stort – norskfinansiert – prosjekt er etablert i Khyber Pakhtoonkhwa-provinsen hvor det jobbes for å styrke de lokale myndighetenes evne til å bidra til sosial og økonomisk utvikling.

Annet:

- Norge styrker arbeidet med regionale utviklingspolitiske og miljøfokuserede tiltak som South Asia Water Initiative (SWAY) og International Centre for Integrated Mountains Development (ICI MOD)
- Telenor dominerer på næringslivssiden. Telegiganten har investert flere milliarder i Pakistan og har nå en markedsandel på 25,5 prosent.

Fakta om Pakistan

Anslått folketall (2010) 173,4 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 1008 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 4,4 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	21,6 %
Industri	24,3 %
Tjenester	54,2 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 3 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 16,4 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 1,7 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år () Ikke tilgjengelig

Barnedødelighet per 1000 (2009) 87

Endring 2000-2009 -21

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 2,8

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,1 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 90 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 47 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,49

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 66,4 %

Analfabeter, 15+ år (2008) 44,5 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 83,5

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 78,9

Høyere (tertiær) 85,1

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 22,2 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 9,0 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,3

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

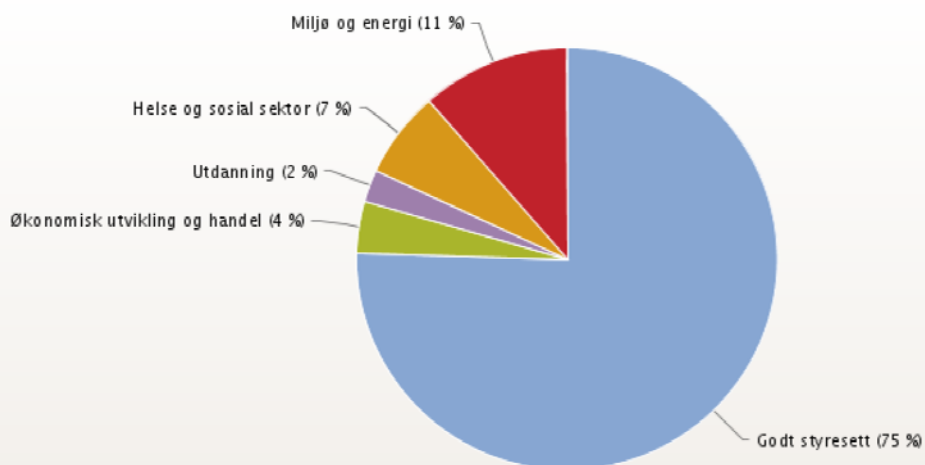
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Serbia

Evalueringer viser at Norge har hatt stor innvirkning på den demokratiske utviklingen i Serbia.

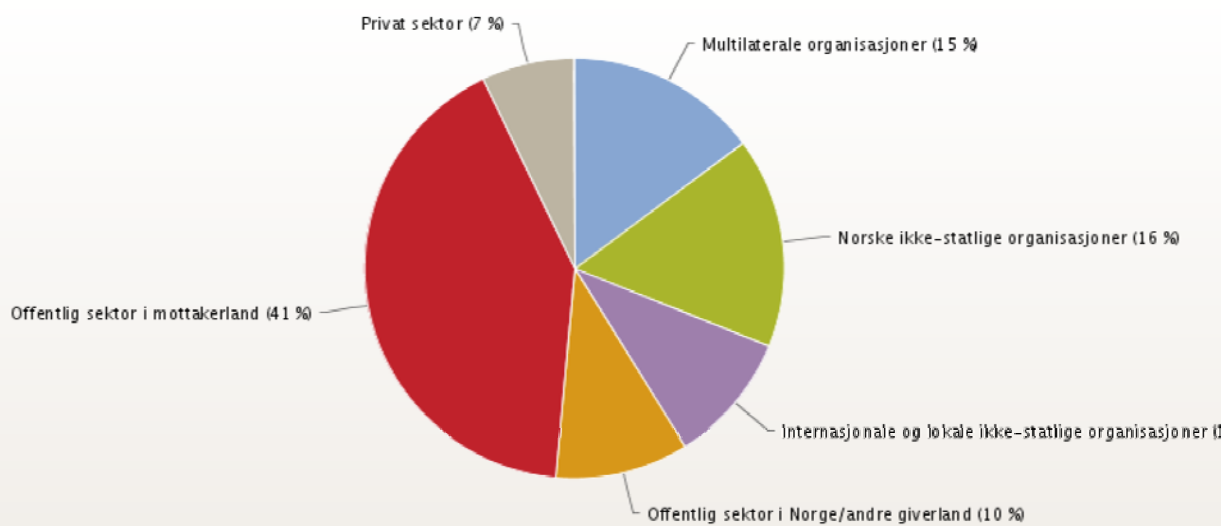
Total bistand til Serbia i 2010: 122,3 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 122.3 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 122.3 Millioner Kroner | norad.no

Siden år 2000 har Serbia mottatt over 1,5 milliarder kroner fra Norge. Bistanden har i stor grad gått til stabilisere og demokratisere landet. En evalueringsrapport fra Norad sier at resultatene er positive – spesielt innen demokratiutvikling og i arbeidet med reformer i politi og forsvar. En grunn til at resultatene er bedre i Serbia enn i Bosnia-Hercegovina er at staten fungerer bedre.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Store spenninger

Både Serbia og Montenegro er fortsatt sterkt polariserte samfunn med store indre spenninger. Spenningene er politiske, nasjonale, religiøse, etniske og geografiske. Det omfattende økonomiske samarbeidsprogrammet med Serbia gjør Norge til en av de største bidragsyterne i landet. I tillegg er Norge svært synlig i regionen på grunn av utstrakt kommune-samarbeid og tett politisk kontakt.

Forsoning

Et forsoningstiltak som i særlig grad er rettet mot barn og unger er Norges Fotballforbunds prosjekt "Open Fun Football Schools". Dette drives i Serbia, Makedonia og Bosnia-Hercegovina.

Prosjektet engasjerer tusenvis av barn, unge, foreldre og voksne instruktører av begge kjønn, og fra ulike etniske grupper. Det arrangeres fotballturneringer hvor lek og glede er i sentrum. Arrangementene skaper unike multi-etniske møteplasser og muligheter for positive felles opplevelser for barn og unge med ulik bakgrunn.

Sammen med Sveits, Spania og Sverige bidrar Norge til et nytt integrert FN-prosjekt i sør-Serbia der forsoning mellom ulike etniske grupper er et viktig element ved siden av økonomisk og sosial utvikling. Flere mediaprojekter har bidratt til balansert rapportering om Jugoslavia-domstolen og om utviklingen i landene i regionen. Den norske støtten til ivaretagelse av rettighetene til flyktninger og internt fordrevne så vel som til integrering av disse gruppene, er også et viktig ledd i forsoningsarbeidet.

Godt styresett

Norge samarbeider nært med serbiske myndigheter om å identifisere prosjekter som er sentrale i oppbyggingen av demokratiske institusjoner i landet. Norge vil også bidra til Serbias integrasjon i EU, som er et av de viktigste målene for Serbias regjering. Norge har hatt god tilgang til både sivilsamfunn og myndigheter i landet, noe som har gitt et godt grunnlag for politiske vurderinger og rapporteringer.

Fakta om Serbia

Anslått folketall (2010) 7,3 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 5368 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 1,8 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	12,9 %
Industri	27,7 %
Tjenester	59,4 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 2,2 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 83,1 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 1,4 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 8,1 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 7

Endring 2000-2009 -5

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2008) 0,06

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,1 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 99 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2008) Ikke tilgjengelig

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,74

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 96,1 %

Analfabeter, 15+ år () Ikke tilgjengelig

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 99

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 102,6

Høyere (tertiær) 129,3

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 21,6 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 2,7 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,5

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

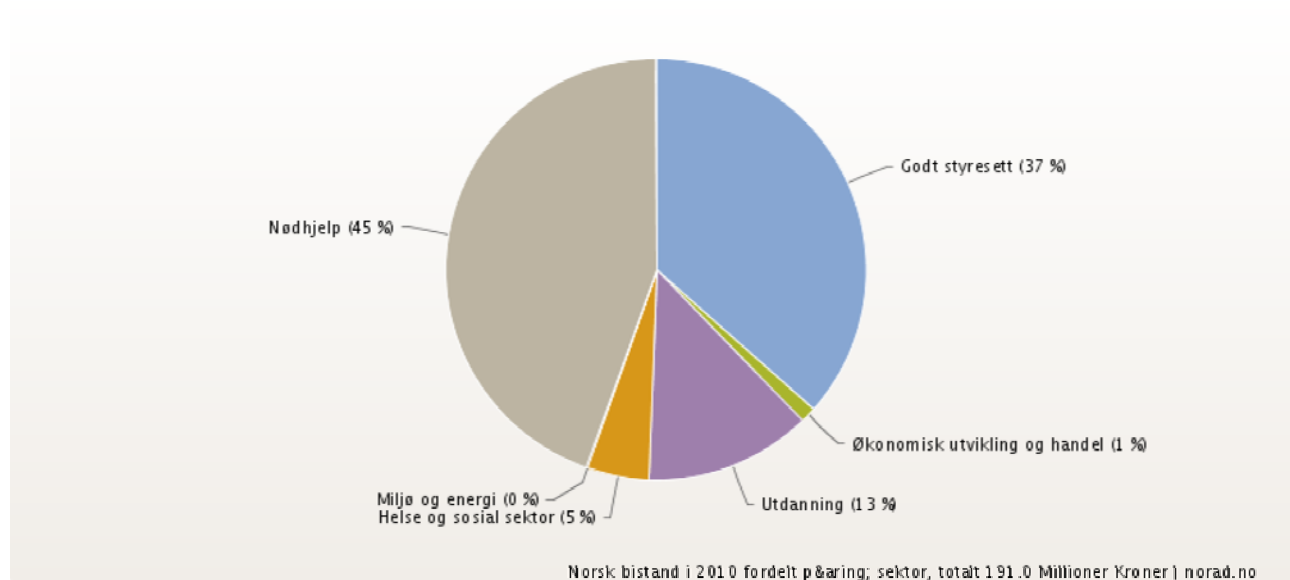
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Somalia

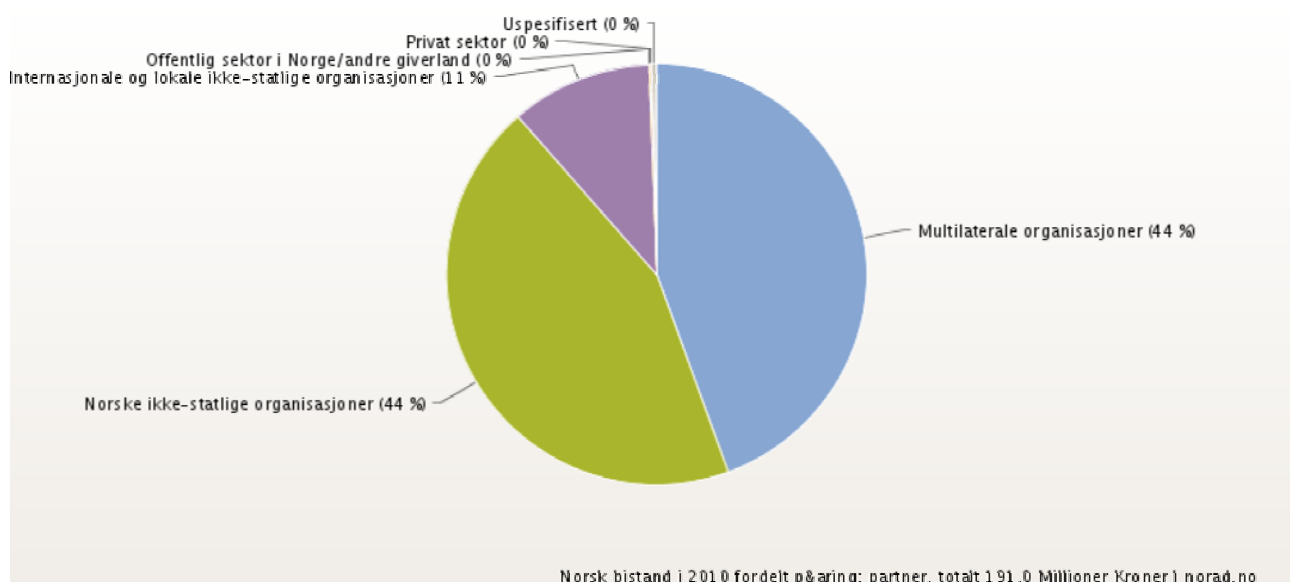
En av seks somaliere er på flukt. Landet er preget av politisk krise og trusselen fra terrorgrupper. Norge har begrenset tilstedeværelse på grunn av sikkerhetssituasjonen.

Total bistand til Somalia i 2010: 191,0 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Krig og konflikt er fortsatt den største trusselen mot vekst og fattigdomsbekjempelse i Afrika. Støtten til konflikthåndtering og fredsbygging har derfor høy prioritet. Norge har et aktivt engasjement på Afrikas Horn og også i Somalia. For tredje året på rad er verden blitt mindre fredelig. Terrortrusselen har økt i 29 land og det er stadig større fare for voldelige demonstrasjoner, det viser Global Peace Index (GPI) for 2010. Listen, som tar for seg 153 nasjoner, er dyster lesning for det afrikanske kontinentet. 40 prosent av verdens minst fredelige nasjoner ligger sør for Sahara. Somalia overtok bunnplasseringen etter Irak, som har klatret en plass opp siden 2009.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Fred og forsoning

Arbeid for konfliktløsning og fred er en sentral del av norsk utenrikspolitikk. Norge er i dag engasjert i freds- og forsoningsarbeid i omkring 20 ulike land og områder.

Somalia har vært herjet av borgerkrig og fravær av myndighetsstrukturer i 20 år. Norges arbeid i forhold til fredsprosessen i Somalia har fokusert på å bidra til nærmere samordning av det internasjonale samfunnets respons til konflikten og forhandlingene, og å støtte opp om FNs rolle. Dette er gjort blant annet ved å opprette International Contact Group for Somalia sammen med USA. Gruppen er nå ledet av FNs spesialrepresentant for Somalia. Norge er blant de største bidragsyterne når det gjelder humanitær bistand til Somalia, og gir også betydelige midler til institusjons- og kapasitetsbygging gjennom FN, til oppfølging av den såkalte "Djibouti-avtalen" mellom overgangsregjeringen og opposisjonen, og til forsoningstiltak på grasrotnivå.

Arbeidet for politisk stabilitet vil fortsatt være prioritert. Det jobbes aktivt for å skape plattformer for dialog og forsoningstiltak som et tillegg til det humanitære engasjementet.

Stadig flere på flukt

I 2010 ble det inngått en avtale på tre år som skal gi 258 millioner kroner (86 millioner per år) til Flyktninghjelpens programmer i Kenya, Somalia, DR Kongo, Uganda, Sudan og Zimbabwe. Avtalen som kalles Happa (Humanitarian Assistance and Protection to Persons Displaced in Africa), vil også kunne utvides til nye land i regionen hvis det oppstår nye humanitære behov eller kriser.

Avtalen er et viktig ledd i oppfølgingen av tematiske prioriteringer nedfelt i stortingsmelding 40 om norsk humanitær politikk (2008-2009). Her fremheves det blant annet at regjeringen vil prioritere tiltak for beskyttelse og reintegrering av flyktninger.

For Somalias del betyr dette mye – statistikk fra 2010 viser at så mye som en av seks somaliere er på flukt. (www.flyktninghjelpen.no)

Humanitær bistand

Sikkerhetssituasjonen blir verre og landet regnes som et av verdens verste å drive humanitær bistand i.

Den humanitære situasjonen er prekær på grunn av de vedvarende konfliktene i landet og lange tørkeperioder som igjen er med på å gjøre matvaresikkerheten dårlig. Norges bistand konsentreres i all hovedsak til sør- og sentral-Somalia selv om noe humanitær støtte går til Puntland og Somaliland.

Fokus:

- Vann og sanitær
- Husly
- Matvaresikkerhet

- Helse
- Utdanning

Støtten kanaliseres gjennom FN, norske og internasjonale organisasjoner og Røde Kors-systemet. Norge skal være en synlig og tydelig forsvarer av behovet for å sikre at humanitære organisasjoner får full tilgang i Somalia, noe som har vært et stort problem grunnet fare for væpnede overfall og plyndring.

Norge øker i 2011 støtten til humanitær bistand. Summen på 170 millioner kroner er 35 millioner kroner høyere enn i 2010. Pengene skal gis til FN, Røde Kors, og norske og internasjonale organisasjoner som jobber i Somalia.

Annet:

- I 2010 ble det fra norsk side kanalisert 250 millioner kroner til Somalia gjennom bilaterale og multilaterale kanaler.
- Det jobbes aktivt for å finne en løsning på problemet med kapring av skip utenfor Somalia.
- Norge har ingen egen ambassade i Somalia, landet ligger under den norske ambassaden i Kenya.

Fakta om Somalia

Anslått folketall (2010)	9,4 millioner
Økonomi	
BNP per innbygger ( )	Ikke tilgjengelig
Økonomisk vekst, BNP ( )	Ikke tilgjengelig
Økonomisk struktur, andel av BNP ( )	Jordbruk Ikke tilgjengelig Industri Ikke tilgjengelig Tjenester Ikke tilgjengelig
Forsvarsutgifter, andel av BNP ( )	Ikke tilgjengelig
Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006)	Ja
Bistandsnivå per innbygger (2009)	72,4 USD
Bistand, andel av BNI ( )	Ikke tilgjengelig
Helse	
Underernæring, barn under 5 år (2006)	42,1 %
Barnedødelighet per 1000 (2009)	180
Endring 2000-2009	0
Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006)	10,4
Hiv-smittede, 15-49 år (2009)	0,7 %
Tilgang til rent drikkevann (2008)	30 %
Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2005)	73,5 %
Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå)	Ikke tilgjengelig
<i>Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.</i>	
Utdanning	
Barn i skolen ( )	Ikke tilgjengelig
Analfabeter, 15+ år ( )	Ikke tilgjengelig
Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2007)	
Barneskole (primær)	55
Ungdomsskole og videregående skole (sekundær)	45,9
Høyere (tertiær)	Ikke tilgjengelig
Kvinner	
Andel kvinner i parlamentet (2010)	6,8 %
Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor ( )	Ikke tilgjengelig
Miljø	
Vernet areal for biologisk mangfold (2008)	0,6 %
Korrupsjon	
Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010)	1,1
<i>Skala fra null til ti, null er mest korrupt.</i>	

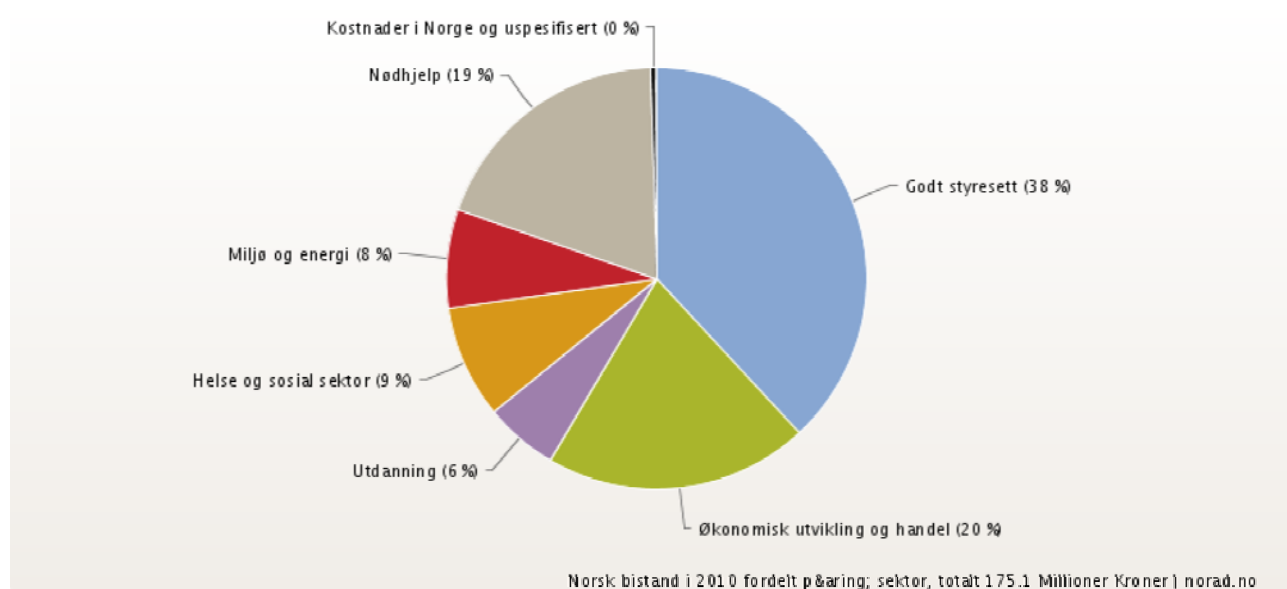
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Sri Lanka

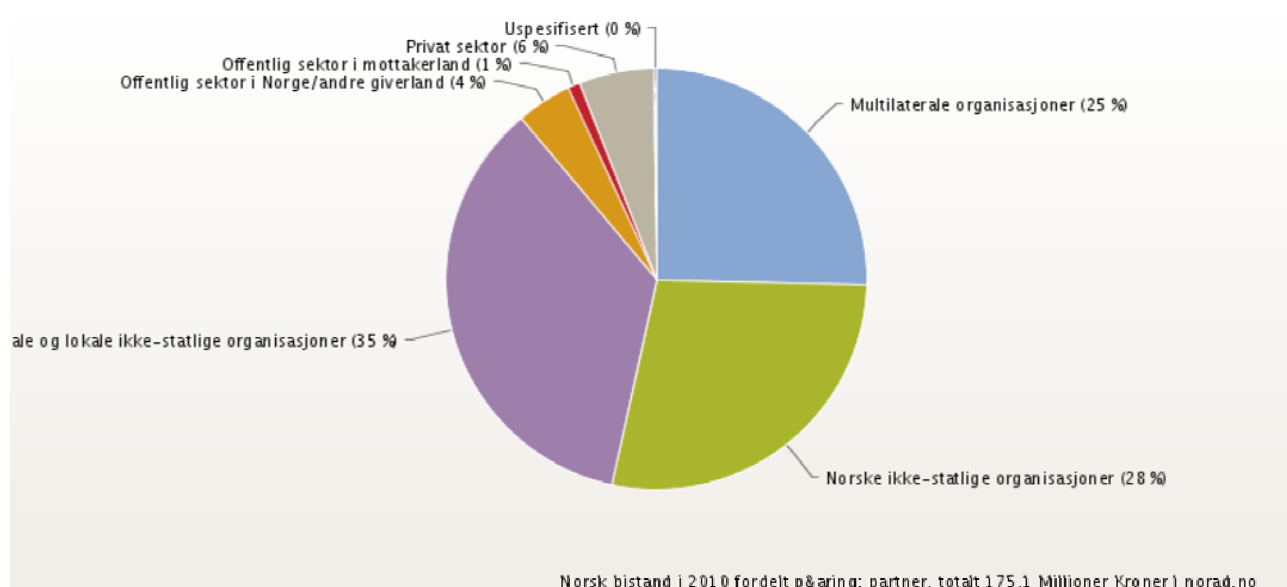
For første gang på flere tiår har Sri Lanka i 2010 vært et land uten krig og terroraksjoner, men der også en politisk løsning på konflikten har uteblitt.

Total bistand til Sri Lanka i 2010: 175,1 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Forholdet mellom Norge og Sri Lanka har i større grad blitt normalisert. Norge har ikke lenger noen særegen rolle i en fredsprosess. Det overordnede mål om å bidra til fred og nasjonal forsoning som medfører en politisk løsning som er akseptabel for minoritetene er likevel viktig for arbeidet. Det er gjort gjennom samtaler på ulike nivåer, støtte til sentrale aktører, samt strategisk brukte freds- og forsoningsmidler og bistand.

Bistandsfokus:

- Støtte til økonomisk utvikling
- Støtte til nasjonal forsoning - kultur er et viktig virkemiddel
- Integrering av kvinner og likestilling
- Miljø og klima
- Kamp mot korrupsjon

I Sri Lanka markerte hærens seier over De tamilske tigrene (LTTE) slutten på 26 år med konflikt i 2009. I krigens siste fase arbeidet Norge for å begrense sivile lidelser og få partene til å overholde folkeretten. Historien mellom Norge og Sri Lanka går tilbake til 1967 da Norge først startet å støtte utviklingsprosjekter. Forholdet mellom Norge og Sri Lanka er godt, ikke minst på grunn av det mangeårige utviklings samarbeidet.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norges tidligere rolle som tilrettelegger i fredsprosessen mellom regjeringen og Tamiltigrene har gjort Norge godt kjent på Sri Lanka og men det har også medført kritikk av Norge.

Nedtrappingen av den langsiktige bistanden over regionbevilgningen er påbegynt, samtidig har overgangsbistanden til krigsherjede områder i nord og øst har økt. Samtidig har en politisering av utviklingsprosjekter og saker knyttet til mislighold av midler har krevd stor innsats.

Næringsliv

Den næringsrelaterte bistanden til Sri Lanka har gitt klare resultater på lokalt nivå og for de involverte bedriftene, viser en evalueringsrapport publisert i desember 2009.

Norads søknadsbaserte støtteordning til små og mellomstore bedrifter har sammen med match-making programmet ført til at over 44 norske firmaer driver aktive kommersielle foretak med rundt 1500 helårs arbeidsplasser som har vist seg levedyktige. 16 av disse firmaene driver med handel, mens 28 har industriell virksomhet. En betydelig andel av arbeidsplassene er lokalisert i de fattigste områdene av landet og hoveddelen av de sysselsatte er kvinner. De indirekte sysselsettingsvirkningene av de norskstøttede bedriftenes virksomhet, i form av arbeid til underleverandører eller ringvirkninger av inntektene fra de ansatte, er ikke inkludert.

Dette er resultater som kommer fram i en landstudie av norsk næringsrettet bistand til Sri Lanka som er den første studien i en større evaluering. Det er et uavhengig svensk konsulentteam som nå er i ferd med å gjennomføre evalueringen, hvor det vil bli landstudier i Sri Lanka, Bangladesh, Sør-Afrika og Uganda. Oppdragsgiver er evalueringsavdelingen i Norad.

Flere svakheter i den norske bistanden til Sri Lanka er identifisert. Den norske støtten har i liten grad fulgt opp overordnede politiske føringer om konfliktnøytralitet eller den norske næringsrelaterte strategien fra 1998 om ubundet bistand. En av forklaringene er at norsk bistand i betydelig grad har vært dreid mot fredsbevarende bidrag. Lav kostnadseffektivitet er påpekt ved flere viktige næringsrelaterte tiltak. Det er

en svakhet også at Norads støtteordninger i for liten grad har vært kvalitetssikret når det gjelder helse, miljø og sikkerhet, heter det.

Stoppet støtten

Omlag lag 120 medarbeidere er sagt opp etter at det ble innført full stopp i norsk støtte til fredsstiftelsen Foundation for Co-Existence (FCE) i Sri Lanka i 2010, meldte Bistandsaktuelt. Utenriksdepartementet stod bak stoppordren og krevde spesialrevisjon av stiftelsens regnskaper.

På debattsidene til Bistandsaktuelt stilte den kjente srilankesiske fredsforskeren og –aktivisten og stiftelsens mangeårige styreleder Kumar Rupesinghe kritiske spørsmål til utenriksdepartementets praksis som han mener er lite tilpasset realitetene på bakken i konfliktfylte samarbeidsland. Han viste til at dødstrusler, fysiske angrep fra ekstremister og uthengning i den lokale pressen er en del av virkeligheten for fredsarbeidere som jobber for forsoning mellom folkegrupper i Sri Lanka. Dessuten har tsunamien for fem år siden også lagt vanskeligheter i veien for vanlig organisasjonsarbeid i landet.

Utenriksdepartementet på sin side mener at stiftelsens ledelse har fått en rekke varsler og signaler om at økonomiforvaltningen har vært utilfredsstillende. Blant annet har stiftelsen hatt problemer med å dokumentere sine resultater gjennom årsrapporter. I tillegg har reviderte regnskaper vært både mangelfulle og blitt levert svært forsinket, slik utenriksdepartementet ser det.

Det har vært flere utfordrende saker som omhandler mislighold av midler.

Støtte til minoriteter

Homoseksualitet er straffbart i følge "article 365" og kan gi over ti års fengsel. Det finnes flere rettighetsorganisasjoner på Sri Lanka og rettighetsbevegelsen har i de senere årene blitt svært synlig, blant annet gjennom feiring av "Pride". Motstand mot homofile kommer hovedsaklig fra konservative hinduer, muslimer og kristne.

På Sri Lanka har Landsforeningen for lesbiske og homofile siden 2009 støttet en støttegruppe for kvinner i Colombo. Støtten har gått til informasjonsarbeid om seksuelle rettigheter, inkludert rettigheter på grunnlag av seksuell orientering, blant landsbykvinner. Det gis også workshops om strategisk samarbeid mellom organisasjonene som jobber med minoriteters rettigheter.

Vellykket mikrofinans-satsing

Norge har finansiert mikrokreditt og yrkesutdanning, som har gitt flere tusen fattige kvinner mulighet til å starte eget inntektsgivende arbeid.

Elektrisitet til landsbygda

Det er stort behov for støtte til elektrifisering og gjennom prosjekter støttet av Norge vil 27 000 familier få tilgang til strøm på landsbygda. Målet har vært å sørge for at mennesker i konfliktrammede områder får tilgang til elektrisitet. Landsbyene Mannar og Vavunia er blant de som nå har fått strøm.

Fakta om Sri Lanka

Anslått folketall (2010) 20,5 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 2423 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 8,0 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	13 %
Industri	30 %
Tjenester	58 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 3,5 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 35 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 1,7 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2009) 19,2 %

Barnedødelighet per 1000 (2008) 15

Endring 2000-2008 -6

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006) 0,4

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,1 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 90 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum () Ikke tilgjengelig

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2007) 0,66

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 95,1 %

Analfabeter, 15+ år (2008) 9,4 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 100

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) Ikke tilgjengelig

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 5,3 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor (2007) 93,2 %

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 20,6 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,2

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

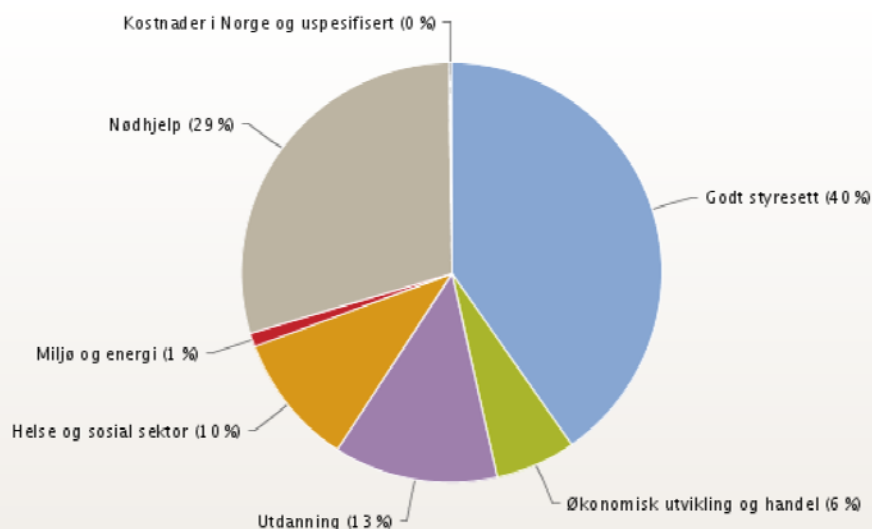
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Sudan

Norsk bistand til Sudan er ved et veiskille. Norge skal hjelpe verdens nyeste land med å bygge en moderne stat. De nye statsansatte må få opplæring i alt fra grunn leggende politiarbeid til avansert makroøkonomi.

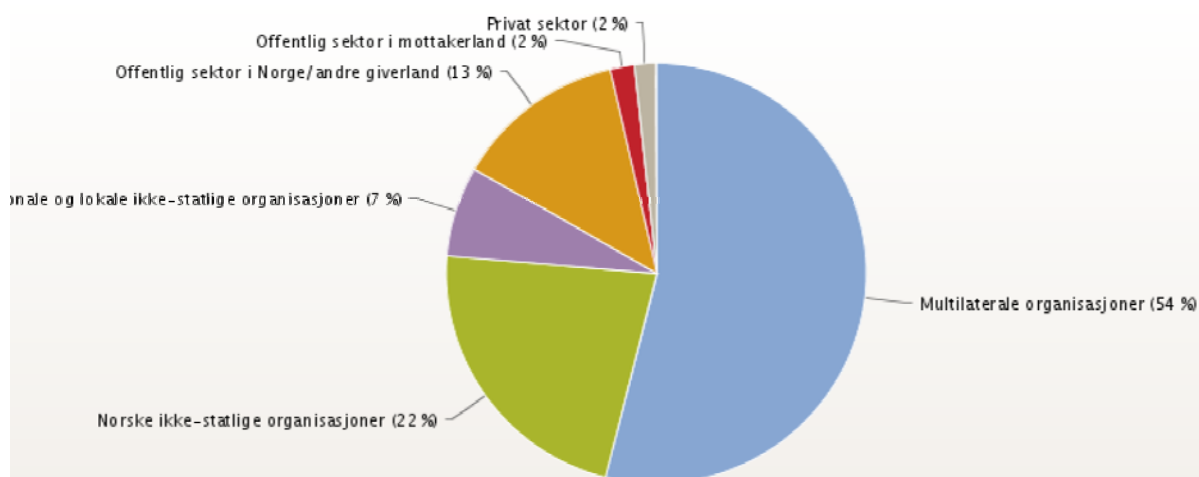
Total bistand til Sudan i 2010: 705,4 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 705.4 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 705.4 Millioner Kroner | norad.no

En viktig årsak til det norske engasjementet er at norske organisasjoner har vært tungt til stede i Sudan helt siden 1970-tallet. Dette gjelder spesielt Kirkens Nødhjelp og Norsk Folkehjelp, mens Flyktninghjelpen og andre organisasjoner er kommet inn i senere tid. Norsk Folkehjelp er i dag den største internasjonale organisasjonen på bakken i Sør-Sudan.

Dette har vært norsk fokus før frigjøringen:

- Støtte til SPLM (Sudan peoples liberation movement) og presidentens kontor
- Antikorrupsjonskommisjonen
- Fredsbygging
- Håndvåpenkontroll
- Flergiverfondet
- Forberedelser til valg og folkeavstemning

Det har også vært et langvarig og bredt anlagt samarbeid mellom norske og sudanske akademiske institusjoner, spesielt med Universitetet og institutter i Bergen.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Nødhjelp – også i Darfur

For 2010 var omtrent en tredjedel av norske midler nødhjelp - i første rekke til Darfur og Sør-Sudan. Konflikten i Darfur er langt fra en løsning og mer enn 2,5 millioner mennesker lever i leire for internt fordrevne. De humanitære behovene er store.

En av de største mottakerne

Siden årtusenskiftet har Norge brukt over to milliarder kroner i Sudan. Til nå har om lag 40 prosent av norske midler gått til humanitær innsats. Nå forandrer Norge kurs i landet som har vært en av de største mottakerne av bistandsmidler i mange år. – At vi nå skal drive statsbygging i Sør-Sudan er et viktig veiskille. For Sør-Sudan handler det ikke om å drive gjenoppbygging etter krig, det handler om å bygge fra bunnen av, uttalte utviklingsminister Erik Solheim til Bistandsaktuelt.

Lavt utdanningsnivå

Det finnes ingen oppskrift på hva som er vellykket statsbygging. De politiske utfordringene i sør er gigantiske – samtidig som folk på bakken krever forandring. Det kan bli en utfordring for president Salva Kiir og hans mannskap, ettersom heller ikke den langsiktige utviklingsplanen for de neste årene er ferdig.

Å bygge en stat nærmest fra bunnen av handler om å få på plass en grunnlov, rettsapparat, helsesystem, utdanning, kloakk, hær, politi, politiske systemer, og en statsadministrasjon – alt som skal til for at et land skal fungere.

Dette er den gigantiske oppgaven Norge og andre store givere skal være med på. Norge har satt av 600 – 700 millioner kroner i år til utviklingsarbeid i Sør-Sudan og Nord-Sudan. Trolig vil satsingen ligge på det samme også de neste årene.

Når Norge nå dreier retningen for bistandssatsingen er det to hovedfokus:

- Olje – det satses tungt på kapasitetsbygging og bedring av forvaltning av oljeinntekter.
- Økonomistyring og forvaltning i statsapparatet.

Å sørge for at kvinner blir deltakende i samfunnslivet er en viktig del av regjeringens satsing i alle

prosjekter. Men spesielt har det vært fokusert på å bygge ett nettverk av kvinnelige politikere i Sudan gjennom Institute for Inclusive Security i forkant av folkeavstemningen og valget.

Opplæring

Norge og andre givere utplasserer eksperter og rådgivere i finans- og oljedepartementene i Juba. De skal drive kursing og overføring av kunnskap, samtidig som de skal bistå med å etablere en forvaltning og gode rutiner for økonomistyring.

I tillegg til satsing på olje og finans støtter også Norge et kapasitetsbyggingsprogram med kursing av offentlig ansatte fra Kenya, Uganda og Etiopia. UNDP-programmet tar sikte på at minst 1000 fagpersoner fra nabolandene vil komme til Sudan for å delta i kapasitetsbygging av ansatte i det nye statsapparatet. De første er allerede på plass og i gang.

Statistikk for utvikling

Det var først i fjor at det ble gjort en folketelling i landet og det ble fremskaffet en rimelig oversikt over levekårene til sivilbefolkningen. Da ble den første offisielle statistikken utgitt. Den forteller at det er langt frem – i alle sektorer, ikke minst i avsidesliggende strøk. Statistikken ble laget sammen med Statistisk Sentralbyrå i Norge.

Politi-kurs

De siste årene har Norge blant annet støttet et prosjekt som driver opplæring i «hvordan være polititjenestemann». Av de som er i politistyrken nå kan mange verken lese eller skrive og vet lite om menneskerettigheter. Det skal få opplæring i alt fra menneskerettigheter til jus. Norges millioner vil i stor grad gå via FN-systemet. FN har vedtatt en fredsbevarende operasjon i landet, UNMIS (United Nations Mission in Sudan). Norge deltar med flere polititjenestemenn. I 2011 ble også tidligere bistandsminister Hilde Frafjord Johnson ansatt som sjef for alle FNs operasjoner i landet.

Flegiverfondet

Etter fredsavtalen ble det såkalte Flegiverfondet opprettet – for å koordinere ulike bistandsgiveres innsats. Men etter et par, tre år stod mange hundre millioner dollar fortsatt på bok og lite skjedde på bakken. Norge valgte å stoppe utbetalingene i 2009. Norge bidro også til å opprette et felles giverkontor. Fondet vil gradvis bli faset ut, siden det ikke kommer inn friske penger. Men det felles giverkontoret vil bestå som en instans for faglig rådgivning i bistandsmiljøet i Juba.

Noen resultater av Flegiverfondets innsats:

Utdanning

- Finansiering av over seks millioner arbeidsbøker, over 20 000 lærepakker for lærere og elever, og 24 000 lærebøker i arabisk, som er distribuert til alle delstater.
- Flegiverfondet har nådd fram til rundt 1,7 millioner elever, studenter og lærere.
- I alt 658 studenter er blitt ferdigutdannet fra yrkesskolen i Juba. Disse forventes å bidra til økt bruk av sudanske håndverkere og fagfolk på en rekke områder.
- Det har vært framgang i antall barn på skole, særlig for jenter, og bedre tilgang på helsetjenester, men kvaliteten er ikke merkbart bedret.
- Kriseprogrammene i Sør-Kordofan og Blå-Nilen har bidratt med pulter og annet utstyr for til sammen nær 400 000 elever.

Vann, sanitær og helse

- Over 600 brønnhull er blitt drillet eller rehabilitert, noe som gir over 245 000 personer i alle ti

delstatene rent vann.

- Over 100 000 har fått bedret vannforsyning.
- 100 000 skoleelever har fått bedre tilgang til vann.
- Det er skaffet vannforsyning til 50 000 husdyr.
- Seks distribusjonssystemer for vann i semi-urbane strøk er forbedret.
- Rundt 160 lokale grupper har fått opplæring om bedre hygiene og sanitære forhold.
- 700 enkeltpersoner har fått opplæring for å vedlikeholde pumper og andre installasjoner.
- Over 1000 helsestasjoner har fått leveranser av medisiner og malarianett, som har hjulpet over 2,5 millioner pasienter med nødvendige medisiner.
- Over en million malarianett er blitt distribuert

Fondet har også bidratt med finansieringen av rehabilitering av 309 km jernbanelinjer, og gjenåpning av jernbanen fra Nord-Sudan til Wau i Sør-Sudan. (Tallene er fra **sent 2009**).

Fakta om Sudan

Anslått folketall (2010) 43,6 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 1425 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 4,5 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	29,7 %
Industri	26 %
Tjenester	44,3 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2006) 4,2 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 54 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 4,6 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 37,9 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 108

Endring 2000-2009 -7

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006) 11,1

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 1,1 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 57 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2005) 94,2 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,38

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2008) Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år (2009) 29,8 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 90

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 88

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 25,6 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 4,6 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 1,6

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

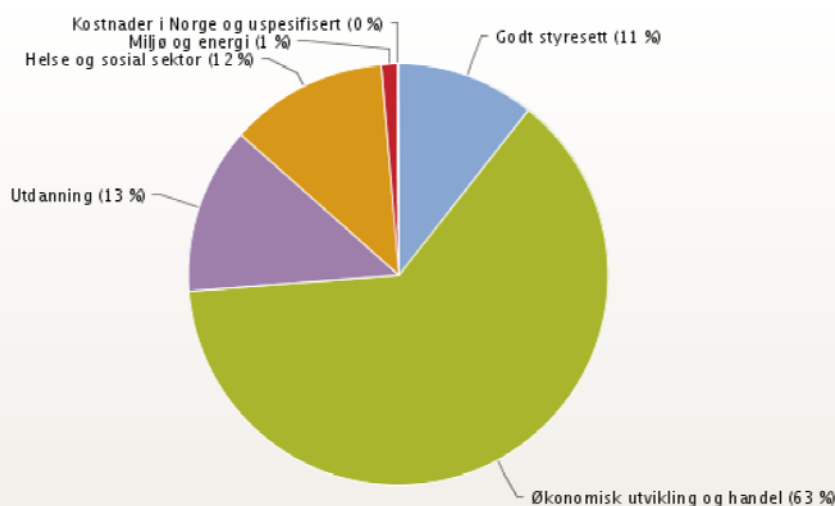
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Sør-Afrika

Sør-Afrika er en maktfaktor – i hele Afrika. Det er med på å prege Norges innsats i landet og i 2010 startet en ny fase i samarbeidet som går tilbake til apartheid-dagene.

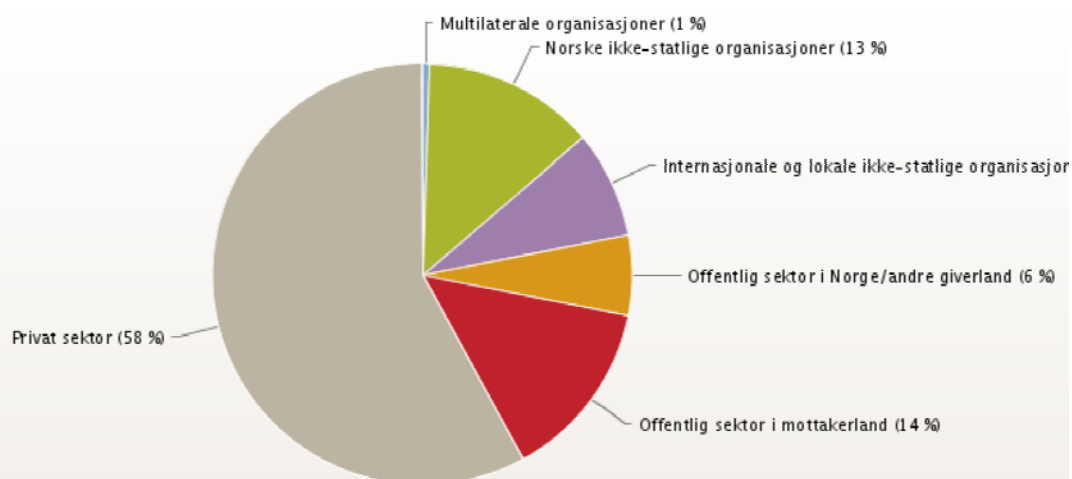
Total bistand til Sør-Afrika i 2010: 149,5 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 149.5 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 149.5 Millioner Kroner | norad.no

Norge har lange historiske forbindelser til Sør-Afrika, og dagens samarbeid har sitt grunnlag i støtten Norge ga til kampen mot apartheid. Utviklingssamarbeidet mellom Sør-Afrika og Norge startet rett etter det første demokratiske valget i Sør-Afrika i 1994.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norges interesser i samarbeid med Sør-Afrika har vært, og vil fortsatt være, basert på at den politiske og økonomiske utviklingen i landet er viktig for utviklingen i sørlige Afrika, og i stor grad hele Afrika. Dette, sammen med at Sør-Afrika etter hvert har inntatt en stadig viktigere strategisk og politisk rolle i forhold til norske interesser i globale freds-, miljø- og klimaprosesser, utgjør grunnlaget for Norges bilaterale samarbeid med Sør-Afrika fremover.

Samarbeidet med Sør-Afrika har gjennomgått flere stadier siden siste halvdel av 1970-årene, da norsk finansiell støtte til motstandskampen mot apartheidregimet ble trappet opp.

Etter det første frie valget i Sør-Afrika i 1994 ble fokus for norsk støtte rettet mot reformer. Det handlet om å omforme sørafrikansk styresett, forvaltning og institusjoner.

Støtte til valgprosesser, etablering av ny lovgivning og arbeide knyttet til fremming og sikring av menneskerettigheter gjennom sørafrikanske institusjoner, stod sentralt.

I perioden etter 2000 ble det innledet et mer omfattende stat-til-stat-samarbeid, hvor kompetanse og kapasitetsutvikling ble prioritert. Energisektoren, høyere utdanning og forskning, miljøsamarbeid og demokratiutvikling og fremme av menneskerettigheter ble identifisert som de viktigste områdene.

Da samarbeidet i 2010 ble lagt om, startet et nytt kapittel med fokus på et likeverdig samarbeid i regionen og globalt. Alle større bilaterale programavtalene er nå avsluttet.

Her er en liten smakebit på litt annerledes aktiviteter i 2010:

Korps og musikkglede

Field Band Foundation ble opprettet i 1997 og tar sikte på å videreføre den historiske tilstedeværelsen av korpsmusikk i det sørafrikanske samfunnet. Organisasjonen driver i dag korpsaktiviteter i 38 fattige bydeler over hele Sør-Afrika der nærmere 4000 barn og unge får anledning til selvutvikling og styrket fellesskapsfølelse gjennom musikk og dans. Disiplin er en sentral del av prosjektet; medlemmer som ikke møter opp til bandøvelse får heller ikke delta på de 15 konsertene som arrangeres hvert år. Norges Musikkorps Forbund (NMF) har siden 2001 samarbeidet med Field Band Foundation for å øke den musikkfaglige kompetansen.

50 norske og 37 sørafrikanske musikkklærere har deltatt i utvekslingsprogrammet Bands Crossing Borders siden 2001. Siden høsten 2009 har også Norad bidratt med økonomisk støtte i forbindelse med etableringen av et musikkakademi for korpsinstruktører og dirigenter i Sør-Afrika.

Biologisk mangfold

Med støtte fra ambassaden i Pretoria har Sør-Afrika nettopp avsluttet et meget vellykket femårig program i arbeidet med å sikre og bevare landets unike biologiske mangfold. Norge og Sør-Afrika har siden 1997 samarbeidet innen miljø. Samarbeidet er basert på gjensidig forpliktelse til å fremme miljø og utvikling gjennom implementering av internasjonale miljøkonvensjoner. I 2005 signerte Norge en avtale med Sør-Afrika om å bevilge 40 millioner kroner til et femårig miljøprogram. Programmet har i sin helhet blitt styrt av Sør-Afrikas Department of Environmental Affairs som har implementert programmet på nasjonalt og lokalt nivå.

En del av programmet har fokusert på biomangfold og bestått av syv prosjekter med mål om å fremme

vern og utvikling av Sør-Afrikas naturressurser. Under dette programmet opprettet South African National Biodiversity Institute (SANBI) et femårig *Threatened Species program* med mandat å overvåke og rapportere om vernet av Sør-Afrikas naturlig hjemmehørende flora og fauna. Prosjektet satte særlig fokus på arter som tidligere ikke har fått så mye oppmerksomhet i landet; slik som reptiler, sommerfugler, edderkopper og saltvannsfisk. Gjennom programmet har Sør-Afrika tatt ledelsen i arbeidet med å overvåke det biologiske mangfoldet i sørlige Afrika. Programmet har oppdaget 14 nye planter, og gjenopdaget 12 arter som var ansett utryddet. De frivilliges arbeid har således en stor del av æren for Threatened Species-programmets suksess og lanseringen av "Red List of South African Plants".

[Du kan lese mer om Norges tidligere innsats i Sør-Afrika i tidligere årsrapporter.](#)

Fakta om Sør-Afrika

Anslått folketall (2010) 50 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 7280 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 2,8 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	3 %
Industri	31,1 %
Tjenester	65,8 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,4 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 21,8 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 0,4 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år () Ikke tilgjengelig

Barnedødelighet per 1000 (2009) 62

Endring 2000-2009 -15

Mødredødelighet per 1000 fødsler () Ikke tilgjengelig

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 17,8 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 91 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 28,7 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,6

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2007) 89,8 %

Analfabeter, 15+ år (2007) 11,3 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 96

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 104,9

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 44,5 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor (2007) 60 %

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 6,0 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 4,5

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

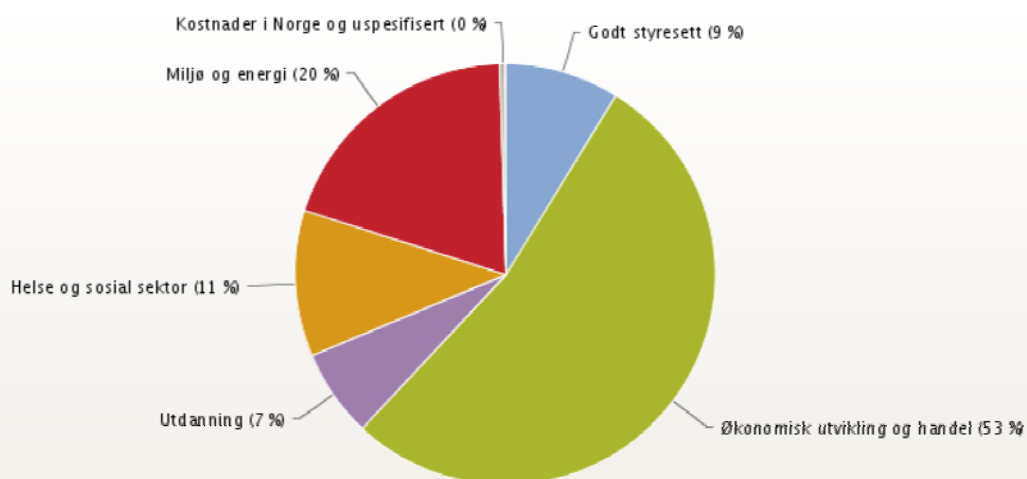
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Tanzania

Norge lysla Pemba og på Zanzibar sa de ja til en samlingsregjering. 2010 er ett år med mange lyspunkter hos en av Norges viktigste bistandspartnere.

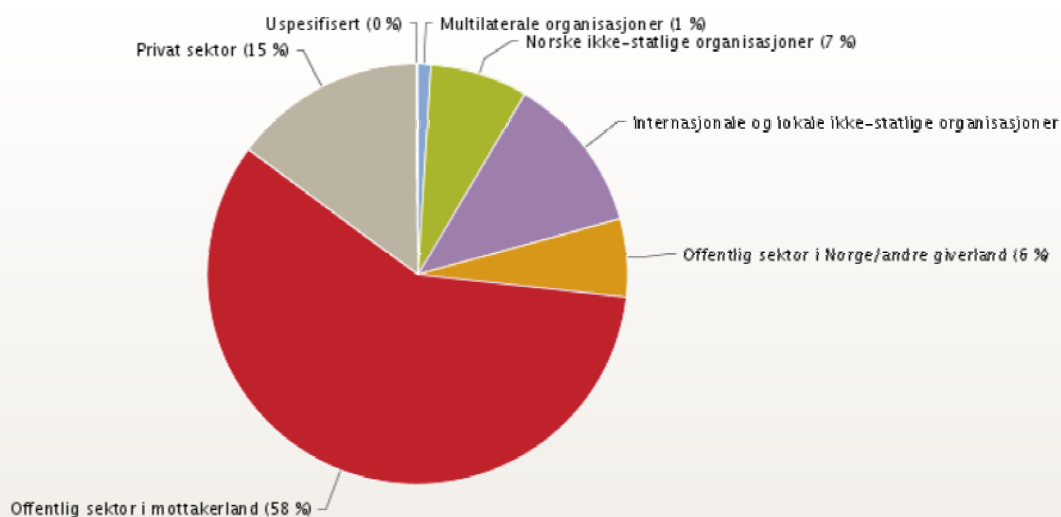
Total bistand til Tanzania i 2010: 749,2 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 749.2 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 749.2 Millioner Kroner | norad.no

Tanzania ligger an til å være ett land med stor økonomisk fremgang de neste fem årene. Men utfordringene er mange for det som er en av Norges største mottakere av bilateral bistand. Hovedmålet for Norges innsats er å bidra til økonomisk vekst og redusert fattigdom.

Fokus:

- Ren energi
- Miljø og skog
- Klimaendringer
- Kamp mot barne- og mødredødelighet

Norge gir budsjettstøtte til seks land sør for Sahara, Tanzania er ett av dem.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Det ble lys

Næringslivet taper millioner på strømkrisen i Tanzania. Men på Pemba jubler de. Øya har fått lys – med norsk hjelp. Det er skrevet historie på Pemba. Ingenting vil bli helt som det var etter at en 74 kilometer lang sjøkabel fra Halden sørget for at øya i det indiske hav ble koblet til strømnettverket på fastlandet i Tanzania.

Tidligere lå forurensningen fra generatorene tykk over paradisoøya. De stedene som hadde strøm fikk det fra generatorer. Nå er den svarte skyen borte, men utfordringene er mange. Det er vakkert på Pemba. Stedet har fremdeles et preg av det uberørte. Bare fire, fem turisthoteller er etablert. Lokalbefolkningen lever som de alltid har gjort, turister sees knapt. Men alle vet at noe vil forandre seg når øya nå har fått tilgang til stabil kraftforsyning.

– At turistene vil komme betyr utfordringer og problemer, men også mulighet til økonomisk utvikling. Det trenger vi, livet her kan være hardt for mange, sier Maulid Iddi Juma, distribusjonsingeniør hos samarbeidspartner Zanzibar Rural Electrification Project. (Bistandsaktuelt, 2011)

Fra norsk side regnes prestisjeprosjektet på Pemba som en stor suksess, og nå skal erfaringene tas med videre på en ferd til afrikanske storbyer.

Norge har også vært sentral i arbeidet med i sikre strømforsyning på Zanzibar.

I Tanzania arbeider den lokale organisasjonen TaTEDO for å øke fattiges tilgang til moderne energitjenester. Norge har støttet et treårig prosjekt for rentbrennende ovner. I tillegg til mindre utslipp av røyk og os har disse også et lavere brenselforbruk enn de tradisjonelle ovnene. Dette har halvert husholdningenes tidsbruk til vedskanking.

Historisk på Zanzibar

Valget på Zanzibar er det første som er avviklet uten at mennesker ble drept. I etterkant sa folket ja til en samlingsregjering. Den historiske milepælen har satt en foreløpig stopp for politisk splittelse og vold på krydderøya.

Norge har som ett av få land vært tett på veien som har ført til forsoning. Blant annet har det vært en observatør plassert på øya i lang tid før valget og Norge har vært dialogpartner hele veien.

Demokrati på afrikansk er i stadig utvikling. Tanzania var lenge ettpartistat. Landsfader Julius Nyerere hadde ikke tid til flerpartidiskusjoner, her skulle landet bygges. I 1992 ble flerpartisystemet innført i

Tanzania, inkludert på Zanzibar. Siden dette har alle valg vist at Zanzibar er delt mellom de to store politiske partiene CUF og CCM. Flerpartisystemet ble lenge et "winner takes it all" system, og 50 prosent av befolkningen var mer eller mindre uten innflytelse. Dette skapte vold, uro og konflikt. Nå prøver Zanzibar en ny modell – Government of National Unity. Alle representanter skal med. Og enda en nyvinning; kvinnene er med. Ifølge Zanzibars nye grunnlov skal 40 prosent av representantene i parlamentet være kvinner.

Norge fortsetter å aktivt støtte samlingsregjeringen på Zanzibar

Skogsatsing

Norge har lovet inntil 500 millioner norske kroner i støtte til Tanzanias arbeid mot avskoging og skogforingelse over fem år. Så langt er cirka 95 millioner kroner utbetalt. Tanzania er også pilotland i FNs REDD-program og medlem av Forest Carbon Partnership Facility i Verdensbanken.

Evaluerere finner at det norske initiativet er relevant og fungerer effektivt. Samtidig etterlyses det sterkere politisk eierskap på høyt nivå i Tanzania. Særlig er det behov for å involvere finansdepartementet sterkere. Det er også nødvendig å involvere privat sektor i prosessene. I en evaluering av Norges klima- og skoginitiativ i Tanzania kommer det frem at Norge er den klart største giveren til utarbeidelsen av REDD+-strategien. Den nasjonale interessen for REDD+ har ikke vært tilfredsstillende på høyt nivå og bidraget fra klima og skoginitiativet var nødvendig for å få prosessen i gang. Det er foreløpig lite kunnskap og kapasitet til å måle, rapportere og kontrollere REDD+. Foreløpig er det ikke dokumentert at den norske støtten har ført til redusert avskoging. (Norads resultatrapport 2010)

Kultursatsing med fiolin

Den norske ambassaden er hovedpartner for Busarafestivalen som arrangeres februar hvert år. Mens kulturlivet i Tanzania har massevis av talentfulle individer å by på, finnes det veldig få velfungerende institusjoner. I komplett kontrast til Norge er det så å si ingen statsstøtte å hente for aktører som Busara, som ønsker å bidra til at tradisjonell musikk og kulturarv lever videre. I 2011 bruker Norge 3,1 millioner kroner på kultur i Tanzania, først og fremst for å bygge solide institusjoner.

Busarafestivalen på Zanzibar er en feiring av swahilikulturens musikk. I fire tettpakkede festivaldager sitter ungdom på gressplenen foran scenen inne i Zanzibars gamle forsvarsborg, i solnedgangen og under stjernene fikk de i år høre Zanzibars taarabmusikk møte Anne Hyttas norske fiolin sammen med fire musikere fra Kringkastingsorkesteret.

Norge satser tungt på kultur som virkemiddel i både omdømmebygging og utviklingsarbeid. Kunst- og kulturuttrykk kan også være et kraftfullt virkemiddel for å oppnå andre mål. Det kan være innen utdannings- og opplysningsammenheng, brobyggende tiltak i fred- og forsoningsarbeid, politisk mobilisering og demokratisering og som 'døråpner for dialog'

Kampen mot korrupsjon

Debatten om korrupsjon er tett sammenvevd med indre splittelse og intern maktkamp i regjeringspartiet. 2010 var valgår for Tanzania og korrupsjon var ett hett tema i valgkampen. Norges arbeid mot korrupsjon i Tanzania kan deles i to.

1: Avsløre og forhindre korrupsjon i egne prosjekter.

2: Hjelp myndighetene i Tanzania til å bli flinkere til å avsløre og rettsforfølge korrupsjon i Tanzania generelt.

Norge er nå leder for gruppen som gir budsjettstøtte til Tanzania. Det betyr jevnlig møter myndighetene for å diskutere og evaluere innsatsen for redusert fattigdom og korrupsjon.

Utdanning

Siden år 2000 har Norge gitt 150 millioner kroner til tre programmer for landbruksutdanning. Støtten er etter hvert redusert – i takt med bidraget fra de nasjonale myndighetene har økt.

Den norske støtten har bidratt til at studenter har tatt master – og doktorgrader i utlandet, utvikling av læreplaner, kurs og forskningsprosjekter. Norge har finansiert doktorgraden til 38 forskere fra Sokoine University of Agriculture, samt 60 mastergrader mellom 2000 – 2010.

Ett FN

Tanzania innførte i juni 2011 "Ett FN". Aktivitetene koordineres for å sikre mer effektivitet. Norge vil gi om lag ti millioner kroner til satstingen på godt styresett. Slik fordeles FN-pengene:

- 24 prosent av budsjettet går til beskyttelse av flyktninger
- 17 prosent vil gå til helse, 14 % til miljø og klimatiltak
- 13 prosent til utdanning
- Ni prosent til tiltak som skal føre til økonomisk vekst,
- Ni prosent til utvikling av godt styresett
- Fire prosent til sosial beskyttelse
- Fem prosent til hiv/aids
- Tre prosent til vann, sanitær og helse To prosent til håndtering av krisesituasjoner

Annet:

- Norge har gjennom mange år bidratt til utdanning og forskning innen naturressurser og landbruk.
- Et sterkt fagmiljø i Tanzania bidrar sterkt i kampen mot avskoging.
- I september 2010 fikk Tanzania ros av FN for arbeidet landet har gjort for å nå tusenårs målet om full grunnskoledekning fem år før målets utløp.
- Rundt 95 prosent av barn i skolealder over hele landet går nå på skolen.
- Samarbeidet med Haydom-sykehuset og Clinton Foundation fortsetter å gi gode resultater.

Fakta om Tanzania

Anslått folketall (2010) 45 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 527 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 7 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)	Jordbruk	28,8 %
	Industri	24,3 %
	Tjenester	46,9 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 67 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 13,7 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2005) 44,4 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 108

Endring 2000-2009 -31

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2005) 5,8

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 5,6 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 54 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 65,0 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,4

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 96,7 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 27,1 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 100

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 78,4

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 30,7 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 38,8 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,7

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

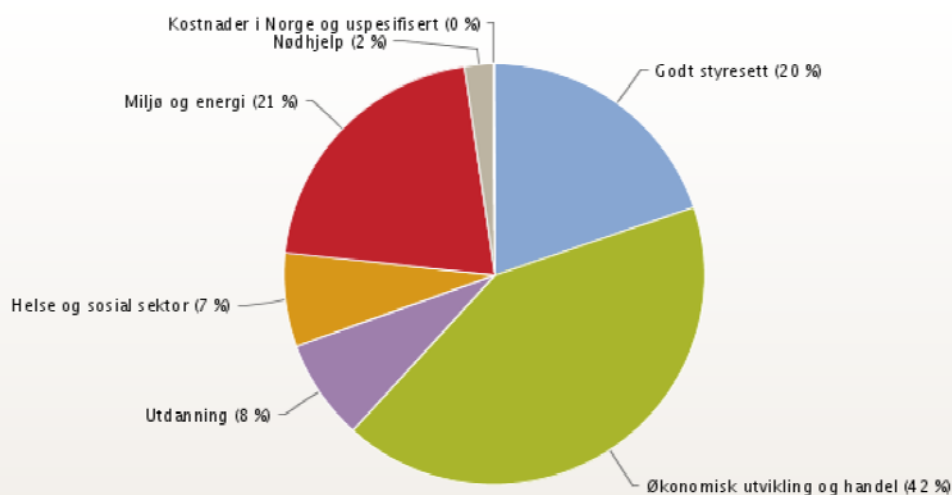
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Uganda

Uganda ble på 1990-tallet kalt en av suksesshistoriene innen bistand og utvikling. Nå stagnerer det og i året som gikk har forfølgelse av homofile stjålet overskriftene.

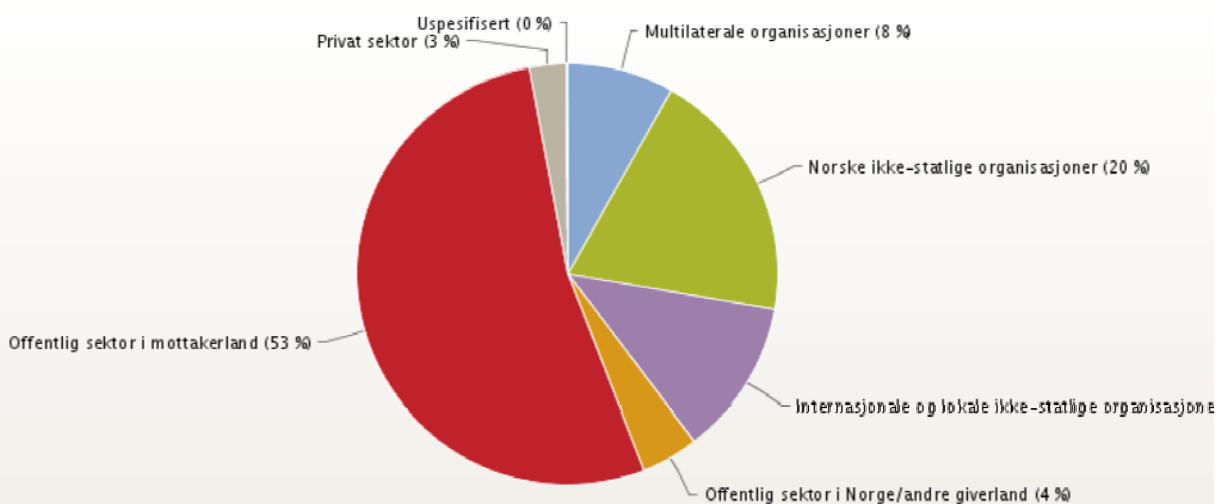
Total bistand til Uganda i 2010: 431,9 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 431.9 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 431.9 Millioner Kroner | norad.no

Det politiske klimaet i Uganda har forandret seg de siste par årene, og norske myndigheter har uttrykt sterk bekymring for utviklingen. Etter at president Yoweri Museveni ble gjenvalgt som president nok en gang, var landet preget av uroligheter og arrestasjoner av opposisjonelle som har demonstrert mot stadig høyere bensin- og matpriser.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norsk satsing har dette hovedfokuset:

- Energi
- Skog
- Klima
- Fred og forsoning i nord-Uganda
- Menneskerettigheter og likestilling

Fred og forsoning

Den fryktede opprørsbevegelsen Lord's Resistance Army (LRA) herjer ikke lenger i nord-Uganda. Flyktingleirene er lagt ned, og folk har vendt tilbake til sine landsbyer, men det er enda lang vei å gå. Norge bidrar i freds- og forsoningsprosessen ved å støtte arbeidet med repatriering gjennom myndighetenes amnesti-program.

Flyktinghjelpen har tidligere drevet 34 leirer i Nord-Uganda. Nå trapper de ned aktiviteten, og regner med å være ute av landet innen 2014. Den humanitære støtten og overgangsbistanden til flyktinger som har vendt hjem har vært ett viktig bidrag for å stabilisere situasjonen.

Uganda har også fått norsk støtte til arbeidet med å opprette en krigsdomstol etter konflikten i nord. Gjennom ikke-statlige organisasjoner i nord-Uganda støttet Norge andre tiltak for fredsbygging, blant annet for å føre barnesoldater tilbake til samfunnet og demobilisering av LRA-soldater.

Gjennom Flyktinghjelpen ble det gitt støtte til juridisk rådgivning for internt fordrevne, et prosjekt som har gitt viktige resultater i enkeltsaker.

Forfølgelse av homofile

Homoseksualitet er ulovlig i Uganda. Både politiets og folks forfølgelse av homofile har bare økt og en av de fremste forkjemperne for homofiles rettigheter ble drept i januar 2011.

Ett nytt lovforslag innebar en skjerping av strafferammene og åpnet for bruk av dødsstraff. I tillegg ville loven åpnet for at folk som er kjent med, men som ikke rapporterer om homofili, kan straffefølges.

Lovforslaget har vært sterkt kritisert av vestlige ledere. Organisasjonen Human Rights Watch har understreket at forslaget er i strid med menneskerettighetene. Norge har ved en rekke anledninger tatt opp forfølgelsen av homofile med myndighetene. Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim sa under sitt besøk i Uganda at han hadde fått [forsikringer om at regjeringen ikke ville støtte det omstridte lovforslaget](#). Loven er foreløpig ikke blitt behandlet i parlamentet (sommer 2011), men aktivister understreker at kampen langt fra er vunnet selv om det ser ut til at internasjonalt press har ført frem.

Olje

Uganda har funnet om lag to milliarder fat olje i Rift Valley/Lake Albert-området vest i landet. Uganda planlegger også å bygge et raffineri og utvikle seg til en leverandør av petroleumsprodukter til landene i regionen.

Norge bidrar til Ugandas petroleumssektor gjennom programmet Olje for utvikling. Målet er å bygge ytterligere kompetanse på forvaltning av økonomi, ressurser og miljø etter hvert som oljevirkningshøyden øker.

Uganda har et stort behov for moderne energitjenester. Norge er en strategisk partner for utvikling på dette feltet. Energisektoren er en av de tre valgte større innsatsområdene for norsk bistand i Uganda frem mot 2015.

Skog

Avskoging er et stort problem i Uganda. Landet er nummer seks av 62 på listen over verdens tropiske land med mest avskoging. Norge har støttet skogsektoren i Uganda i mange år og har vært en stor bidragsyter til arbeidet Uganda driver for å gjenreise landets ødelagte skoger, plante nye skoger og samtidig drive folkeopplysning om skogenes betydning. Det er også gitt både teknisk og økonomisk støtte til etableringen av det ugandiske nasjonale skogvesenet (NFA) de siste seks årene. I tillegg kommer støtte til forskjellige NFA-prosjekter, som kartlegging av nasjonale skogressurser, frø-utvikling, samt informasjon og opplysningsvirksomhet.

Men nå er større utbetalinger frosset. I 2010 holdt Norge tilbake utbetalinger til ugandiske skogmyndigheter etter at en kontraktskrangel mellom skogmyndighetene og et ugandisk firma avdekket omfattende korrupsjon. Domstolen har nå frosset en bankkonto med nærmere 10 millioner kroner, penger som i 2009 ble gitt av Norge i støtte til skogprosjekter. Norge utelukker ikke at samarbeidet kan videreføres på et senere tidspunkt og det ugandiske miljøverndepartementet får faglig støtte og oppfølging for å se på hele det offentlige skogforvaltningsapparatet.

Uganda blir i økende grad rammet av naturkatastrofer som har årsak i avskoging av bratte åssider som er en del av viktige vanntårn spesielt i Greater Virunga økosystem (grenseområdet mot Rwanda og DR Kongo) og Elgon økosystem (grenseområdet mot Kenya).

Den store jordskredkatastrofen i Buguda i Elgon-området tidlig i 2010 skyldes en kombinasjon av avskoging og kraftig regn. Området har et enormt befolkningspress som i stor grad skyldes at det i disse områdene er vanlig med flere koner, og studier har vist at andre, tredje og fjerde kone med barn, bygger hytter i områder lokalbefolkningen vet er veldig utsatt for ras. Utdanning, sosioøkonomisk endring og bevisstgjøring er derfor også et katastrofeforebyggende tiltak på sikt.

Norge har støttet forvaltning av verneområdene her med vekt på løsninger som bringer lokalsamfunnene aktivt inn i forvaltningen, og gir dem en andel av inntektene.

Nytt kraftverk

Norge har de siste årene arbeidet aktivt for å bidra i finansieringen av Bugoye vannkraftverk. Anlegget ble ferdig i oktober 2009. Det nye kraftverket vil produsere om lag 82 gigawattimer, som er rundt sju prosent av den strømmen som selges i Uganda årlig. I likhet med mange afrikanske land sliter Uganda med strømmangel. På landsbygda er det bare fire, fem prosent som har tilgang til elektrisitet. Men også i byene er stadige strømbrudd et problem både for industrien og for vanlige folk. Kraftverket i Bugoye er det første privatfinansierte vannkraftverk som er åpnet i Uganda på mer enn ti år.

Annet:

- Norge har støttet en rekke studier for å utforskemulighetene for vannkraftanlegg, transmisjonslinjer og landsbyelektrifiseringsprosjekter.

Fakta om Uganda

Anslått folketall (2010) 33,8 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010)	503 USD
Økonomisk vekst, BNP (2010)	5,2 %
Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)	Jordbruk 24,7 % Industri 25,8 % Tjenester 49,5 %
Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009)	2,2 %
Spesielt sårbart land (OECD/DAC) ()	Nei
Bistandsnivå per innbygger (2009)	55 USD
Bistand, andel av BNI (2009)	11,4 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006)	38,7 %
Barnedødelighet per 1000 (2009)	128
Endring 2000-2009	-27
Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006)	4,4
Hiv-smittede, 15-49 år (2009)	6,5 %
Tilgang til rent drikkevann (2008)	67 %
Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007)	63,4 %
Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010)	0,42

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009)	92,3 %
Analfabeter, 15+ år (2010)	26,8 %
Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)	
Barneskole (primær)	101
Ungdomsskole og videregående skole (sekundær)	84
Høyere (tertiær)	80

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010)	31,5 %
Kvinnerns lønn som andel av menns lønn i formell sektor ()	Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008)	26,1 %
--	--------

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010)	2,5
--	-----

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

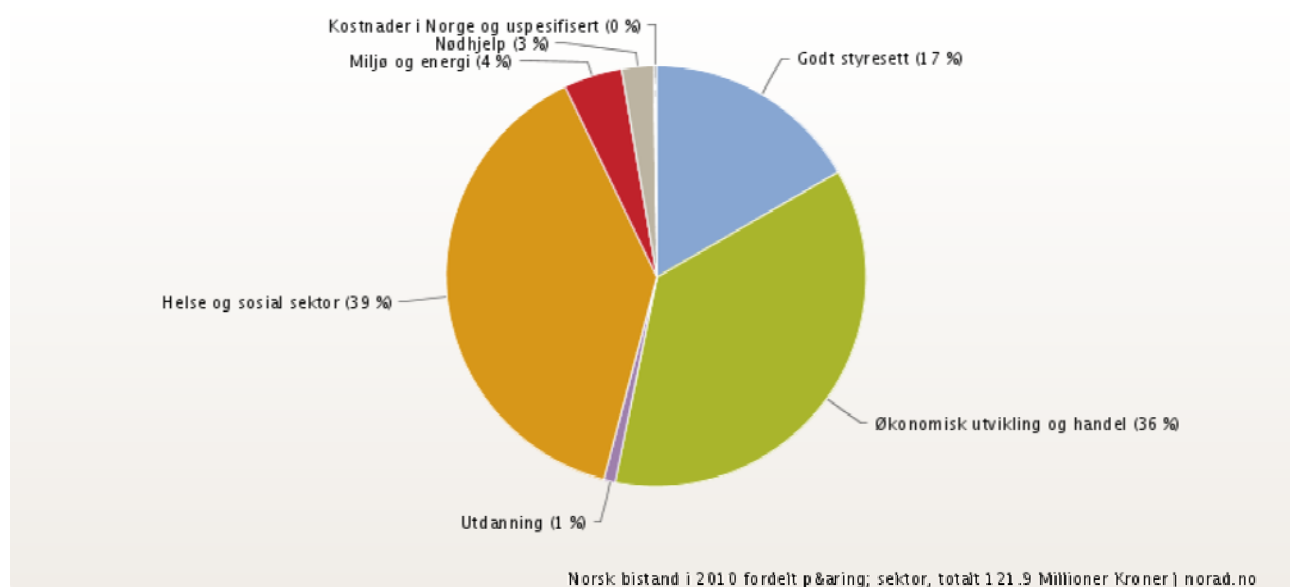
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Vietnam

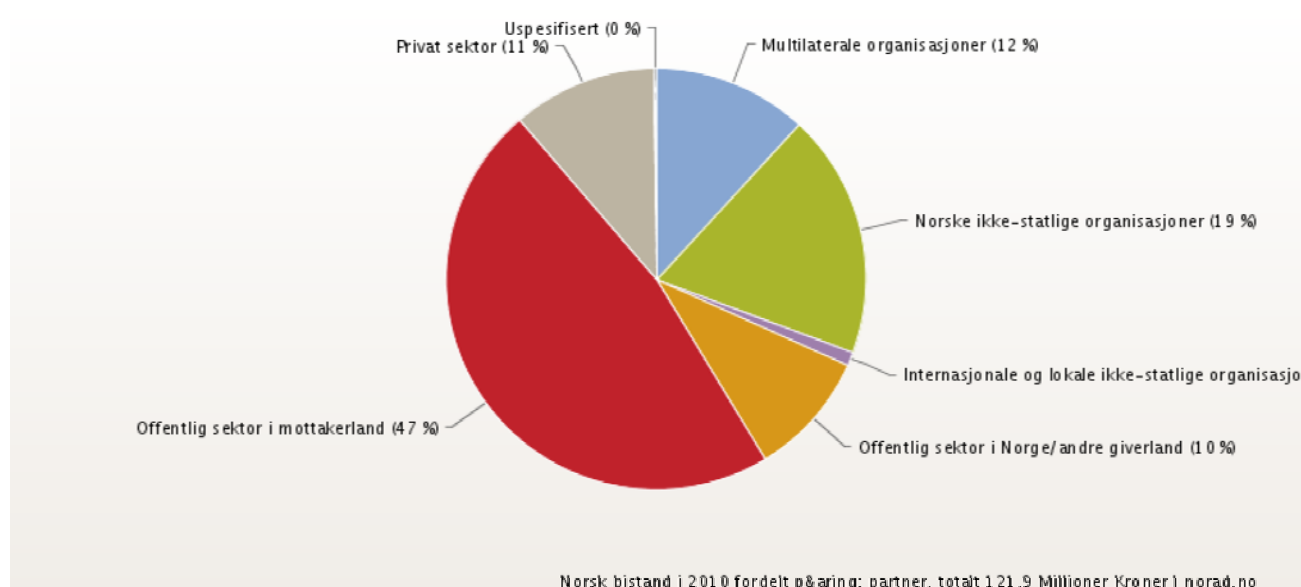
Norge satser på miljø og menneskerettighetsdialog i Vietnam. Det 40 år lange samarbeidet forandrer nå kurs. Faglig institusjonelt samarbeid blir stadig viktigere.

Total bistand til Vietnam i 2010: 121,9 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

På 80-tallet levde mer enn halvparten av befolkningen i Vietnam under fattigdomsgrensen. Nå er under 15 prosent så fattige og landet opplever en rivende vekst. At Vietnam er ett av svært få land med fortsatt økonomisk vekst til tross for finanskrisen, er mye takket myndighetenes evne til å svare på krisen.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Vietnam er en autoritær ettpartistat styrt av det vietnamesiske kommunistpartiet (CVP). Alle forsøk på å etablere organisert politisk opposisjon er forbudt i henhold til grunnloven. Menneskerettighets situasjonen i Vietnam er forbedret på visse områder de siste 10-15 årene, både som følge av den generelle åpningen av landet og den økonomiske reformprosessen. Men arrestasjoner av menneskerettighetsaktivister og dissidenter har fortsatt. Problemstillinger knyttet til økonomiske og sosiale rettigheter kan snakkes om, men når det gjelder politiske og sivile rettigheter er bildet utfordrende. Vietnam sliter med korrupsjon.

Landet ratifiserte i august 2009 FN-konvensjonen mot korrupsjon og regjeringen forsikrer likevel om at kampen mot korrupsjon er prioritert.

Miljø- og klimaspørsmål, skog, naturressursforvaltning, næringslivssamarbeid og støtte til Ett FN vil fortsatt være høyt prioritert i det norsk-vietnamesiske samarbeidet.

I henhold til Vietnam-strategien skal den bilaterale norske bistanden reduseres, slik at det fortsatte samarbeidet i økende grad vil baseres på en aktiv støtte via FN-systemet og faglig institusjonelt samarbeid.

Klima og miljø

Naturkatastrofer kan komme til å koste nesten 1300 milliarder kroner årlig innen utgangen av dette århundret. – Langt billigere å forebygge, fastslår en rapport fra Verdensbanken. Vietnam er blant de landene som er hardt rammet av naturkatastrofer og er et av verdens foregangsland når det gjelder å forebygge konsekvenser. Klimaendringer, befolkningsøkning som gir stadig større press på naturen gjør landet enda mer sårbart i framtiden.

Samarbeid om miljø- og klimaspørsmål er blitt et stadig mer sentralt element i det norsk-vietnamesiske samarbeidet. Vietnams miljøutfordringer er knyttet til vedvarende sterk økonomisk vekst, manglende integrering av miljøhensyn, lav ressurseffektivitet, ujevn fordeling av ressurser og befolkningspress. Vietnamesiske myndigheter har utarbeidet et nasjonalt program for å respondere på klimaendringer. Norge samarbeider bilateralt og multilateralt med Vietnam for å bidra til gjennomføring av internasjonale miljøforpliktelser. Reduksjon av forurensing og bærekraftig bruk av naturressurser er i fokus.

Redd Barnas barneklubber for katastroforebygging er populære. Her lærer barn om hvordan de kan redusere risikoen knyttet til flom. Barna produserer risikokart over sårbare områder, tegner inn evakueringsruter og sprer denne informasjonen i sine lokalsamfunn. De identifiserer egne behov og planlegger tiltak som kan bidra til en effektiv respons. De kommer også med innspill til lokale komiteer som jobber med storm- og flomsikring. Barnas aktiviteter bidrar til at både familiene deres og lokalsamfunn er bedre forberedte på flom, og at antall dødsfall kan reduseres.

Menneskerettighetsdialog

Menneskerettighetsdialogen mellom Norge og Vietnam ble formalisert i 2003, og består av politiske samtaler om menneskerettighets- og bilaterale spørsmål, samt parallelle faglige seminarer. Tema for ekspertseminarene varierer noe fra år til år, de siste årene har fokus vært rettet mot rettsstatsutvikling, offentlighetslovgivning og likestilling.

Menneskerettighetsdialogen legger også vekt på prosjektsamarbeid mellom norske og vietnamesiske partnere. Den største norske prosjektpartneren er Senter for Menneskerettigheters Vietnam-program, som blant annet har bistått i opprettelsen av et masterprogram i internasjonale menneskerettigheter og i

utredningen av lovutkast til en ny offentlighetslov. Annet prosjektsamarbeid inkluderer blant annet erfaringsutveksling om trepartssamarbeid. LO og NHO har prosjekter i Vietnam, for å spre kunnskap om denne formen for samarbeid.

Det overordnede mål for dialogen er å styrke landets gjennomføring av det internasjonale menneskerettighets-rammeverket. Politiske kontakter er et sentralt element i dialogene sammen med nettverksbygging mellom embetsverk, rettsvesen, akademikere og frivillige organisasjoner i de to landene. Den gjensidige tilliten mellom partene er dialogens forutsetning.

Skogsatsing

Det tar tid å utarbeide prosjekter og mekanismer for å overvåke avskoging. Vietnam har nylig lansert sin strategi mot avskoging og skogsatsingen er sentral for Norges satsing i landet. Det er inngått en avtale om samarbeid mellom Vietnam og Bjerknes senter for klimaforskning.

Regjeringens klima- og skogprosjekt ble lansert av statsminister Jens Stoltenberg under klimatoppmøtet på Bali i desember 2007. Et av de sentrale målene til prosjektet er å bidra til å inkludere reduksjon av klimagassutslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland (REDD+) i en ny global klimaavtale.

Et annet mål er å bidra til å redusere klimagassutslippene fra skogsektoren i utviklingsland så raskt som mulig, allerede før en ny klimaavtale er på plass.

Klima- og skogsatsningen har som et tredje mål å bevare naturskog for dens gode evne til å lagre karbon, og for å bevare mangfoldet av arter og genressurser, økosystemtjenester og livsgrunnlaget til mennesker som lever i og av skogene.

En overordnet målsetning for satsningen, i tillegg til klimamålene, er å bidra til fattigdomsreduksjon og bærekraftig utvikling i utviklingsland.

Fakta om Vietnam

Anslått folketall (2010) 88,4 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 1172 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 6,8 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	20,9 %
Industri	40,2 %
Tjenester	38,9 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 2,2 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 42,9 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 4,1 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2008) 30,5 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 24

Endring 2000-2009 -5

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2008) 0,8

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 0,4 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 94 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 38 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,57

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2008) Ikke tilgjengelig

Analfabeter, 15+ år (2009) 7,2 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning ()

Barneskole (primær) Ikke tilgjengelig

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) Ikke tilgjengelig

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 25,8 %

Kvinner lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 5,6 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,7

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

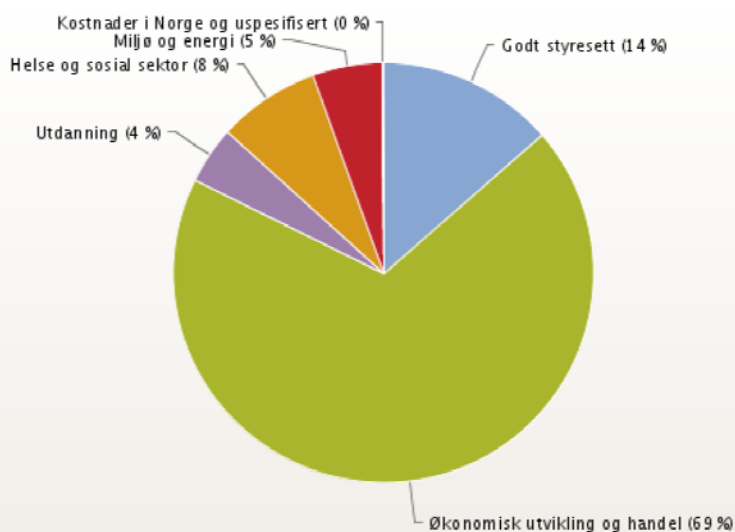
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Zambia

Zambia er rikt på viktige naturressurser som god jord, skog, dyreliv, vann og mineraler. Nå skal et bedret skattesystem sikre utvikling på landsbygda. Landet har vært en av de største mottakerne av norsk bilateral bistand siden 1967.

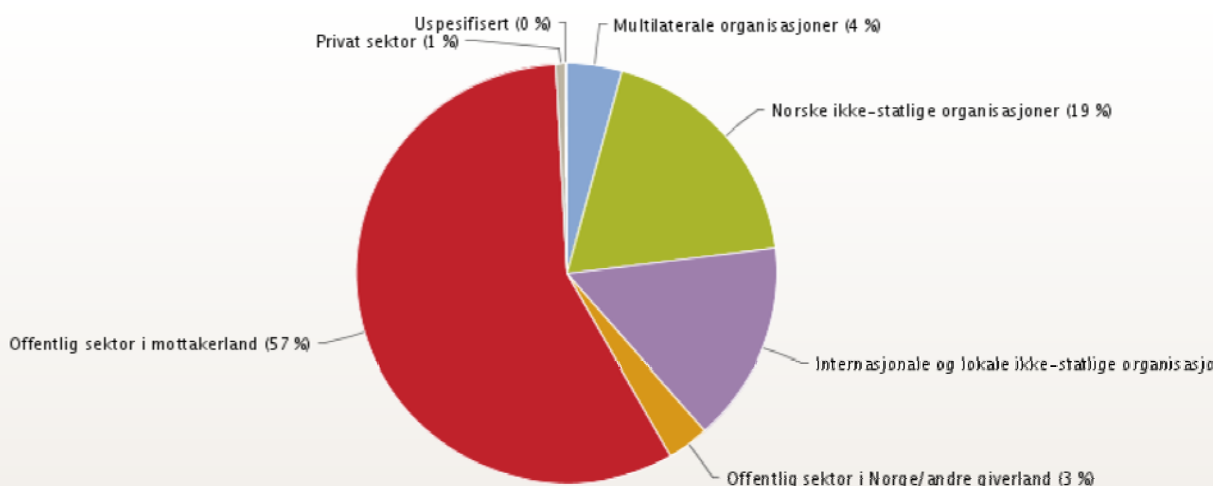
Total bistand til Zambia i 2010: 326,7 millioner kroner

Fordelt på sektor

Norsk bistand i 2010 fordelt på sektor, totalt 326.7 Millioner Kroner | norad.no

Fordelt på partner

Norsk bistand i 2010 fordelt på partner, totalt 326.7 Millioner Kroner | norad.no

Norge ga i 2010 omtrent 310 millioner kroner til Zambia. Hovedformålet med utviklingssamarbeidet er å bidra til redusert fattigdom. Samarbeidet bygger på prioriteringene i Zambias nasjonale utviklingsplan. Norges fokusområder er en del av en større arbeidsfordeling mellom giverne, utarbeidet i samråd med zambiske myndigheter.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Norsk fokus:

- Godt styresett, skatt, anti-korrupsjon og likestilling
- Naturressursforvaltning med fokus på klimatilpasset landbruk
- Budsjetstøtte

Skatt for utvikling

Norge har lansert programmet "Skatt for utvikling" og samarbeider med skattemyndighetene i Mosambik, Zambia og Tanzania. Økte skatteinntekter gjør det lettere å finansiere egen utvikling uten å være avhengig av bistand. Regjeringen i Zambia har lovet å bruke de ekstra hundre millionene de har fått i skatt fra de internasjonale gruveselskapene i landet til å bedre landets veier og jernbaner etter at Norge var med og forbedret skatteregimet i landet.

Som en del av styresettsamarbeidet støtter Norge Zambias riksrevisjon og har gjort det siden 1997, blant annet gjennom institusjonssamarbeid med den norske riksrevisjon. Autoriserte revisorer har økt fra et fåtall til over 70 og alle landets ni provinser har fått egne kontorer. Norads Resultatrapport 2010 viser at regelmessig revisjon av forvaltningen dekker om lag 70 prosent av de offentlige utgiftene – mot 20-30 prosent før 2003.

Samarbeidet har vist at det er nødvendig med langt perspektiv, gjerne mer enn ti år, for å oppnå resultater. I dag bistår den zambiske riksrevisjonen selv med rådgivning gjennom institusjonssamarbeid med Liberia.

Anti-korrupsjonsarbeid står også sentralt i samarbeidet mellom Zambia og Norge, og ambassaden støtter opprettelsen av et Financial Intelligence Centre, som skal undersøke mistenkelige kapitalbevegelser.

Budsjetstøtten har bidratt til redusert belastning på den zambiske forvaltningen og en mer helhetlig og effektiv styring av statsbudsjettet.

Klimatilpasset landbruk

I Zambia er landbruksproduktiviteten lav. Men klimatilpasset landbruk – såkalt bevaringslandbruk – bidrar til gradvis å øke produktiviteten. Dyrkingsmetodene gjør landbruket mer robust i møte med tørke og flom og sørger for bedre utnyttelse av tilgjengelig gjødsel. For mange rurale hushold er tilgangen på arbeidskraft en viktig faktor for å øke produktiviteten, og det er derfor også en stor fordel at arbeidet med jordbearbeiding kan gjøres i tørketida slik tilfellet er med et mer klimatilpasset landbruk.

Norge har støttet utviklingen av klimatilpasset landbruk i Zambia gjennom tolv år, i samarbeid med den nasjonale bondeorganisasjonen, lokale bønder og privat sektor. Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA) sine landbruks- og miljøministre har vedtatt en målsetting om at 1,2 millioner bønder i regionen skal ha tilgang til denne teknologien innen 2012. Programmet inngår i gjennomføringen av den afrikanske handlingsplanen for landbruk, CAADP under Den afrikanske union.

Kamp mot krypskyttere

Zambia har store naturressurser også i alle nasjonalparkene i landet. Et norskstøttet program har gjort krypskyttere til bønder i South Luangwa Nasjonalpark³⁶. Kafue nasjonalpark har også fått støtte. Parkene

har stort potensial for turisme og næringsutvikling og det legges vekt på å også støtte lokalsamfunnene rundt parkene, blant annet for å redusere behovet for krypskyting for å skaffe et levebrød til familien.

Likestilling

Zambia har langt igjen for å bedre kvinners situasjon og oppnå likestilling i samfunnet. Kvinner utgjør mer enn 50 prosent av befolkningen, men er likevel nesten usynlige i beslutningstaking på alle nivåer i samfunnet. Selv om grunnloven forbyr kjønnsdiskriminering, tillater den bruk av tradisjonell sedvanerett i saker som handler om ekteskap, skilsmisse og arv. Norge er en av de største bidragsyterne innen likestilling og har et langsiktig samarbeid med NGOCC, som er et medlemsbasert nettverk for mer enn 80 organisasjoner som arbeider for å sikre kvinners rettigheter i Zambia. Norge har siden 2008 støttet et nasjonalt program rettet mot kvinner og likestilling gjennom FNs utviklingsprogram.

Gjennom Kirkens Nødhjelp ble det gjort en innsats for å engasjere kirkesamfunnene mot kjønnsbasert vold. Det resulterte i lanseringen av et posisjonsnotat mot kjønnsbasert vold, utarbeidet av tre kirkesamfunn i 2009.

Inntektsgenererende aktiviteter og kamp mot hiv og aids står sentralt i arbeidet for et mer likestilt samfunn.

Minerydding

Zambia kunne i 2009 offisielt erklære seg som fritt for miner. Dette var et resultat av en landsomfattende undersøkelse i regi av Norsk Folkehjelp, delvis finansiert av det norske utenriksdepartementet. Arbeidet med å renske opp gjenværende ueksplodert ammunisjon har fortsatt i 2010. Landminer og gjenglemt ammunisjon er resultat av frigjøringskampen i det sørlige Afrika der enheter fra nabolandene opererte på zambisk territorium. Zambia er en viktig medspiller for Norge i arbeidet med minekonvensjonen og klasevåpenkonvensjonen.

Fakta om Zambia

Anslått folketall (2010) 12,9 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 1253 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 7,6 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	21,6 %
Industri	34,1 %
Tjenester	44,3 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 1,7 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) () Nei

Bistandsnivå per innbygger (2009) 98 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 11,1 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2007) 45,8 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 141

Endring 2000-2009 -25

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2007) 5,9

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 13,5 %

Tilgang til rent drikkevann (2008) 60 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 57,3 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,4

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 92,4 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 29,1 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

Barneskole (primær) 99

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 84,2

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 14 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 41,1 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 3,0

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

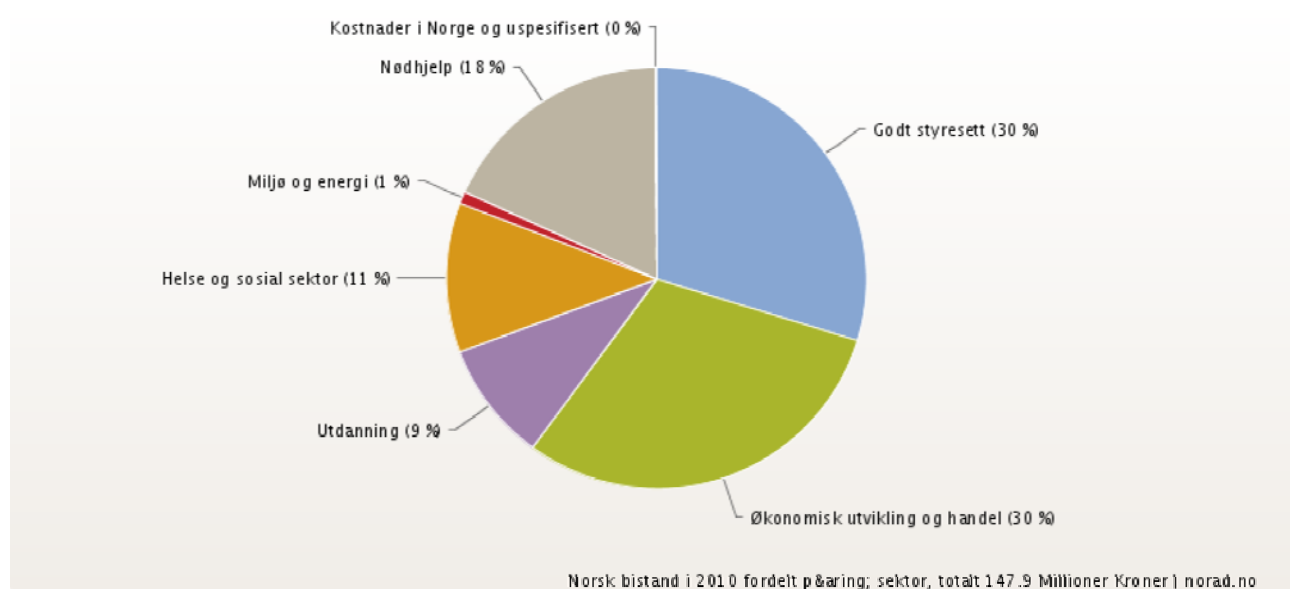
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Zimbabwe

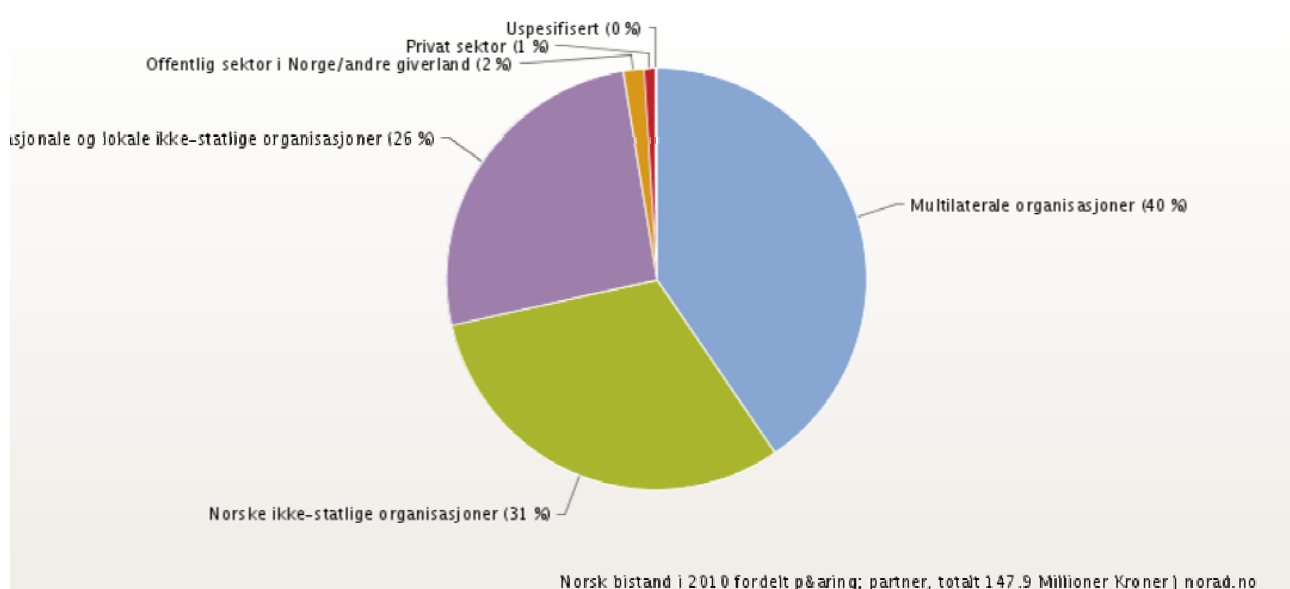
Samlet norsk bistand til Zimbabwe fra tidlig på 80-tallet og frem til i dag utgjør omkring 3,1 milliarder kroner. Men politisk maktkamp i landet hindrer utvikling.

Total bistand til Zimbabwe i 2010: 147,9 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Zimbabwe er i en vanskelig politisk, sosial og økonomisk situasjon. Landet er fortsatt i en overgangsperiode, både når det gjelder politiske prosesser og utviklingsarbeid. Selv om den økonomiske situasjonen har stabilisert seg og går i riktig retning gjenstår det mye for at befolkningen skal få en opplevelse av normale rettigheter og frihet.

ZANU-PF og president Robert Mugabe har regjert siden frigjøringen i 1980, men valgene i 2000, 2002, 2005 og 2008 var alle preget av uro, manipulering og politisk vold. Etter alvorlig valgfusk og politisk ustabilitet i forbindelse med valgene i 2008 ble de viktigste politiske partiene i september 2008 enige om å etablere en nasjonal samlingsregjering bestående av ZANU-PF, MDC-T og den mindre MDC-fraksjonen. Samlingsregjeringen er ment å være en overgangsløsning mens det utarbeides en ny grunnlov som så skal godkjennes og lede til et nyvalg.

Men det er et høyt konfliktnivå og det kommer stadig rapporter om brudd på menneskerettigheter og forfølgelse av opposisjonelle. Støtte til interne flyktninger som følge av politiske hendelser har derfor vært et sentralt område for Norge.

Norsk fokus:

- Humanitær bistand
- Hiv og aids
- Godt styresett og demokrati
- Kvinner og likestilling
- Menneskerettigheter
- Media og kultur

Bistanden kanaliseres gjennom FN, Verdensbanken og norske og zimbabwiske frivillige organisasjoner i tillegg ble det gitt overgangsbistand innen sektorene utdanning, helse og innsatsvarer til småbønder.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

Kvinner og likestilling

Likestillingskampen i Zimbabwe er i en todelt situasjon. 80 prosent av alle kvinner kan lese og skrive, og utdanningsnivået er noe av det beste på kontinentet. Samtidig har myndighetene initiert gode lovverk for å sikre kvinners rettigheter. Men lovene blir ofte ikke fulgt og tradisjon og kultur styrer på mange måter kvinners hverdag. En systematisk undertrykkelse av kvinner i hjemmet og i samfunnsliv dominerer spesielt på landsbygda, men økende antall kvinner og organisasjoner som jobber med kvinners rettigheter hever nå stemmen i den politiske bevegelsen. Kvinner og likestilling fortsetter å være et satsingsområde og Norge har fokusert på å jobbe for bedre rammevilkår for kvinner og opplæring av kvinnelige ledere på distriktsnivå er viktige komponenter i norsk støtte gjennom frivillige organisasjoner.

Humanitær bistand

Norge økte den humanitære innsatsen i Zimbabwe med ti millioner, til 30 millioner kroner i 2010. Økningen skyldes en svært bekymringsfull situasjon i Zimbabwe. Til tross for økt kornproduksjon i 2009, trengte opptil 2,5 millioner mennesker matvarebistand i 2010.

Beslutningen om å øke den humanitære bistanden til Zimbabwe skjedde på oppfordring fra FNs nødhjelpskordinator. Bistanden ble primært rettet mot matsikkerhet, og gikk gjennom organisasjoner som Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Flyktningshjelpen, Redd Barna og Leger uten grenser. Dette er organisasjoner som har et langsiktig engasjement i Zimbabwe, og som har rutiner for gjennomføring og overvåkningsystemer på plass for å minimere risikoen for misbruk av midler.

Demokratiutvikling

Norge har bidratt til en demokratisk utvikling i Zimbabwe ved å støtte opp om en dialog- og forsoningsprosess og ved styrking av reformkreftene i landet. Mye av arbeidet gjøres gjennom frivillige organisasjoner. Det er gitt støtte til en tettere politisk dialog mellom de tre politiske partene ved å finansiere et sekretariat for et felles organ som samlingsregjeringen har opprettet (JOMIC). Dette er opprettet for å legge til rette for forhandlinger om gjennomføringen av den politiske avtalen. Gjennom denne støtten er det skapt en utvidet plattform for dialog ved at partiene sammen har deltatt på folkemøter i distriktene. Støtten til aktører i det sivile samfunn er prioritert til lokale organisasjoner som arbeider innen godt styresett, demokratibygging, fred og forsoning, menneskerettigheter, mediefrihet og kultur. Et nytt innsatsområde i 2010 var støtte til et begynnende arbeid for en sikkerhetssektorreform. Dette er et sentralt område i den politiske avtalen mellom partene i samlingsregjeringen.

Sammen med andre har ambassaden deltatt i politiske samtaler med sørafrikanske myndigheter om en løsning på den politiske situasjonen i Zimbabwe. Prosessen er fremdeles i en oppstartsfasen.

Pådriver for flergiverfond

Overgangsbistanden er benyttet til deltakelse i felles finansieringsfond innen medisiner og tjenester for HIV/Aids pasienter, trykking av skolebøker, distribusjon av innsatsvarer i jordbruket, gjennomføring av grunnlovsprosessen og faglig analysearbeid om økonomisk utvikling. Mot slutten av året kom flergiverfondet for infrastruktur, administrert av Afrikabanken, på plass. Norge var, gjennom hele året, en pådriver for opprettelsen av fondet ved dialog om samarbeidsmuligheter, vurdering av prioriterte sektorer for oppstart i en første fase og i sluttforhandlingene med Afrikabanken. Norge var i 2010 tredje største bidragsyter til dette fondet.

Kultur

Norge har en utstrakt kultursatsing i Zimbabwe og støtten til forskjellige kunstinstitusjoner har betydd mye for det kunstmiljøet.

Den politiske protestforestillingen "Election Day" ble satt opp i Theatre in The Park i den frodige parken Harare Gardens i Zimbabwes hovedstad med støtte fra Norge. Den internasjonalt anerkjente kunstoffestivalen "Harare International Festival of the Arts (HIFA)" gjennomføres her hvert år og produksjonen av "Election Day" var en del av treningen for unge teaterregissører. I det politiske klimaet i landet var det modige skuespillere som satte opp protestforestillingen.

En av Zimbabwes mest kjente film- og teaterinstitusjoner, Rooftop Promotions, mottar også støtte fra Norge. Lederen Daves Guzha har mye positivt å si om samarbeidet:

– Den norske støtten har betydd veldig mye. Jeg er ikke sikker på om teaterkunsten i Zimbabwe hadde overlevd uten denne støtten, uttaler han.

Fakta om Zimbabwe

Anslått folketall (2010) 12,6 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 591 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 9 %

Økonomisk struktur, andel av BNP (2009)

Jordbruk	17,9 %
Industri	29 %
Tjenester	53 %

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2007) 2,8 %

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 59 USD

Bistand, andel av BNI (2009) 14,1 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år (2006) 35,8 %

Barnedødelighet per 1000 (2009) 90

Endring 2000-2009 -16

Mødre dødelighet per 1000 fødsler (2006) 5,6

Hiv-smittede, 15-49 år (2009) 14,3 %

Tilgang til rent drikkevann (2005) 82 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum (2007) 18 %

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,14

Skala fra null til en, en er høyeste velferdnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2006) 90,5 %

Analfabeter, 15+ år (2009) 8,1 %

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2006)

Barneskole (primær) 99

Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) 92,4

Høyere (tertiær) Ikke tilgjengelig

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 15 %

Kvinnerens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold ()

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,4

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

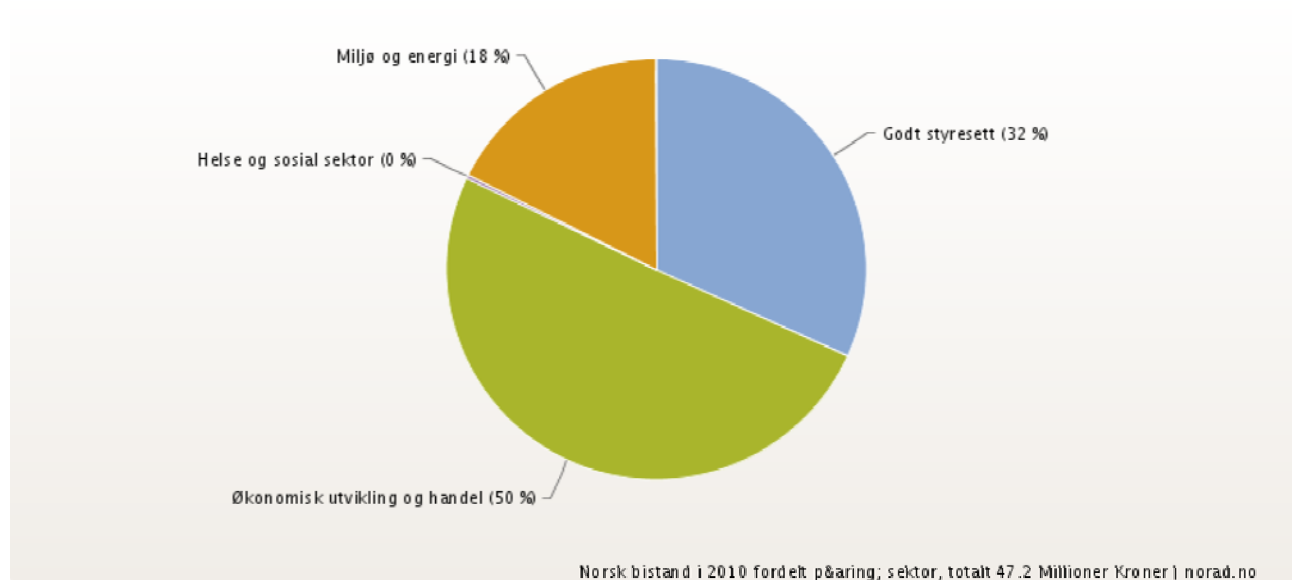
Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Øst-Timor

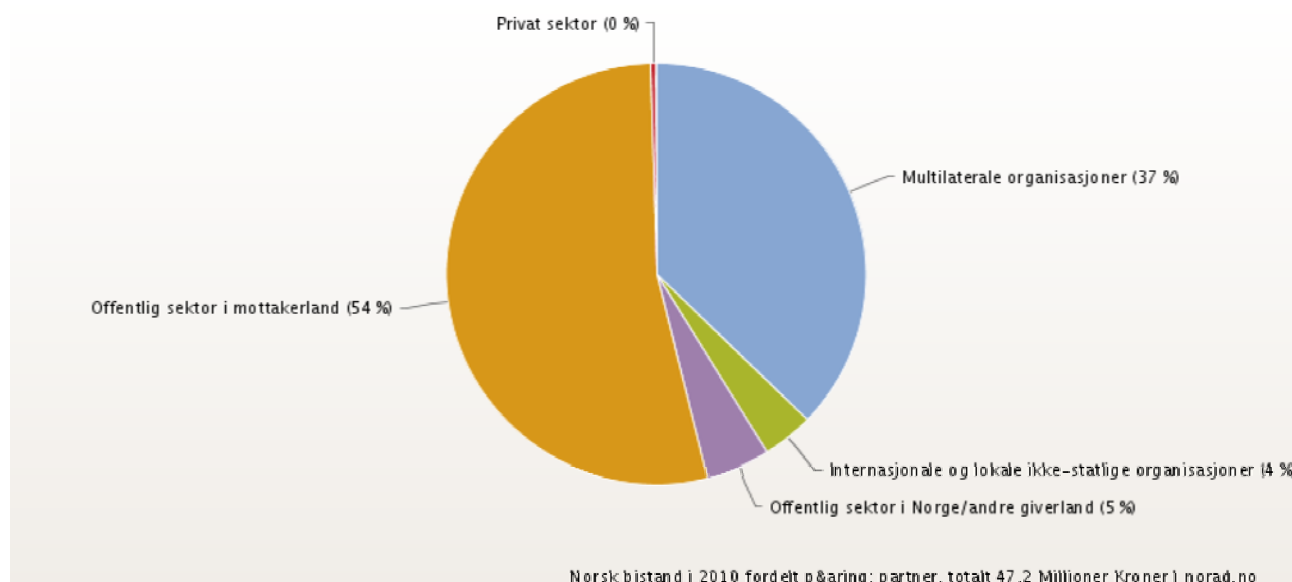
Den politiske situasjonen er stabilisert. Størst bekymring skaper den eksplosive befolkningsveksten i landet. Norge har vært viktig i overgangen fra konflikt til fred.

Total bistand til Øst-Timor i 2010: 47,2 millioner kroner

Fordelt på sektor

Fordelt på partner

Øst-Timor ble etablert som selvstendig nasjon i 2002 etter nesten 400 år som portugisisk koloni og 24 år under indonesisk okkupasjon. Nesten en tredjedel av befolkningen ble drept eller døde av sult og sykdom under indonesisk okkupasjon. Over 90 prosent av landets infrastruktur ble ødelagt og 75 prosent av befolkningen ble drevet på flukt av indonesisk militære og pro-indonesisk milits under folkeavstemningen om uavhengighet fra Indonesia i 1999.

- [LES MER PÅ STATISTIKKPORTALEN - NORSK BISTAND I TALL](#)

En ny politisk og humanitær krise ble utløst i april i 2006 etter uroligheter internt i forsvaret. Sikkerhetsstrukturene brøt sammen og 150 000 mennesker flyktet fra sine hjem. Norge har vært med på å stabilisere situasjonen både humanitært og politisk.

Øst-Timors befolkning er på 1,1 millioner og vil passere 2 millioner innen 2015 med dagens vekst. Omlag 40 prosent av befolkningen er under 15 år, og kvinner føder i gjennomsnitt syv barn. Den økonomiske veksten har vært rekordhøy siste årene. Likevel lever en stor andel av befolkningen fortsatt under fattigdomsgrensen.

Mål for norsk støtte har vært:

- Styrke parlamentet og rettsvesen
- Forbedre budsjettforbruket
- Implementering av den nasjonale ungdomspolitikken

I samarbeid med UNDP har Norge bidratt til mer strategisk og effektivt arbeid i parlamentet med fokus på åpenhet og tilgjengelighet. I tillegg har Norge bidratt til opplæring av dommere, etterforskere, private advokater og forsvarere både på nasjonalt og lokalt plan.

Fem utenriksstasjoner vil bli avviklet i løpet av 2011, en av dem er i Øst-Timor. Norske interesser i disse landene vil i framtiden bli ivaretatt av andre utenriksstasjoner i de aktuelle regionene.

Fred og forsoning

Spesialutsending Gunnar Stålsett sitt arbeid med forsoning og dialog har pågått siden høsten 2006. Den politiske prosessen har handlet om å finne måter å håndtere fortiden på. Den har hatt bred tilslutning i parlamentet, som vedtok en resolusjon om at det skal settes opp en egen institusjon som skal arbeide med implementeringen og oppfølgingen av anbefalingene som er gitt i CTF (Commission of Truth and Friendship) og CAVR (Commission for Reception, Truth and Reconciliation).

Gunnar Stålsett avsluttet sin rolle som spesialutsending i oktober 2010 og høstet stor anerkjennelse fra myndighetene for sitt arbeid. Gunnar Stålsett er tildelt ordenen Timor Leste for sitt arbeid med fred og forsoning i Øst-Timor.

Overgang til fred

65 overgangsleirer for flyktninger var ved årsskiftet 2009/2010 lagt ned. Norsk støtte har, gjennom Flyktninghjelpen, gått til oppbygging av administrasjonen av fem overgangsleirer i Dili. Humanitær bistand ble gitt til mer enn 800 internt fordrevne familier.

Flyktninghjelpen avslutter sitt samarbeid med Øst -Timor og overleverer 30 nybygde skoler og fem utdanningssentre til landet i 2011.

Arbeidet med å sikre barns rettigheter har bidratt til:

- Alle barn under 5 år har mottatt fødselsattest. ¹⁴⁴

- Et bedret velferdssystem for barn og familier.
- Institusjoner som skal ivareta barns rettigheter er opprettet på distriktsnivå.
- Forslag til "Children's Code and Juvenile Justice" er utarbeidet.

Fakta om Øst-Timor

Anslått folketall (2010) 1,1 millioner

Økonomi

BNP per innbygger (2010) 623 USD

Økonomisk vekst, BNP (2010) 7,4 %

Økonomisk struktur, andel av BNP ()	Jordbruk	Ikke tilgjengelig
	Industri	Ikke tilgjengelig
	Tjenester	Ikke tilgjengelig

Forsvarsutgifter, andel av BNP (2009) 11,8

Spesielt sårbart land (OECD/DAC) (2006) Ja

Bistandsnivå per innbygger (2009) 191 USD

Bistand, andel av BNI (2008) 9,5 %

Helse

Underernæring, barn under 5 år () Ikke tilgjengelig

Barnedødelighet per 1000 (2009) 56

Endring 2000-2009 -50

Mødredødelighet per 1000 fødsler () Ikke tilgjengelig

Hiv-smittede, 15-49 år () Ikke tilgjengelig

Tilgang til rent drikkevann (2008) 69 %

Mennesker i urbane strøk som lever i slum () Ikke tilgjengelig

Indeks for menneskelig velferd (HDI nivå 2010) 0,5

Skala fra null til en, en er høyeste velferdsnivå.

Utdanning

Barn i skolen (2009) 83 %

Analfabeter, 15+ år (2007) 49

Jenter i forhold til 100 gutter under utdanning (2009)

    Barneskole (primær) 95

    Ungdomsskole og videregående skole (sekundær) Ikke tilgjengelig

    Høyere (tertiær) 71

Kvinner

Andel kvinner i parlamentet (2010) 29 %

Kvinnens lønn som andel av menns lønn i formell sektor () Ikke tilgjengelig

Miljø

Vernet areal for biologisk mangfold (2008) 14,6 %

Korrupsjon

Korrupsjonsnivå ifølge Transparency International (2010) 2,5

Skala fra null til ti, null er mest korrupt.

Denne landsiden inngår i Årsrapport om norsk bilateral bistand 2010, laget av Norad på oppdrag fra Utenriksdepartementet.

